BXL

LA VILLE DE STAD

BXL INCLUSIVE

ACTIEPLAN 2024-2025

FEBRUARI 2024

INLEIDING

Het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap[1], ondertekend door België op 30 maart 2007 en geratificeerd op 2 juli 2009, is gebaseerd op twee belangrijke principes:

- Enerzijds wordt een handicap gedefinieerd als een evoluerend en systemisch concept: een handicap wordt beschouwd als het resultaat van een interactie tussen een persoon met een functiebeperking en de barrières die een niet-inclusieve samenleving voor die persoon opwerpt;

- Anderzijds wordt de persoon met een handicap niet langer beschouwd als een persoon met een functiebeperking die om hulp of liefdadigheid vraagt, maar als een persoon die op gelijke voet met anderen rechten heeft.

Wat iemands handicap ook is (zintuiglijk, motorisch, psychisch of intellectueel), ons maatschappelijk model bestaat dus uit de integratie van die persoon in de samenleving en de openbare ruimte en de erkenning van de persoon met een handicap[2] als volwaardige burger[3].

Op 3 december 2015 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, samen met de Gemeenschapscommissies, de COCOF en de GGC, de voorontwerpen van de *"Handistreaming"*-ordonnantie[4] en het bijbehorende handvest goedgekeurd, waarbij ze zich ertoe verbonden hebben bepaalde maatregelen te nemen om onze hoofdstad inclusiever te maken. De *Handistreaming*-maatregel verplicht de regeringen tot een reeks maatregelen die gericht zijn op het systematisch raadplegen van personen met een handicap en verenigingen. Het doel: ervoor zorgen dat bij elke nieuwe investering rekening wordt gehouden met de realiteit van handicaps bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van projecten, of het nu gaat om openbaar vervoer, wegen, nieuwe infrastructuur, onderwijs, sport, cultuur of andere gebieden. In het kader van redelijke aanpassingen en om te voorkomen dat een verlies aan autonomie leidt tot het isolement van personen met een handicap, is het noodzakelijk om voorrang te geven aan de "praktische kant" van de inrichtingen, voorzieningen, diensten, evenementen, … naast de esthetische, economische of andere aspecten.

De Stad Brussel van haar kant zet zich al jaren in om personen met een handicap de middelen te geven om er te leven en zich zowel fysiek als intellectueel te ontwikkelen. De

[1] http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-f.pdf
In dit actieplan wordt de term 'persoon met een handicap' gebruikt om te benadrukken dat een handicap het gevolg is van de interactie tussen de persoon en een ongeschikte omgeving.
[3] Artikel 5 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Gelijkheid en non-discriminatie.
[4] De ordonnantie betreffende de integratie van de handicapdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd uiteindelijk op 8 december 2016 door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangenomen https://www.etaamb.be/nl/beschikking-van-08-december-2016_n2016031847.html

autonomie van de persoon is de onmisbare voorwaarde voor de uitoefening van zijn burgerschap. Het algemene beleidsprogramma van de Stad voor 2018-2024 herhaalt haar verbintenissen op verschillende actieterreinen om de vertegenwoordiging, de toegankelijkheid en de inclusie van personen met een handicap te verbeteren.

Om deze verbintenissen beter te kunnen opvolgen, heeft de Gemeenteraad in september 2018 het eerste actieplan “Handicap, inclusie en universele toegankelijkheid” goedgekeurd. Dit plan, dat het resultaat is van talrijke uitwisselingen tussen de Adviesraad voor Personen met een Handicap (APH), de medewerk(st)ers van het bestuur en het college van burgemeester en schepenen, was bedoeld om ambitieus maar realistisch te zijn in het licht van de middelen en de beperkingen van elk betrokken departement en dienst. Voor elk van de actieterreinen van de Stad zijn precieze doelstellingen gedefinieerd, met bijbehorende indicatoren, zodat om de twee jaar een inventarisatie kan worden uitgevoerd en de vooruitgang kan worden gevolgd.

Het plan is vandaag aan zijn derde versie toe, op basis van een evaluatie van de periode 2020-2022. Dit document is dan ook een actualisering van het actieplan 2020-2022 en is bedoeld om verslag uit te brengen over de vooruitgang ten opzichte van de in 2020 vastgestelde doelstellingen, deze doelstellingen in herinnering te brengen en aan te passen of nieuwe doelstellingen op te nemen wanneer dat in de loop van de tijd relevant is gebleken. Het jaar 2023 werd gewijd aan de evaluatie van het plan 2020-2022. Dit evaluatieproces werd uitgevoerd in nauwe samenwerking met de referentiepersonen van de verschillende departementen, onder toezicht van de directies van de departementen, alsook van de kabinetten waar ze van afhangen.

Inhoud

1. GOED BESTUUR VOOR DE INTEGRATIE VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP IN DE STAD 6

Doelstelling 1.1: De impact van de Adviesraad voor Personen met een Handicap wordt versterkt. 6

Doelstelling 1.2: De deelname en de erkenning van personen met een handicap op alle gebieden van de activiteiten van de Stad wordt versterkt. 8

2. TOEGANG TOT ONDERWIJS, OPLEIDING EN WERKGELEGENHEID 16

Doelstelling 2.1: De toegang tot en de integratie van kinderen met specifieke behoeften in het onderwijs wordt bevorderd. 16

Doelstelling 2.3: De toegang tot werkgelegenheid bevorderen voor personen met een handicap 59

3. TOEGANKELIJKHEID VAN DE STAD EN HAAR DIENSTEN 71

Doelstelling 3.1: De toegankelijkheid van de openbare ruimte op het grondgebied van de Stad waarborgen 71

Doelstelling 3.2: De toegankelijkheid van de door de Stad en het OCMW aangeboden diensten verzekeren 89

Doelstelling 3.3: Zorgen voor voldoende en beschikbare parkeerplaatsen voor PBM op het grondgebied van de Stad 100

Doelstelling 3.4: De toegankelijkheid van de woningen van de Stad waarborgen 106

4. TOEGANG TOT VRIJETIJDSACTIVITEITEN EN EVENEMENTEN OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD 116

Doelstelling 4.1: Zorgen voor de toegankelijkheid van sportactiviteiten en -infrastructuur 116

Doelstelling 4.2: De toegankelijkheid van sociale en culturele activiteiten en infrastructuur waarborgen 125

5. TOEGANKELIJKHEID VAN PARTICULIERE DIENSTEN EN INFRASTRUCTUUR OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD 145

Doelstelling 5.1: Bevordering van de toegankelijkheid van handelszaken en horecazaken op het grondgebied van de Stad 145

Woordenlijst van acroniemen 153

1. GOED BESTUUR VOOR DE INTEGRATIE VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP IN DE STAD

Doelstelling 1.1: De impact van de Adviesraad voor Personen met een Handicap wordt versterkt.

Context:

De Adviesraad voor Personen met een Handicap (APH) werd op 29 november 2007 opgericht. In dit kader werden statuten opgesteld om het doel, de samenstelling en de werking van de raad formeel vast te leggen. De APH bestaat uit vertegenwoordig(st)ers van verenigingen die zich inzetten voor de rechten van personen met een handicap, maar ook uit onafhankelijke leden die zelf gehandicapt zijn of een naaste met een handicap vertegenwoordigen. Af en toe worden deskundigen van buiten de Raad uitgenodigd op de plenaire vergaderingen of voor werkgroepen, naar gelang de besproken onderwerpen.

De APH heeft door zijn expertise een sleutelrol te vervullen als adviseur van de Stad Brussel rond toegankelijkheid en inclusie van personen met een handicap, vanaf het begin en tijdens de uitvoering van alle soorten projecten (aanpassingen, evenementen, aanwerving, onderwijs, ...) en op alle actieterreinen van de Stad[5].

Door zijn oprichting is de APH een uitwisselingsplatform dat tot doel heeft de problemen die personen met een handicap dagelijks op het grondgebied van de Stad Brussel ondervinden, aan te kaarten, goede praktijken uit te wisselen en constructieve oplossingen voor te stellen die aangepast zijn aan het doelpubliek.

Algemene acties:

- ✓ De APH versterken in zijn rol als adviseur van de Stad door de kennis van het bestaan ervan en zijn erkenning als deskundige bij de verschillende bestuursdiensten en het college van burgemeester en schepenen te consolideren.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Diensten van de Secretaris - Cel Gelijke Kansen
- Alle departementen/diensten/kabinetten van de Stad Brussel

[5] Artikel 29 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Participatie in het politieke en openbare leven.

ACTIE 1.1-1 - Cel Gelijke Kansen: *De **zichtbaarheid en de erkenning van** de rol van **de APH** binnen de departementen van het bestuur en het college van burgemeester en schepenen van de Stad **vergroten**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal verzoeken om expertise van APH vanwege de departementen/diensten van het bestuur en/of kabinetten van de Stad.

Voortgang tussen 2018 en 2020

Aan elk van de vier plenaire vergaderingen van de APH in 2019 en 2020 nam ten minste één vertegenwoordig(st)er van het gemeentecollege deel: de schepen van Economische zaken was twee keer aanwezig, de schepen van Cultuur en de schepen van Openbaar onderwijs namen ook elk deel aan een plenaire vergadering. Het kabinet bevoegd voor openbare werken en mobiliteit werd eenmaal vertegenwoordigd door de kabinetschef en tweemaal door een medewerker van de schepen. Er was ook een bijeenkomst van de werkgroep "Toegankelijkheid van de wegen en Mobiliteit" in aanwezigheid van de schepen bevoegd voor wegenwerken en mobiliteit.

Verzoeken aan de APH door het bestuur en het college bleven zeldzaam. Brussels Major Events deed opnieuw een beroep op de expertise van de APH in het kader van de organisatie van "Winterpret" eind 2019. De APH werd ook om advies gevraagd over de plannen voor de verbouwing van de woningen op de Papenvestsite door de Grondregie.

Evaluatie 2020-2022:

Terwijl de plenaire vergaderingen in 2021 er nog in slaagden de kabinetsvertegenwoordig(st)ers samen te brengen, is de trend in 2022 omgeslagen en waren op de vergadering alleen nog de gewone leden van de APH en de cel Gelijke Kansen, nog steeds vertegenwoordigd door haar kabinet, aanwezig.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Er wordt verwacht dat de cel Gelijke Kansen een beroep zal blijven doen op de expertise van de APH om haar projecten op het gebied van handicaps tot een goed einde te brengen en zich zal inspannen om de rol van de APH bij de verschillende departementen van de Stad en de leden van hun respectieve kabinetten concreet gestalte te geven.

Doelstelling 1.2: De deelname en de erkenning van personen met een handicap op alle gebieden van de activiteiten van de Stad wordt versterkt.

Context:

Naast de plicht van de Stad om te zorgen voor de vertegenwoordiging van personen met een handicap op raadplegingsniveau, is de autonomie en erkenning van die mensen in de samenleving ook van essentieel belang. Dit kan worden bereikt door middel van bewustmakingscampagnes en opleidingen voor personen met een handicap en het grote publiek. De APH speelt een sleutelrol in de organisatie van deze activiteiten en kan de Stad ook helpen bij het opstellen en verspreiden van informatiebrochures, enz.

Ter gelegenheid van 3 december, de Internationale Dag van Personen met een Handicap, organiseert of ondersteunt de Stad Brussel sinds vele jaren een of meer activiteiten die verenigingen die zich inzetten voor personen met een handicap de kans geven zich bekend te maken bij het grote publiek en het bewust te maken van de moeilijkheden die personen met een handicap dagelijks ondervinden.
Via haar projectoproep steunt de cel Gelijke Kansen jaarlijks een reeks projecten die gericht zijn op inclusie en de bestrijding van discriminatie van personen met een handicap.

Ook intern is bewustmaking van het personeel voor de gehandicaptenproblematiek essentieel om een inclusieve cultuur voor iedereen te creëren. Het is door een echte mentaliteitsverandering en een systematische overweging van de specifieke behoeften van dit publiek dat de Stad de juiste reflexen in het dagelijks leven zal ontwikkelen, op alle niveaus van besluitvorming en interventie.

Algemene acties:

- ✓ Het initiëren en ondersteunen, via lokale verenigingen, van initiatieven die gericht zijn op het bewustmaken van het grote publiek voor de gehandicaptenproblematiek en/of het bevorderen van de inclusie en het welzijn van personen met een handicap in de particuliere en openbare sfeer.
- ✓ Aanzetten tot een cultuur van systematische inclusie van personen met een handicap in de Stad.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Diensten van de Secretaris - Cel Gelijke Kansen

Specifieke acties:

ACTIE 1.2-1 - Cel Gelijke Kansen: *Ten minste één initiatief per jaar* organiseren *dat gericht is op de inclusie van personen met een handicap door middel van* ***publieke bewustmaking***, ***opleidingen*** *of* ***informatie*** *voor* ***personen met een handicap*** *of* ***personeel*** *van de Stad en/of haar partners*[6].

Indicatoren

- ✓ Jaarlijks wordt een Week van de handicap georganiseerd naar aanleiding van de Internationale Dag van Personen met een Handicap
- ✓ Het Stadhuis wordt blauw verlicht voor de Dag van het Autisme (2 april)

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018 werd een eerste bewustmakingscampagne *#BXLInclusief* ontwikkeld met als doel het grote publiek bewust te maken voor de gehandicaptenproblematiek: ter gelegenheid hiervan werd een video gemaakt en verspreid op de sociale netwerken[7]. Deze werd ontwikkeld in samenwerking met een werkgroep van de APH en kan worden gebruikt als een bewustmakingsmiddel, met name in scholen. Ook werd op de website van de Stad[8] een pagina ontwikkeld in verband met de video met een reeks aanbevelingen voor burgers over hoe zij personen met een handicap kunnen ondersteunen om hen beter te ontvangen en in de openbare ruimte op te nemen.

[6] Artikel 8 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Bevordering van bewustwording.
[7] https://www.youtube.com/watch?v=xitFzfwxa04
[8] https://www.bruxelles.be/BXLInclusive

In 2019: Op verzoek van de APH werd ter gelegenheid van 3 december een bewustmakingscampagne gelanceerd om de Brusselse burgers en bezoekers te herinneren aan de reglementering inzake de voor PBM voorbehouden parkeerplaatsen.
Samen met een video getiteld "Als je mijn plaats inneemt, neem dan ook mijn handicap!"[9] werden flyers verspreid binnen de Stadsdiensten die de rijbewijzen afleveren.

[9] https://www.youtube.com/watch?v=AQxaWANr_RY&feature=emb_logo

Evaluatie 2020-2022:

In 2020 moesten, door de gezondheidsomstandigheden, verschillende projecten, waaronder een tentoonstelling over handicaps in samenwerking met de vzw le 3ième œil voor het personeel en het grote publiek, worden geannuleerd. Een hele week, van 30 november tot 4 december, werd op de sociale netwerken aan het thema gewijd, waarbij onder andere werd herinnerd aan de acties van 2018 en 2019.

In 2022 vond in de Hageltoren de Week van de Handicap plaats rond het thema kunst, gericht tot het grote publiek en verenigingen die zich inzetten voor personen met een handicap. Op het programma stonden voorstellingen, theaterstukken, filmvertoningen, conferenties, debatten en workshops. De activiteiten, gefocust op het thema handicap, en toegankelijk gemaakt voor mensen met een handicap, waren erop gericht verschillende doelgroepen te sensibiliseren voor discriminatie op grond van een handicap en voor validisme en voor het belang van universele toegankelijkheid.

Hieronder een van de visuals gemaakt naar aanleiding van de Week van de Handicap 2023:

Verwachte resultaten tegen eind 2025:

De Week van de Handicap wordt jaarlijks georganiseerd en wint aan belang. De cel Gelijke Kansen draagt bij tot de opleiding van de eerstelijnsmedewerkers.

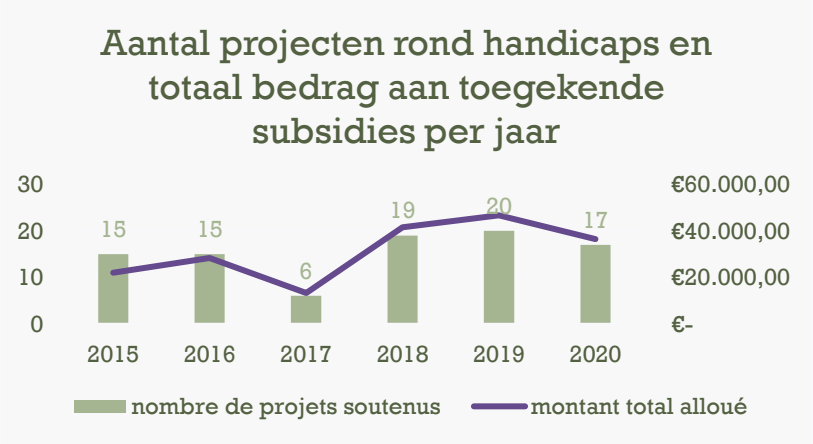
ACTIE 1.2-2 - Cel Gelijke Kansen: ***Financiële en/of logistieke steun bieden voor projecten*** *die worden uitgevoerd door lokale verenigingen,* ***gericht op de inclusie van personen met een handicap*** *en in overeenstemming met de doelstellingen van het actieplan*

Indicatoren

- ✓ Er wordt een jaarlijkse projectoproep voor de Week van de Handicap, gericht tot verenigingen die actief zijn op het gebied van handicaps, georganiseerd door de cel Gelijke Kansen
- ✓ Jaarlijks worden twee algemene projectoproepen rond het thema gelijke kansen, inbegrepen de dimensie handicap, georganiseerd

Voortgang tussen 2018 en 2020

Sinds 2018 is het aantal ondersteunde projecten over het algemeen toegenomen.

Evaluatie 2020-2022:

In 2022 werden 21 projecten gesubsidieerd via de projectoproep 'Week van de Handicap'. De subsidie heeft de winnende vzw's in staat gesteld om een activiteit in het teken van de handicap te organiseren tijdens de Week van de Handicap 2022.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De cel Gelijke Kansen blijft de projectoproep 'Week van de Handicap' organiseren, naast haar twee algemene projectoproepen per jaar.

ACTIE 1.2-3 - Cel gelijke kansen: ***Een 'handicap'-dimensie integreren in de verschillende projecten van de cel Gelijke Kansen, vanuit intersectioneel perspectief.***

Indicatoren

- ✓ Aantal acties die de cel Gelijke Kansen opzet om haar activiteiten toegankelijk te maken

Voortgang tussen 2018 en 2020

In maart 2018 richtte de Week van de Vrouwenrechten zich op meervoudige discriminatie. Een halve dag van het programma werd specifiek gewijd aan de problemen van vrouwen met een handicap om de aandacht te vestigen op de dubbele discriminatie waarmee zij dagelijks te maken hebben en om het grote publiek bewust te maken[10]. Deze activiteit werd uitgevoerd door Persephone vzw in samenwerking met Garance vzw. Het zelfverdedigingsproject voor vrouwen met een handicap werd in 2019 en 2020 door de vzw Garance voortgezet en wordt door de Stad ondersteund. In september 2020 werd met de projectleider een bijeenkomst met leden van de APH georganiseerd om deze acties te presenteren.

Evaluatie 2020-2022:

De cel Gelijke Kansen heeft een overheidsopdracht uitgeschreven om vertolking in gebarentaal te kunnen aanbieden voor al haar evenementen. Bovendien is een FALC-project aangevat om de documenten van de cel te herschrijven zodat ze gemakkelijk te lezen en te begrijpen zijn. Verder worden de locaties voor de activiteiten voortaan systematisch beoordeeld op hun toegankelijkheid, dankzij de creatie van een aangepaste database.

[10] Artikel 6 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Vrouwen met een handicap.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Alle evenementen van de cel Gelijke Kansen zijn toegankelijk voor mensen met een handicap

ACTIE 1.2-4 - Cel Gelijke Kansen: *Een **personeelslid** van de Stad Brussel aanduiden als **Handicontact***[11]

Indicatoren

- ✓ Aantal personen dat een beroep doet op de dienst Handicontact per thema
- ✓ Aantal frontoffice medewerkers met opleiding in onthaal van mensen met een handicap
- ✓ Aantal nieuw aangeworven frontoffice medewerkers met opleiding in onthaal van mensen met een handicap
- ✓ Aantal/type uitgevoerde acties om het verkiezingsproces toegankelijker te maken

Voortgang tussen 2018 en 2020

Begin 2020 werd de oprichting van een nieuwe functie van Handicontact (voltijds equivalent) door de gemeenteraad goedgekeurd.

Evaluatie 2020-2022:

Een eerste persoon werd aangeworven in 2021 maar om persoonlijke redenen heeft ze haar functie niet lang kunnen uitvoeren. De betrekking bleef dan een tijd open voor er in oktober 2022 een nieuwe persoon werd aangeworven.

In die periode hebben deze mensen: interne en externe medewerkers van de Stad Brussel kunnen ontmoeten en een lokaal en regionaal netwerk van informatie, begeleiding en steun voor personen met een handicap kunnen opzetten (Brusselse en Waalse handicontacten, AVIQ-referenten, maatschappelijk werkster van het DGPH belast met erkenningsdossiers, MyHandicap-referent van het OCMW, vertegenwoordig(st)ers van lokale en internationale gehandicaptenverenigingen, ...).

[11] Het Handicontact is een referentiepersoon op het gebied van toegankelijkheid en het onthaal van personen met een handicap. Als expert is de *Handicontact* het referentiepunt voor elke burger met een handicap en zijn of haar familieleden, maar ook voor het personeel van de verschillende stadsdiensten die geconfronteerd worden met vragen over toegankelijkheid en inclusie (dienst Bevolking, Werken, Human resources, ...).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Opleiding van 700 frontoffice medewerkers in onthaal van mensen met een handicap.

Opleiding van 100% van de nieuw aangeworven frontoffice medewerkers in het onthaal van mensen een handicap.

Verdrievoudiging van het aantal mensen dat een beroep doet op de dienst Handicontact.

Bijdragen tot het toegankelijker maken van het verkiezingsproces.

2. TOEGANG TOT ONDERWIJS, OPLEIDING EN WERKGELEGENHEID

Doelstelling 2.1: De toegang tot en de integratie van kinderen met specifieke behoeften in het onderwijs wordt bevorderd.

Context:

Om de inclusie van personen met een handicap vanaf jonge leeftijd te waarborgen, is het van essentieel belang om open en inclusief onderwijs te bevorderen[12]. Elke leerling, met of zonder handicap, moet worden gezien als een bron van verrijking voor de anderen. Binnen haar scholen probeert de Stad Brussel de kinderen die aangepaste begeleiding nodig hebben op korte (bv. bij ziekenhuisopname) of op lange termijn, wat hun behoeften ook zijn, zo goed mogelijk op te vangen, zowel in reguliere als in gespecialiseerde onderwijsinstellingen. Bijzondere aandacht gaat naar alle projecten voor integratie en inclusie van leerlingen met specifieke behoeften (gedragsstoornissen, leerstoornissen, autisme, syndroom van Down, enz.) in het gewoon onderwijs.

Na zo'n twintig jaar implementatie op de basisschool Koningin Astrid, werd de ervaring van permanente volledige integratie vanaf 2012 voortgezet in de basisschool Tivoli en vanaf 2018 in de basisschool van Heembeek. Concreet ontvangen deze scholen leerlingen die ingeschreven zijn in het buitengewoon onderwijs type 8 (van het Pedagogisch Centrum Les Pagodes voor de Koningin Astrid-school en van het Pedagogisch Centrum Vlaesendael voor de Tivoli-school). Elke groep van 6 leerlingen (geïntegreerd in één klas of in verschillende klassen) wordt ondersteund door een extra leerkracht van het betreffende Pedagogisch Centrum en een assistent logopedie. De integratie is ook toegankelijk op verzoek van de ouders. De opvolging wordt verzorgd door de pool (logopedie) en het PMS. Het kind doorloopt dus zijn hele schooltijd met opvolging gedurende 4 lestijden per week per kind. Via de multidisciplinaire evaluaties kunnen de artsen de leerkrachten advies geven over de redelijke aanpassingen en het te volgen protocol opdat de integratie optimaal verloopt voor de leerling, met de ouders, de leerkrachten en de territoriale pool rond de tafel.

In 2009 is het Instituut Diderot begonnen met het experiment van volledige permanente integratie van leerlingen, hoofdzakelijk in gedifferentieerd onderwijs, met slechthorende en/of doofstomme leerlingen in samenwerking met de geïntegreerde school van Sint-Pieters-Woluwe. Later, in 2018, is een samenwerking tot stand gekomen met het Institut Notre-Dame de Joie, waar leerlingen worden opgevolgd op basis van een integratieprotocol dat elk schooljaar wordt vernieuwd. Sinds het begin van het schooljaar 2022 is de samenwerking veranderd met de komst van de territoriale pool, die de opvolging van deze geïntegreerde leerlingen overneemt.
Sinds 2019 heeft ook het IPHS een experiment met volledige permanente integratie opgezet. Meestal komen de leerlingen van een gespecialiseerde lagere school met aanbeveling van het PMS om naar het gewoon middelbaar onderwijs te gaan met integratie. Sommige leerlingen hebben een diagnose gekregen vóór hun inschrijving in het IPHS, maar komen van een gewone school. In dit geval is een externe evaluatie nodig

[12] Artikel 7 & 24 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Kinderen met een handicap & onderwijs.

en kan de integratie op basis daarvan gebeuren. Afhankelijk van de behoeften van de leerlingen, wordt begeleiding door de territoriale pool voorgesteld a rato van 3 lestijden per week per leerling.

Aangepast onderwijs vereist niet alleen een adequate opleiding van leerkrachten en personeel, maar ook toegankelijke faciliteiten[13]. Ten slotte bieden scholen ook een ideale context om de bevolking van de Stad van jongs af aan bewust te maken voor de problematiek van inclusie.

Op initiatief van Openbaar Onderwijs (OO) van de Stad werd in 2008 een *Comité voor de Integratie van Personen met een Handicap* opgericht, dat de actoren van het openbaar onderwijs, verenigingen en burgers samenbrengt en ook zorgt voor de vertegenwoordiging van de APH van de Stad. Het doel van dit comité was het verbeteren van de instrumenten van professionals voor de begeleiding van kinderen met een handicap en bevorderen van de synergieën en de communicatie tussen de verschillende betrokken partijen (ouders, vzw's, enz.). Sinds 2019 heeft de Cel voor de Integratie van Personen met een Handicap deze rol overgenomen (zie doelstelling 2.1-1) en sinds het begin van het schooljaar 2023 is het de territoriale pool die hiervoor instaat.

De territoriale polen, opgericht in het kader van het Pacte pour un Enseignement d'Excellence, zullen de scholen van het gewoon onderwijs ondersteunen bij de uitvoering van redelijke aanpassingen en de integratie van leerlingen met specifieke behoeften.

De komst van de territoriale polen verandert de situatie, aangezien de oprichting van die polen tot doel heeft de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs geleidelijk te vergroten in de hele Federatie Wallonië-Brussel. Het betreft een van de doelstellingen ter verbetering van het onderwijssysteem die de Regering zich heeft gesteld en waar de doelstellingenovereenkomsten van de scholen toe moeten bijdragen.

Deze doelstelling is gebaseerd op een dubbele ambitie:

Een verbetering van de opneming van leerlingen met specifieke behoeften die school lopen in het gewoon onderwijs, aansluitend op de toepassing van het zogenaamde "redelijke aanpassingen"-decreet (Decreet van 7 december 2017 betreffende het opnemen, de begeleiding en het behoud in het gewoon basis- en secundair onderwijs van leerlingen met specifieke behoeften).

Een toename van het aandeel leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs dat zijn schoolloopbaan voortzet in het gewoon onderwijs met toepassing van de nodige hulpmiddelen (systeem van volledige permanente integratie zoals geregeld in het decreet van 3 maart 2004 houdende organisatie van het gespecialiseerd onderwijs).

Om deze dubbele ambitie waar te maken, zal de oprichting van de territoriale polen het mogelijk maken om de scholen van het gewoon onderwijs concrete ondersteuning te bieden bij de uitvoering van redelijke aanpassingen en volledige permanente integratie

[13] https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/met-een-handicap-naar-de-school-van-je-keuze-redelijke-aanpassingen-in-het-onderwijs

ten gunste van leerlingen met specifieke behoeften, op het hele grondgebied van de Federatie Wallonië-Brussel.

Algemene acties:

- ✓ Het uitrusten van scholen in overeenstemming met hun schoolprojecten, het verbeteren van de toegang tot gebouwen voor personen met een handicap en het bevorderen van de integratie van kinderen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs door middel van aangepaste omkadering, infrastructuur en voorzieningen.
- ✓ Binnen scholen activiteiten (ontmoetingen) organiseren om mensen bewust te maken van de moeilijkheden die personen met een handicap, ongeacht het soort handicap, ondervinden.
- ✓ Voortzetting en versterking van projecten in het reguliere onderwijs in het kader van het inclusiedecreet.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Openbaar Onderwijs

Specifieke acties:

ACTIE 2.1-1 - Departement Openbaar Onderwijs: ***Creëren van een regelmatige verbinding tussen de territoriale pool en de APH*** *van de Stad Brussel*[14].

Indicatoren

- ✓ Aantal ontmoetingen tussen de territoriale pool en de APH van de Stad
- ✓ Rapportage van de cel

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018, terwijl het eerste actieplan Handicap van de Stad in ontwikkeling was, werd gevraagd om het comité[15] dat in 2008 was opgericht om de kwestie van de integratie van kinderen met een handicap in het gewoon onderwijs te onderzoeken en dat al enkele jaren niet meer formeel vergaderde, nieuw leven in te blazen. Tijdens een vergadering tussen de APH en het Stadsbestuur in 2019 werd besloten om het comité voor de integratie van personen met een handicap niet opnieuw te activeren zoals het in het verleden was ontworpen, omdat met de komst van de nieuwe coördinatrice voor redelijke aanpassingen voor leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs in 2019

[14] Vroegere doelstelling "Reactivering van het Comité voor de integratie van personen met een handicap door de vertegenwoordiging van de APH van de Stad Brussel te verzekeren".
[15] Dit comité bestond uit onderwijskundigen, verzorgend personeel (verpleegkundigen, psychologen van de PMS-centra), ouders van gehandicapte kinderen, alsook deskundigen (verenigingen, onderzoek(st)ers, ...)

een cel was opgericht binnen het departement Openbaar Onderwijs om te werken aan de kwesties van inclusie. De uitwisselingen met de APH en de presentatie van de door deze cel geboekte vooruitgang werden dus verzekerd door de coördinatrice. De gezondheidsinspecteur vertegenwoordigde overigens het departement Openbaar Onderwijs op de plenaire zittingen van de APH.

Evaluatie 2020-2022:

De plenaire sessies werden gecoördineerd door de cel Gelijke Kansen. Bij hun organisatie was de gezondheidsinspecteur van het departement, Sébastien Schetgen, aanwezig. Sinds het begin van het schooljaar 2022 zijn er territoriale polen opgericht met als doel de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs geleidelijk te vergroten in de hele Federatie Wallonië-Brussel.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Minstens één coördinatievergadering per jaar met de vertegenwoordigers van de APH en van de territoriale pool.

ACTIE 2.1-2 - Departement Openbaar Onderwijs: *Uitvoering van **redelijke aanpassingen** in de gebouwen van het Openbaar Onderwijs volgens de behoeften, verzoeken en mogelijkheden. Voor elke **nieuwbouw**, de architectuurplannen onderzoeken op niveau van de vergunning en ze zo nodig aanpassen. Bij **renovatie** van een schoolzone, van de gelegenheid gebruikmaken om de **toegankelijkheid te analyseren** en de **nodige werken** op te nemen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal gecontroleerde gebouwen
- ✓ Aantal uitgevoerde herinrichtingswerken
- ✓ Aantal toegankelijke gebouwen

Voortgang tussen 2018 en 2020

Sinds 2006 is alle nieuwbouw toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit.

Begin 2018 waren een vijftiental van de ongeveer honderd gebouwen van het OO toegankelijk.

Tussen 1 september 2019 en januari 2020 werd een onderzoek verricht in alle gebouwen van het Openbaar Onderwijs waarbij volgende gegevens werden verzameld:

- Hebben de PBM toegang tot het gelijkvloers?
- Is er minstens één klaslokaal toegankelijk voor PBM?
- Is er minstens één PBM-toegankelijk toilet met een wastafel?
- Is de hele instelling toegankelijk (via een helling/lift)?
- Hebben de trappen dubbele leuningen?
- Zijn de trapbalustrades minstens 1,1 m hoog (1,2 m vanaf 12 m hoogte)?
- Kunnen de deuren gemakkelijk door een PBM worden bediend?

De gebouwen die niet over de nodige inrichtingen beschikken, zullen redelijke of verdere aanpassingen ondergaan wanneer werken gepland zijn of de directie erom vraagt.

Evaluatie 2020-2022:

Er werd een onderzoek uitgevoerd.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Toename van het aantal aangepaste gebouwen.

ACTIE 2.1-3 - Departement Openbaar Onderwijs: *Acties organiseren om **de leerlingen te sensibiliseren** voor verschillen en in het bijzonder, voor het **opnemen van een kind met specifieke behoeften** in de scholen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal sensibiliseringsacties
- ✓ Aantal bewustgemaakte leerlingen

Voortgang tussen 2018 en 2020

Het pedagogisch project van de Stad benadrukt dat elke vorm van handicap of specifieke behoeften zal worden verwelkomd in zowel reguliere als gespecialiseerde onderwijsinstellingen. De Stad is zich bewust dat aandacht hiervoor een bron van verrijking is. Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan alle projecten voor de integratie en inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs. In dit verband worden in de scholen verschillende acties opgezet.

Het strategisch plan voor het openbaar onderwijs bevat een doelstelling om *"de sportbeoefening van de leerlingen in het onderwijssysteem van de Stad Brussel te verhogen om de internationale aanbevelingen op dit gebied te bereiken en hun gezondheidskapitaal te behouden*". Er is een subdoelstelling aan verbonden, namelijk: "*Acties ontwikkelen om de oorzaken en gevolgen van de verschillende vormen van discriminatie in de sport onder de aandacht te brengen*". In dit verband zijn er acties ontwikkeld voor het schooljaar 2021-2022[16].

In het begin van het schooljaar 2019 werd in het Pedagogisch Centrum Les Pagodes een actie georganiseerd om de fysieke activiteit in het gespecialiseerde onderwijs te bevorderen. Dit verliep via initiaties voetbalbeheersing en workshops rond 'zich verplaatsen' in een ruimte die is aangepast aan dit publiek, in samenwerking met de organisatie Brussels Football. In theorie moesten alle leerlingen deelnemen maar doordat het schooljaar verstoord werd, hebben slechts 2 van de 4 graden (de oudste) deelgenomen aan deze activiteiten.

Evaluatie 2020-2022:

In het kader van de Journée internationale de la Ville éducatrice, op 30 november 2021, organiseerde het departement Openbaar Onderwijs, in samenwerking met de Ligue Handisport Francophone, een bewustmakingsdag rond inclusie van mensen met een handicap bij sportactiviteiten. Klassen van vier middelbare en lagere scholen (respectievelijk 100 en 87 leerlingen) kwamen bijeen in het Atheneum Marguerite Yourcenar, dat twee klassen van het zesde leerjaar van de basisschool Tivoli onthaalde, en in de lagere school Heembeek, die twee klassen van de eerste middelbare graad van het Atheneum Les Pagodes onthaalde, om deel te nemen aan de activiteiten van deze dag. De leerlingen van het lager en secundair onderwijs konden een aangepaste sportactiviteit, zoals atletiek of goalball, uitproberen. Ze kregen ook de kans om professionele Paralympische atleten te ontmoeten. Ter afsluiting van de dag werd een workshop 'filosofisch denken' georganiseerd. De leerlingen hebben hun ervaringen van die dag in het teken van de inclusie van mensen met een handicap in de samenleving, met name op het gebied van sport, kunnen uitwisselen.

Operatie "Verschillende sokken" in de scholen Catteau-Horta en Clé des Champs was een succes! Nieuwsbrief 23 MAART 2022

Naar aanleiding van de Wereld Downsyndroom Dag, trokken de allerkleinsten en de groteren in de scholen Catteau-Horta en La Clé des Champs hun mooiste niet bij elkaar passende sokken aan.

Verschillende sokken dragen? Een symbolisch gebaar om diversiteit en inclusie te steunen. Leren leven met respect voor verschillen is een fundamentele waarde van het openbaar onderwijs in de Stad Brussel.

[16] Door de pandemie moesten sommige activiteiten worden uitgesteld.

Handicap demystificatiedagen:

In het schooljaar 2021-2022 organiseerde het departement Openbaar Onderwijs 4 sensibiliseringsdagen voor verschillende types handicap voor leerlingen van de 1e graad van het Franstalig secundair onderwijs in de Stad Brussel en de educatieve teams van onze inrichtende macht aangaande dit thema. Die dagen verliepen in de vorm van 8 leuke, participatieve workshops om mensen te laten kennismaken met de uitdagingen van een handicap in de breedste zin van het woord en om attitudes en gedrag te stimuleren die inclusie van mensen met specifieke behoeften in de Brusselse samenleving in de hand werken.

- Datums en bij het project betrokken scholen:

o 17 februari 2022: Lyceum Henriette Dachsbeck (140 leerlingen)

o 22 februari 2022: Instituut Diderot (95 leerlingen)

o 15 maart 2022: Instituut Demot-Couvreur (75 leerlingen)

o 21 maart 2022: Atheneum Léon Lepage (90 leerlingen)

Sensibiliseringsdag rond handicaps: in november 2022 organiseerde het departement Openbaar Onderwijs van de Stad Brussel, in samenwerking met "Access and GO" en verschillende gehandicaptenverenigingen, een sensibiliseringsdag voor 4 middelbare scholen om hen bewust te maken van het begrip handicap in de breedste zin van het woord, de uitdagingen die ermee gepaard gaan en de strijd tegen stereotypen. Hoe omgaan met personen met een handicap? Hoe communiceren met personen met een handicap? En wat is een handicap eigenlijk? Door middel van rollenspellen, in de vorm van participatieve workshops, ontdekken de leerlingen de moeilijkheden en de mogelijke aanpassingen om ze te overwinnen. Zo worden de leerlingen gesensibiliseerd om een meer inclusieve en welwillende houding aan te nemen ten opzichte van de mensen met specifieke behoeften

Dinsdag 8/11: Instituut De Mot Couvreur - 75 leerlingen. Dinsdag 15/11: Atheneum Robert Catteau - 5 leerlingen. Vrijdag 18/11: Atheneum Buls-Catteau: 49 leerlingen.

De territoriale polen, opgericht in het kader van het Pacte pour un Enseignement d'Excellence, zullen de scholen van het gewoon onderwijs ondersteunen bij de uitvoering van redelijke aanpassingen en de integratie van leerlingen met specifieke behoeften. De oprichting van territoriale polen heeft tot doel de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs geleidelijk te vergroten in de hele Federatie Wallonië-Brussel.

Aanwerving, vanaf mei 2022, van de eerste personeelsleden voor de Territoriale pool, met het oog op een effectieve lancering bij het begin van het schooljaar 2022. De eerste geselecteerde profielen waren een klinisch psycholoog opgeleid in digitale hulpmiddelen, een postdoctoraal onderzoekster van de Universiteit van Luik, eenheid Neuropsychologie van de taal en leerprocessen, en een neuropsycholoog-logopedist met expertise in de sensibilisering van educatieve teams rond deze problematiek. Deze mensen hebben tot taak om tussen te komen bij de educatieve teams om hen te ondersteunen bij het opzetten van redelijke aanpassingen in het kader van de eerste opdracht van de pool volgens het decreet, de zogenaamde "collectieve opdracht". Daarnaast staan ze in voor de begeleiding van de leerlingen in VPI (volledige permanente integratie) in het kader van de tweede opdracht van de pool, de zogenaamde "individuele opdracht".

Er zijn talrijke aanpassingen voorzien (gebruik van tablets, flexibele klaslokalen ...) zonder dat ze het voorwerp zijn van een protocol: de rol van de Pool zal zijn om de scholen te ondersteunen bij de uitvoering van die aanpassingen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Minstens één sensibiliseringsactie per jaar voorstellen aan de scholen.

ACTIE 2.1-4 - Departement Openbaar onderwijs: ***Bewustmakings- en opleidingsacties*** *organiseren voor de* ***educatieve teams en hoofdbegeleiders*** *(schooldirecteurs/directrices, leerkrachten, opvoed(st)ers, hulppersoneel, PMS-medewerkers, ...) van de scholen van de Stad.*

Indicatoren

- ✓ Aantal bewustmakings- en opleidingsacties
- ✓ Aantal gesensibiliseerde/opgeleide personen

Voortgang tussen 2018 en 2020

In oktober 2019 werd tijdens een studiedag voor directies en leerkrachten van de Stad, getiteld “Goede praktijken in het Finse onderwijs”, een van de workshops gewijd aan “Het dagelijks verschil: de integratie van leerlingen met specifieke behoeften”.

In februari 2020 heeft de coördinatrice 'redelijke aanpassingen voor leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs' een opleiding gegeven aan jonge leerkrachten van het secundair onderwijs over leermoeilijkheden en redelijke aanpassingen, alsook een opleiding (over hetzelfde onderwerp) in de vorm van een “omgekeerde klas” met de leerkrachten van het DIFF-project (opleiding opgezet met de adjunct-inspectrice van het secundair onderwijs die pedagogische dagen voor jonge leerkrachten organiseert en die verantwoordelijk is voor het DIFF-project).

Het departement Openbaar Onderwijs wil leerkrachten en gezondheidswerkers theoretische, praktische en pedagogische instrumenten aanreiken om hen te helpen in hun dagelijks werk om de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in hun klaslokalen te verzekeren. Daartoe voorziet het project in de creatie van een bibliotheek, een testotheek en een ludotheek die voor iedereen toegankelijk zijn. Op deze manier zouden de hulpmiddelen die zij nodig hebben, worden geïnventariseerd en verzameld. De opdracht van de coördinatrice redelijke aanpassingen voor leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs is om op de hoogte te blijven van de wetenschappelijke vooruitgang op het gebied van differentiatie, redelijke aanpassingen en persoonlijke begeleiding in het onderwijs, zodat deze database regelmatig kan worden bijgewerkt.

Een tweede project, dat aan het begin van het schooljaar 2020 het licht zag, betrof de organisatie van opleidingen of pedagogische dagen voor het onderwijzend personeel. Het is immers nuttig om leerkrachten te ontmoeten om hen de nodige kennis bij te brengen over de verschillende problemen waarmee ze dagelijks te maken krijgen en over de aan te brengen redelijke aanpassingen. Er worden een jaarlijkse pedagogische opleidingsdag omtrent inclusie (op vrijwillige basis) en bewustmakings/opleidingssessies over specifieke stoornissen voor de educatieve teams georganiseerd.

Evaluatie 2020-2022:

Op vrijdag 29 april 2022 werd in het Institut des Arts et Métiers een colloquium gehouden over hoe deze territoriale polen de scholen zouden helpen om inclusief te worden. Dit evenement, georganiseerd door de Liga voor de kinderrechten en de Stad Brussel, omvatte presentaties, rondetafelgesprekken en workshops om samen te zoeken naar de sleutels tot inclusiviteit. Eén van de doelstellingen van het Pacte pour un enseignement d’excellence (Pact voor een onderwijs van uitmuntendheid) voor de "gewone" scholen, is om efficiënt in te spelen op de specifieke behoeften om een Inclusieve school te worden. Dit is een school die alle verschillen verwelkomt, zowel intellectueel, fysiek, cultureel, sociaal, op vlak van gender of seksuele geaardheid, enz., en dit tijdens de hele schoolloopbaan.

De vraag die zich dus stelt is te begrijpen hoe deze territoriale polen de scholen zullen helpen inclusief te worden. Dat is wat we tijdens dit colloquium hebben besproken.

Van september tot december 2022 had de pool ontmoetingen met alle educatieve teams van het basisonderwijs om het kader van deze nieuwe hervorming voor inclusie toe te lichten in de actuele context en te informeren over de verschillende opdrachten van de pool, naast ontmoetingen met de directies van het middelbaar in de vorm van plenaire sessies.

In november 2022 kwam de pool spreken op de pedagogische dag van Bischoff. Er werden twee sensibiliseringsacties voorgesteld: "In de schoenen van een leerling met specifieke behoeften. Reflectie over de redelijke aanpassingen" en "Inclusie op school - sociale inclusie: Wanneer de traumatische ervaringen van onze leerlingen hen verhinderen te leren "6-daagse opleiding over kinderen met specifieke behoeften (samenwerking met LUEAP)

3 dagen opleiding + 2 dagen opvolging in de praktijk + 1 evaluatiedag

Aan het einde van deze opleiding wordt een budget toegekend voor de aankoop van materiaal voor de kinderen.

De opleiding werd afgerond in 2 scholen:

- Kleuterschool des Pagodes: 6 opvoedingsagenten (OA's) betrokken
- Kleuterschool Leopold I: 7 OA's betrokken
- En loopt in 5 andere scholen sinds begin schooljaar 2022
- Kleuterschool Henriette Dachsbeck: 6 OA's betrokken
- Kleuterschool des Eburons: 4 OA's betrokken
- Kleuterschool Christian Merveille: 5 OA's betrokken
- Basisschool Catteau Aurore kleuterafdeling: 5 OA's betrokken
- Kleuterschool van Heembeek: 6 OA's betrokken

Voor een totaal van 39 opgeleide agenten

Partnerschap met het opleidingscentrum Elisabeth Carter en de vzw RIEPP

Opleiding " Taalbarrière met ouders en kinderen overwinnen " gegeven in maart 2022 aan 20 personeelsleden.

Deze opleiding wilde bewust maken van de mogelijkheid om met de ouders te communiceren, zelfs als men niet dezelfde taal spreekt; inzicht geven in de uitdagingen van die communicatie voor de kinderen, de ouders en onszelf; concrete tools aanreiken voor de communicatie met de ouders en kinderen, aangepast aan de situatie; nieuwe hulpmiddelen bedenken.

De opleiding heeft de beroepsmensen doen nadenken over hun praktijken en hen gewezen op het belang om hun vaardigheden te ontwikkelen in het onthaal van en de communicatie met ouders en kinderen die niet de taal van de opvangplaats of de beroepsmensen spreken.

Samenwerking met het Opleidingscentrum Elisabeth Carter en de vzw Pescalune

Opleiding " Er was eens" gegeven in oktober en november 2022 aan 15 personeelsleden

Beschrijving:

Verhalen vertellen over het thema diversiteit ter bevordering van het onthaal en ontmoeting van kinderen met een handicap of kinderen die anders zijn. En dit precies opdat ze het niet meer zouden zijn.

Praktische organisatie van de plekken waar de activiteiten plaatsvinden, rekening houdend met de plaatselijke gesteldheid.

Stilstaan bij hun mentaal voorstellingsvermogen en hoe ze staan tegenover verschillen en handicaps.

Dankzij de verhalen en de enscenering ervan, zal iedereen naar zijn opvangplaats kunnen terugkeren met een open blik en klaar om de diversiteit in al haar rijkdom te verwelkomen.

Sinds september 2021 voert Openbaar Onderwijs een ambitieus en voluntaristisch beleid voor de opleiding van al het begeleidend personeel van het kleuteronderwijs: opleiding van 39 opvoedingsagenten in 2021-2022, van alle directies (en twee referentieleerkrachten) in januari/februari 2023 en van alle teams van het kleuteronderwijs aan het begin van het schooljaar 2023.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Er wordt minstens één bewustmakings- of opleidingsactie per jaar georganiseerd voor leerkrachten van de lagere en middelbare scholen van de Stad.

ACTIE 2.1-5[17] - Departement Openbaar Onderwijs: *Initiatieven in de scholen van de Stad voeren die gericht zijn op* ***het verhogen van het integratiepercentage van kinderen met specifieke behoeften in het basis- en secundair onderwijs en op het niveau van het hoger onderwijs.***

Indicatoren

✓ Aantal plaatsen voor kinderen met een handicap

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018 kregen 15 kinderen tussen 14 en 20 jaar, die leden aan schoolfobieën, aangepaste begeleiding op de Robert Dubois-school.

Een coördinatrice voor redelijke aanpassingen voor leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs (neuropsychologe en logopediste van opleiding) werd in 2019 door het departement Openbaar Onderwijs aangeworven.

Haar functie bestond in betrokkenheid bij projecten van opvang van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs. Het doel is het ondersteunen en begeleiden van integratieprojecten, de implementatie van redelijke aanpassingen en pedagogische differentiatie binnen de instellingen van de Stad Brussel (kleuter, primair, secundair). De actie bestaat in het opzetten van een gemeenschappelijk project met verschillende belanghebbenden zoals leerkrachten, gezondheidswerkers (PMS, SeSaMe, enz.), leerlingen en hun ouders om de verschillende leermoeilijkheden beter te begrijpen en de behoeften van de leerlingen te onderscheiden.

Als gevolg van deze verbintenis is voor het schooljaar 2019/2020 een verslag opgesteld over het voorzien van redelijke aanpassingen en integratie in reguliere scholen. In het basisonderwijs hebben 7 van de 24 scholen in 2019-2020 redelijke aanpassingen aangebracht voor 34 leerlingen met specifieke behoeften. Op het niveau van het secundair onderwijs hebben 5 van de 15 scholen leerlingen in integratie en 9 scholen

[17] Nieuwe doelstelling 2020-2022.

hebben redelijke aanpassingen aangebracht voor 73 leerlingen met specifieke behoeften.

We merken nog op dat de Haute Ecole Francisco Ferrer een opvang- en begeleidingsdienst heeft voor studenten met specifieke behoeften. Deze dienst is bedoeld om de integratie van deze studenten in het hoger onderwijs te bevorderen.

Deze dienst kan ingeschakeld worden voor:

- een analyse van de aanvraag om redelijke aanpassingen (bv. aanpassing van de examenduur, cursusmateriaal, toegankelijkheid van de lokalen en gebouwen, enz.);
- coördinatie van de antwoorden op deze verzoeken (bv. contactname met de steunpunten voor de categorieën, verslag uitbrengen aan de betrokken diensten, overeenkomsten, enz.);
- een evaluatie gedurende het hele jaar van de integratie van de leerling (bv.: evaluatiegesprek aan het einde van elke vier maanden, maandelijkse bijeenkomsten van de steunpunten voor de categorieën, enz.).

Naast deze verschillende maatregelen, wijzen we ook op de komst van de territoriale pool. De territoriale polen, opgericht in het kader van het Pacte pour un Enseignement d'Excellence, zullen de scholen van het gewoon onderwijs ondersteunen bij de uitvoering van redelijke aanpassingen en de integratie van leerlingen met specifieke behoeften.

De oprichting van territoriale polen heeft tot doel de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs geleidelijk te vergroten in de hele Federatie Wallonië-Brussel. Het betreft een van de doelstellingen ter verbetering van het onderwijssysteem die de Regering zich heeft gesteld en waar de doelstellingenovereenkomsten van de scholen toe moeten bijdragen.

Deze doelstelling is gebaseerd op een dubbele ambitie:

- ✓ Een verbetering van de opneming van leerlingen met specifieke behoeften die school lopen in het gewoon onderwijs, aansluitend op de toepassing van het zogenaamde "redelijke aanpassingen"-decreet (Decreet van 7 december 2017 betreffende het opnemen, de begeleiding en het behoud in het gewoon basis- en secundair onderwijs van leerlingen met specifieke behoeften)

- ✓ Een toename van het aandeel leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs dat zijn schoolloopbaan voortzet in het gewoon onderwijs met toepassing van de nodige hulpmiddelen (systeem van volledige permanente integratie zoals geregeld in het decreet van 3 maart 2004 houdende organisatie van het gespecialiseerd onderwijs)

Om deze dubbele ambitie waar te maken, zal de oprichting van de territoriale polen het mogelijk maken om de scholen van het gewoon onderwijs concrete ondersteuning te bieden bij de uitvoering van redelijke aanpassingen en volledige permanente integratie

ten gunste van leerlingen met specifieke behoeften, op het hele grondgebied van de Federatie Wallonië-Brussel.

Evaluatie 2020-2022:

- Wat het secundair onderwijs betreft, hebben we het aantal leerlingen met specifieke behoeften geteld die in 2021-2022 redelijke aanpassingen hebben genoten en dit voor elke school. Van de 15 scholen hebben er 6 redelijke aanpassingen voor de leerlingen met specifieke behoeften geïmplementeerd. **92 leerlingen** genoten in 2021-2022 redelijke aanpassingen in het secundair onderwijs.
- Voor het lager onderwijs hebben we onze berekeningen ook gebaseerd op het aantal protocollen van aanvraag van redelijke aanpassingen in het jaar 2021-2022. We stellen vast dat 15 van de 24 scholen redelijke aanpassingen hebben geïmplementeerd voor deze leerlingen met specifieke behoeften. **138 leerlingen** in het lager onderwijs genoten redelijke aanpassingen.

Aangezien maar weinig diagnoses kunnen worden gesteld voordat leerlingen naar de lagere school gaan, hebben we een lijst opgemaakt van de scholen die RA-protocollen hebben geïmplementeerd wanneer leerlingen een diagnose hebben gekregen van een professional (kinderpsychiater). Er dient opgemerkt dat de meeste kleuterscholen redelijke aanpassingen opzetten, gezien het groot aantal leerlingen dat zeer specifieke behoeften heeft (bv. autistische kenmerken) maar waarvoor nog geen diagnose is gesteld. Ook voor het kleuteronderwijs hebben we ons gebaseerd op het aantal protocollen van aanvraag van RA's gedurende 2021-2022. We stellen vast dat 7 scholen protocollen voor redelijke aanpassingen hebben opgesteld en deze RA's hebben geïmplementeerd voor deze leerlingen met specifieke behoeften. **9 leerlingen** kregen een diagnose die leidde tot redelijke aanpassingen in het kleuteronderwijs:

- Basisschool Emile Bockstael (1 leerling - Dyspraxie)
- Kleuterschool Koningin Astrid (3 leerlingen - ASS / Psychomotorische achterstand / Downsyndroom)
- Basisschool Emile Jacqmain (1 leerling - relationele en communicatieve taalachterstand + psychomotorische achterstand)
- Kleuterschool Heembeek (1 leerling - Downsyndroom)
- Kleuterschool des Magnolias (1 leerling - ASS)
- Kleuterschool Leopold I (1 leerling - Psychomotorische en mondelinge taalachterstand)
- Kleuterschool Pagoden (1 leerling - Downsyndroom)

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Verhoging van het aantal leerlingen in integratie volgens de vraag

Doelstelling 2.2: De toegang van kinderen met specifieke behoeften tot buitenschoolse diensten en activiteiten wordt bevorderd.

Context:

De inclusie van kinderen met specifieke behoeften wordt ook bereikt door middel van buitenschoolse activiteiten en faciliteiten.

Met haar 39 ecocrèches biedt de Stad Brussel een gediversifieerde en voor iedereen toegankelijke dienst.

Jeugdcentra, Huizen voor het Kind, bibliotheken, speeltuinen maar ook het HHKK[18], BruSurf en de talrijke activiteiten rond stages, verblijven en vakanties voor kinderen vereisen personeel en een aangepaste logistiek om jongeren met een handicap te kunnen ontvangen.

Tot slot heeft de Stad verschillende speeltuinen in haar groene ruimtes. Om inclusief te zijn, moeten ze idealiter toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers en moeten ze spellen aanbieden die aangepast zijn aan verschillende handicaps.

Algemene acties:

- ✓ Kinderen met specifieke behoeften opnemen door infrastructuren en diensten aan te passen in ecocrèches, naschoolse opvang en speeltuinen.

- ✓ Opleidingen organiseren voor kinderverzorg(st)ers en voor alle onderwijsteams en jeugdwerkers in de jeugdsector over de zorg voor kinderen met specifieke behoeften.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Burgerzaken - Dienst van het Jonge Kind
- Departement Openbaar Onderwijs
- Departement Cultuur, Jeugd en Sport
- Departement Openbare en groene ruimten
- Vzw Jeunesse à Bruxelles
- Vzw Bravvo

[18] Huis voor Hedendaagse Kunst van de Kartuizers.

Specifieke acties:

ACTIE 2.2-1 - Departement Burgerzaken: *De **ecocrèches van de Stad toegankelijk** maken voor PBM waar de infrastructuur het toelaat (installatie van een lift, hellingen, enz.).*

Indicatoren

- ✓ Aantal gebouwen waar écocrèches van de Stad zijn ondergebracht, die toegankelijk zijn

Voortgang tussen 2018 en 2020

Van de 35 huidige structuren zijn er 30 toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit. De 5 overige structuren zijn om verschillende redenen niet toegankelijk[19].

In 2018 en 2019 openden drie nieuwe crèches hun deuren: de crèche "l'Ile aux enfants" in de Modelwijk, de ecocrèche Wangari Maathai en de ecocrèche Régine Orfinger in het hart van de ecowijk Tivoli. In 2018 verhuisde de crèche Eclusier Cogge ook naar een nieuw gebouw aan de Koninginnelaan. Deze 4 nieuwe gebouwen zijn 100 % toegankelijk.

Evaluatie 2020-2022:

Van de in totaal 39 écocrèches zijn er 34 toegankelijk gemaakt voor personen met beperkte mobiliteit, wat neerkomt op 87% van het totaal. De overige 5 écocrèches zijn ongeschikt wegens bouwkundige beperkingen, zoals ongeschikte trottoirs of gebouwen waar grote werkzaamheden niet haalbaar zijn.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Voor het jaar 2025 is geen enkele verbetering gepland, maar op de lange termijn worden wel verbeteringen overwogen. De oude kinderopvangen zullen immers geleidelijk worden gerenoveerd of vervangen door nieuwe faciliteiten.

[19] Timmerlieden en Grevelingen: trappen aan de hoofdingang; Molenbeek, Locquenghien en Neybergh: geen lift om de verdiepingen te bereiken. De crèche van Locquenghien bevindt zich in een beschermd gebouw.

ACTIE 2.2-2 - Departement Burgerzaken: *Het **aantal kinderen met specifieke behoeften** die geen gespecialiseerde en/of medische begeleiding nodig hebben in de **crèches** van de Stad verhogen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal kinderen met specifieke behoeften in de écocrèches.
- ✓ Soorten vertegenwoordigde handicaps

Voortgang tussen 2018 en 2020

Verschillende crèches in de Stad vangen momenteel kinderen met specifieke behoeften op. Meestal gaat het om kinderen met het syndroom van Down, met auditieve of visuele beperkingen of mentale beperkingen die vaak worden ontdekt tijdens het verblijf van het kind in de crèche.

Evaluatie 2020-2022:

Aantal kinderen met specifieke behoeften in de écocrèches: 6 -> 10: doelstelling bereikt

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

/

ACTIE 2.2-3 - Departement Burgerzaken: *Het **personeel van de** écocrèches opleiden voor de opvang van kinderen met verschillende soorten handicaps (opleiding gebarentaal, enz.).*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten opleidingen
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang tussen 2018 en 2020

Er bestaan geen gespecialiseerde kinderverzorg(st)ers, daarom worden de kinderverzorg(st)ers in de crèches van de Stad bijgestaan door een pool van

kinderpsychologen in samenwerking met OCAPI[20], organisatie die het personeel professionele ondersteuning kan bieden.

Evaluatie 2020-2022:

In 2022 werden 57 medewerkers opgeleid (doelstelling bereikt).
De verdeling voor die opleidingen was als volgt:
· Ecocrèche Wangari Maathai: 19 ingeschrevenen, voor 3 pedagogische opleidingsdagen met Fraje.
· Ecocrèche Félix Sterckx: 18 ingeschrevenen, voor 2 pedagogische opleidingsdagen met Fraje.
· Inter écocrèche: 17 ingeschrevenen, voor 3 pedagogische opleidingsdagen met Fraje.
· Individueel via de ONE-catalogus: 6 medewerkers.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Er is een werkgroep die in september 2023 van start gaat om de behoeften van het personeel te bespreken op het gebied van ondersteuning voor kinderen met speciale behoeften.

ACTIE 2.2-4 - Departement Burgerzaken: ***Het aanbod van spellen en speelgoed*** *die ter beschikking worden gesteld aan kinderen in éco****crèches uitbreiden****, met inbegrip van speelgoed dat is aangepast aan kinderen met een handicap (motorisch en/of sensorisch).*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten spellen en speelgoed die geschikt zijn voor kinderen met specifieke behoeften.

Voortgang tussen 2018 en 2020

Het aanbod aan spellen en speelgoed dat momenteel in de crèches beschikbaar is, omvat geen voorzieningen voor kinderen met specifieke behoeften.

[20] OCAPI (Organisation et Coordination de l'Aide Précoce pour l'Inclusion) is een proefproject dat wordt uitgevoerd door verschillende Brusselse begeleidingsdiensten. Dit project wordt ondersteund door zowel het ONE als door PHARE. De belangrijkste doelstelling is het bevorderen van inclusie in de kinderopvang voor jonge kinderen met een gediagnosticeerde handicap of waarvan de ontwikkeling in de opvang vragen oproept.

Evaluatie 2020-2022:

Doelstelling bereikt. Het speelgoed is normaal gezien geschikt voor alle types kinderen. Als er bijzondere behoeften naar voren komen, zorgen ofwel de ouders voor het speelgoed, of de vzw.

ACTIE 2.2-5 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Het **personeel van de Huizen voor het Kind** opleiden voor de opvang van kinderen met specifieke behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opleidingen
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang tussen 2018 en 2020

32 medewerkers kregen eind 2018 een driedaagse opleiding getiteld “Buitenschoolse inclusie: kwaliteitsopvang voor iedereen”.

Evaluatie 2020-2022:

Wegens de pandemie is het niet mogelijk geweest om de opleidingen te organiseren.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Organisatie van ten minste één opleiding over de thema's inclusie en handicap voor alle educatieve teams van de Huizen voor het Kind.

ACTIE 2.2-6 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***Coaching van de animatoren op de speelpleinen*** *door tijdelijk aangeworven pedagogische referenten om de kwaliteit van de opvang van alle kinderen te verbeteren.*

Indicatoren

✓ Aantal aanwervingen.

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018 werden 2 coaches aangeworven om de animatoren op de zomerspeelpleinen te begeleiden. Het gebrek aan kandidaten die aan de functieomschrijving voldeden, heeft geleid tot tijdelijke opschorting van de functie. Er is nagedacht over de strategie die moet worden gevolgd om deze posten in te vullen.

Evaluatie 2020-2022:

De opleidsters van het centrum Elisabeth Carter hebben de fakkel overgenomen van de pedagogische coaches en ze bezoeken elke vakantieperiode de vakantiespeelpleinen om de kwaliteit van de opvang te verbeteren door middel van concreet advies en pedagogische ondersteuning aan de animatoren.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Verzekerde continuïteit van onze samenwerking met het Elisabeth Carter-centrum en verspreiding van beste praktijken binnen onze teams van animatoren. Opzetten van spoedopleidingen voor de nieuwe animatiemedewerkers om ze te begeleiden bij hun beroepspraktijken.

ACTIE 2.2-7 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***Kinderen met specifieke behoeften*** *individueel* ***begeleiden bij vakantieactiviteiten***.

Indicatoren

✓ Aantal ondernomen acties

Voortgang tussen 2018 en 2020

Om in te spelen op de steeds grotere opkomst bij vakantieactiviteiten in het algemeen, maar ook om tegemoet te komen aan de behoeften van alle kinderen en in het bijzonder de kinderen die specifieke aandacht nodig hebben, werden de teams van animatoren versterkt. In 2019 waren er 676 aanwervingen tegenover 643 in 2018, dus 33 meer.

Parallel met deze toename van aanwervingen, kan het team Coördinatie van Vakantieactiviteiten gericht tussenkomen om de animatoren te ondersteunen bij de individuele begeleiding van kinderen met specifieke behoeften binnen de activiteiten. In de zomer 2019 waren er vier individuele begeleidingen, in de zomer 2020 negen.

Evaluatie 2020-2022:

Om een kwaliteitsopvang voor kinderen met specifieke behoeften tijdens de vakantieactiviteiten te verzekeren, versterkt de cel Vakantieactiviteiten haar teams en breidt de individuele begeleiding uit. Wanneer een kind met specifieke behoeften wordt ingeschreven voor een activiteit en de cel Vakantieactiviteiten van die specifieke behoeften op de hoogte is, wordt het opvangend team vooraf versterkt om een geïndividualiseerd onthaal te verzekeren. Als het kind niet bekend is bij de dienst en de teams van animatoren aangeven dat er versterking nodig is, zorgt de cel Vakantieactiviteiten ook direct voor versterking van het team. Er wordt ook een samenwerking opgezet met de dienst PSE (Gezondheidsbevordering op school) van de Stad Brussel voor medisch advies. Afhankelijk van de behoeften van het kind of de kinderen kan begeleiding worden geboden aan één of meer kinderen tegelijk (bijvoorbeeld 1 animator voor één kind of 1 animator voor 3 kinderen, naar gelang het geval).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Behoud van de versterkte teams en de samenwerking met de dienst PSE van de Stad Brussel. Bijwerking van de database van kinderen die zijn ingeschreven voor vakantieactiviteiten met vermelding welke kinderen individuele begeleiding nodig hebben om zich te kunnen voorbereiden en de teams te versterken.

ACTIE 2.2-8 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: *De **buitenschoolse opvangmedewerk(st)ers** van de gemeentescholen **opleiden** voor de opvang van kinderen met specifieke behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opleidingen
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018 kregen 27 buitenschoolse opvangmedewerk(st)ers een driedaagse opleiding "Buitenschoolse inclusie: kwaliteitsopvang voor iedereen".

In 2019 kregen 23 buitenschoolse opvangmedewerk(st)ers een driedaagse opleiding "Buitenschoolse inclusie: kwaliteitsopvang voor iedereen".

Evaluatie 2020-2022:

Met Carter het voorziene aantal voortgezette opleidingen BEKIJKEN.
De OVT-coördinatie heeft de dienst LUAPE aangezet om opleidingen type coaching op te zetten voor hulpopvoed(st)ers over de thematiek opvang van kinderen met specifieke behoeften (zie actie 2.1-4).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Opvolgen van de opleidingen van de hulpopvoeders door de dienst LUAPE en in het aanbod van voortgezette opleidingen voor hulpopvoeders, opleidingscyclussen over de opvang van kinderen met specifieke behoeften behouden.

ACTIE 2.2-9 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: *De **Coördinatie Opvang Vrije Tijd opleiden in de opvang** van kinderen met specifieke behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opleidingen
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018 genoten twee coördinatrices Opvang Vrije Tijd een driedaagse opleiding "Buitenschoolse inclusie: kwaliteitsopvang voor iedereen".

Evaluatie 2020-2022:

De twee OVT-coördinatoren van 2018-2020 zijn niet langer in dienst en de nieuwe OVT-coördinator heeft de theoretische module van de LUAPE-opleiding voor hulpopvoeders gevolgd.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Opleiden van de coördinatie OVT in opvang voor iedereen. Zich vergewissen dat bij veranderingen in de coördinatie, een opleiding hierover wordt gegeven.

ACTIE 2.2-10 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: *Het **functieprofiel** van de leden van het team **Coördinatie van Vakantieactiviteiten doen evolueren** naar verwerving van specifieke vaardigheden voor de inclusie van kinderen met specifieke behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang tussen 2018 en 2020

In april 2019 werd een personeelslid aangeworven binnen het team Coördinatie van Vakantieactiviteiten, die gekwalificeerd is voor de individuele begeleiding van kinderen met specifieke behoeften.

De andere leden van het team Coördinatie van Vakantieactiviteiten worden opgeleid in de zorg voor kinderen met specifieke behoeften of beschikken over de nodige vaardigheden van bij de aanwerving.

Evaluatie 2020-2022:

➔ Actie beïnvloed door het beheer van de gezondheidscrisis
➔ Actie beïnvloed door het beheer van de verandering van het schoolritme

In april 2019 werd een personeelslid aangeworven binnen het team Coördinatie van Vakantieactiviteiten, die gekwalificeerd is voor de individuele begeleiding van kinderen met specifieke behoeften.
Een ander lid van het team heeft 2,5 jaar ervaring als buitenschoolse opvangmedewerkster in een pedagogisch centrum dat kinderen opvangt van type 1, 2 en 8.
De andere leden van het team Coördinatie van Vakantieactiviteiten hebben geen opleiding voor de opvang van kinderen met specifieke behoeften kunnen volgen.
Ondanks de COVID 19-gezondheidscontext, heeft de cel Vakantieactiviteiten haar werkzaamheden voortgezet rekening houdend met de verschillende maatregelen om de pandemie het hoofd te bieden. Dit heeft heel veel extra werk opgeleverd. Bovendien brengt de recente hervorming van het schoolritme ook een nieuwe organisatie mee die de cel Vakantieactiviteiten weinig of geen tijd laat voor opleiding.

Verwachte resultaten tegen eind 2025:

Net als voor de OVT-coördinatie is het een doelstelling om de leden van de cel Vakantieactiviteiten op te leiden omtrent inclusie van kinderen met specifieke behoeften. Het personeelsverloop, de hervorming van het schoolritme en de zware werklast staan die opleiding in de weg.

ACTIE 2.2-11 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***Het functieprofiel van de verantwoordelijken-coördinatoren van de speelpleinen doen evolueren*** *naar verwerving van specifieke vaardigheden voor de inclusie van kinderen met een handicap.*

Indicatoren

✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Evaluatie 2020-2022:

Het is onmogelijk om de impact van deze acties precies te becijferen

Voortgang tussen 2018 en 2020

De verantwoordelijken-coördinatoren van de speelpleinen hebben de bijzonderheid dat ze worden aangeworven met een contract van bepaalde duur._Ze worden echter gesensibiliseerd voor de thematiek en worden uitgenodigd om een opleiding te volgen over de inclusie van kinderen met specifieke behoeften. Bij nieuwe aanwervingen van verantwoordelijken-coördinatoren wordt belang gehecht aan specifieke vaardigheden met het oog op inclusie van kinderen met specifieke behoeften.

Evaluatie 2020-2022:

➔ Actie beïnvloed door het beheer van de gezondheidscrisis

De verantwoordelijken-coördinatoren-animatoren voor de vakantieactiviteiten hebben de bijzonderheid dat ze worden aangeworven met een contract van bepaalde duur, voor de vakantieperiode waarin ze worden ingezet. Deze organisatievorm maakt het onmogelijk voor ons om opleidingen voor dit personeel op te zetten. Bij de aanwerving van verantwoordelijken-coördinatoren wordt belang gehecht aan specifieke vaardigheden voor de inclusie van kinderen met een handicap.

Daarnaast is er opvolging op het terrein om opvang van kwaliteit te garanderen voor iedereen.

Het Elisabeth Carter-Centrum, dat de opleiding omkadert voor het behalen van het brevet als animator/coördinator erkend door de Federatie Wallonië-Brussel, bezoekt regelmatig vakantieactiviteiten om zijn cursisten te begeleiden en praktische en concrete hulpmiddelen aan te reiken aan de animatoren voor de opvang van iedereen. Ook de dienst PSE (Gezondheidsbevordering op school) van de Stad Brussel wordt gemobiliseerd om het hoofd te bieden aan de plaatselijke omstandigheden.

De Coördinatie OVT werkt ook "instrumentfiches" uit voor de buitenschoolse opvangmedewerk(st)ers en het begeleidend personeel bij vakantieactiviteiten. Deze pedagogische fiches zijn ontworpen om het personeel te informeren en op te leiden over bijzondere thema's in verband met de opvang van kinderen. De pedagogische instrumenten worden in deze periode uitgewerkt.

Ook deze actie werd beïnvloed door het beheer van de continuïteit van de vakantieactiviteiten in de context van de coronacrisis. Het behoud van de activiteiten en de continuïteit van de dienst moesten worden verzekerd en werden verzekerd ondanks de talrijke ondervonden moeilijkheden

Verwachte resultaten tegen eind 2025:

Onze samenwerking met het opleidingscentrum Elisabeth Carter in stand houden en de animatoren aanmoedigen om een opleiding te volgen. Bij nieuwe aanwervingen, kandidaten steunen met vaardigheden op het gebied van inclusie van kinderen met specifieke behoeften. Blijvende verspreiding van pedagogische hulpmiddelen binnen de vakantieactiviteiten om de teams te ondersteunen (instrumentfiches, zie actie 2.2-12).

ACTIE 2.2-12 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***Pedagogische en bewustmakingsinstrumenten*** *creëren en beschikbaar stellen ter bevordering van de inclusie van kinderen met specifieke behoeften in buitenschoolse structuren.*

Indicatoren

✓ Aantal pedagogische instrumenten

1

✓ Aantal bereikte buitenschoolse structuren

55 (46 scholen + 9 HvK's)

Voortgang tussen 2018 en 2020

De creatie van deze pedagogische instrumenten ligt ter studie.

Evaluatie 2020-2022:

Zoals vermeld in het vorige punt, werkt de coördinatie OVT ook "instrumentfiches" uit bestemd voor de buitenschoolse opvangmedewerk(st)ers en het begeleidend personeel bij vakantieactiviteiten. Deze pedagogische fiches zijn ontworpen om het personeel te informeren en op te leiden over bijzondere thema's in verband met de opvang van kinderen. Ze bieden ook concrete actiemogelijkheden om het begeleidend personeel te helpen. De pedagogische instrumenten worden in deze periode uitgewerkt.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Creatie van nieuwe instrumentfiches over de opvang van kinderen met specifieke behoeften.

Blijvende verspreiding van de instrumentfiches binnen de vakantieactiviteiten. Deze instrumentfiches worden gepresenteerd aan de pleinverantwoordelijken voorafgaand aan de activiteiten. Ze zijn beschikbaar in de mappen van de verantwoordelijke en worden overgemaakt aan de animatoren.

Zorgen voor verspreiding bij de hulpopvoeders.

ACTIE 2.2-13 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***Ontmoetingen*** *organiseren* ***tussen de operatoren van de buitenschoolse opvang*** *op het grondgebied met als thema 'opvang voor iedereen'.*

Indicatoren

- ✓ Aantal ontmoetingen
- ✓ Aantal deelnemende buitenschoolse structuren

Voortgang tussen 2018 en 2020

Op 27 november 2020 is een ochtend van bezinning en ontmoeting over het thema Opvang voor iedereen gepland tussen aanbieders van opvang op het grondgebied en verenigingen/professionals die actief zijn op het gebied van handicaps (Vzw Badje, Cellule Accessibilité Inclusion Recherches et Nouveautés (CAIRN) van het ONE, enz.).

Evaluatie 2020-2022:

➔ Actie beïnvloed door het beheer van de gezondheidscrisis

Op 27 november 2020 is een ochtend van bezinning en ontmoeting over het thema Opvang voor iedereen gepland tussen aanbieders van opvang op het grondgebied en verenigingen/professionals die actief zijn op het gebied van handicaps (Vzw Badje, Cellule Accessibilité Inclusion Recherches et Nouveautés (CAIRN) van het ONE, enz.). Gezien de gezondheidssituatie hebben wij deze studiedag moeten annuleren. De coördinatie OVT neemt vandaag de organisatie van pedagogische conferenties en studiedagen voor buitenschoolse opvangplaatsen over. Het opzetten van een studiedag rond het thema 'opvang voor iedereen' tussen professionals uit de sector en opvangoperatoren blijft een doelstelling. Daarnaast vergadert de coördinatie OVT maandelijks met de andere OVT-coördinaties van het Brussels gewest. Tijdens deze 'intervisies' delen en bespreken de OVT-coördinaties de OVT-thema's, met name de opvang voor iedereen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Behoud van de uitwisselingen met de coördinaties OVT op gewestelijk en gemeenschapsniveau en informeren naar de in andere gemeenten gevoerde acties op het gebied van inclusie. Organiseren van een studiedag rond het thema opvang voor iedereen tussen professionals uit de sector en opvangoperatoren blijft een doelstelling.

ACTIE 2.2-14 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: *De **toegankelijkheid van informatie** over **buitenschoolse opvang** voor kinderen met specifieke behoeften verbeteren.*

Indicatoren

- ✓ Aantal ondernomen acties

3:

Brochure ('Pose ton cartable' in uitvoering - voltooid)

Website (Samenwerking met Badje voor de website Bruxellestempslibre)

Brochure ("Ptit temps libre")

Voortgang tussen 2018 en 2020

Een inventarisatie van de opvangoperatoren die aan buitenschoolse inclusie doen op het grondgebied van de Stad, werd uitgevoerd door de Coördinatie Opvang Vrije Tijd met het oog op de ontwikkeling van de zoekmachine voor buitenschoolse activiteiten op de website van Jeunesse à Bruxelles en de heruitgave van de brochure “Pose Ton Cartable” die onder meer tot doel hebben de zichtbaarheid van het buitenschoolse inclusieve onthaalaanbod op het grondgebied te verbeteren.

Jeunesse à Bruxelles plant de aanpassing van zijn website om de toegankelijkheid van de informatie te verbeteren (gebarentaal, grote letters, pictogrammen, makkelijk te lezen en te begrijpen versies, enz.).

Evaluatie 2020-2022:

Een inventarisatie van de opvangoperatoren die aan buitenschoolse inclusie doen op het grondgebied van de Stad, werd uitgevoerd door de Coördinatie Opvang Vrije Tijd met het oog op de heruitgave van de brochure “Pose Ton Cartable” die onder meer tot doel heeft de zichtbaarheid van het buitenschoolse inclusieve onthaalaanbod op het grondgebied te verbeteren.

Deze inventarisatie is inmiddels afgerond en de maquette van de brochure wordt voltooid. Ze zal worden verspreid in de scholen, bij het departement Jeugd, de OCMW's en in andere faciliteiten.

De inventarisatie van de opvangoperatoren die aan inclusie doen stelt de coördinatie OVT in staat om een antwoord te bieden aan gezinnen die op zoek zijn naar inclusieve activiteiten.

Bovendien werkt Coördinatie OVT elk jaar samen met de vzw Badje aan een inventarisatie van de opvangoperatoren om de website www.bruxellestempslibre.be up to date te houden. Deze website informeert, voor het hele Brusselse gewest, over de aanbieders van opvang, in het bijzonder degene die inclusie nastreven. De brochure 'Le Ptit temps libre', ook uitgegeven door Badje, biedt een overzicht van vakantieactiviteiten, inclusief activiteiten die openstaan voor inclusie.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Blijvende samenwerking met de vzw Badje om de website www.bruxellestempslibre.be up to date te houden en om de brochure 'Ptit temps libre' te publiceren en te verspreiden onder het publiek.
De brochure 'Pose Ton Cartable' is nu afgewerkt en verstuurd naar alle gemeentelijke kleuter-, lagere- en basisscholen van de Stad Brussel, alsook naar een hele reeks sociale partners (OCMW, Buurthuizen, bibliotheek, enz.).
Blijvende verspreiding van deze brochure door de coördinatie OVT bij het publiek en bij de professionals van de opvang die ze ontmoet.

ACTIE 2.2-15 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***De vertegenwoordiging*** *van personen met een handicap binnen de overlegorganen van* ***Opvang Vrije Tijd*** *verbeteren.*

Indicatoren

✓ Aantal overlegvergaderingen

6

✓ Aantal deelnemende structuren

4 structuren die in contact staan met kinderen met een handicap nemen twee keer per jaar deel aan deze gemeentecommissie.

Voortgang tussen 2018 en 2020

3 structuren die rechtstreeks in contact staan met kinderen met specifieke behoeften (de Fédération Nationale pour la Promotion des Handicapés (FNPH), de directie van de vrije school voor gespecialiseerd onderwijs Nos Pilifs en de oudervereniging van de school Nos Pilifs) zijn in 2018 toegetreden tot de vernieuwde Gemeentecommissie voor de opvang. Sinds 2018 hebben er 6 vergaderingen van de Gemeentecommissie voor de opvang plaatsgevonden. De Gemeentecommissie voor de opvang heeft tot doel te overleggen over de problemen die door de opvangoperatoren en de gezinnen worden ondervonden en over de acties die moeten worden ondernomen om de kwaliteit van de opvang voor iedereen te verbeteren.

Evaluatie 2020-2022:

3 structuren die rechtstreeks in contact staan met kinderen met een handicap (de Fédération Nationale pour la Promotion des Handicapés (FNPH), de directie van de vrij school voor speciaal onderwijs Nos Pilifs en de oudervereniging van de school Nos Pilifs) zijn in 2018 toegetreden tot de vernieuwde Gemeentecommissie voor de opvang.

De Gemeentecommissie voor de opvang komt tweemaal per jaar bijeen om te overleggen over de problemen die de opvangoperatoren en de gezinnen ondervinden en over de te ondernemen acties om de kwaliteit van de opvang voor iedereen te verbeteren.

Vóór eind 2022 zullen zes commissies hebben plaatsgevonden sedert januari 2020. Gewezen wordt op de aanwezigheid van de boerderij van het Maximiliaanpark in de samenstelling van de GCO. Deze operator biedt regelmatig cursussen aan die openstaan voor inclusie.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Behoud van de contacten met de structuren die lid zijn van de GCO en ondersteunen van hun activiteiten en representativiteit.

ACTIE 2.2-16 - Vzw Jeunesse à Bruxelles: ***Samenwerkingen ontwikkelen tussen de verschillende diensten van de jeugdsector*** *om synergieën tot stand te brengen en te zoeken naar nieuwe initiatieven die de opvang van kinderen met specifieke behoeften ten goede komen*

Indicatoren

- ✓ Aantal samenwerkingen

Voortgang tussen 2018 en 2020

Sinds 2019 zijn er 4 samenwerkingen en synergieën opgezet. 1 vergadering in 2019 en 2 vergaderingen in 2020 werden gehouden tussen de cellen Opvang Vrije Tijd en Vakantieactiviteiten om acties te plannen om de toegankelijkheid van de activiteiten te verbeteren. 1 vergadering in 2020 werd gehouden tussen de cellen Opvang Vrije Tijd en Coördinatie van de gepersonaliseerde begeleidingsmechanismen binnen het Openbaar Onderwijs om de missies van elk van de diensten te kennen en de bestaande pedagogische instrumenten te delen. 1 vergadering in 2019 en 1 vergadering in 2020 werden gehouden tussen de cel Opvang Vrije Tijd en de Cellule Accessibilité Inclusion Recherches et Nouveautés (CAIRN) van het ONE om de middelen en instrumenten die aan de opvangoperatoren op het grondgebied moeten worden voorgesteld, te verhogen, maar ook om de doelstellingen te bepalen van een ontmoeting tussen de opvangoperatoren om te werken aan het thema van de opvang van iedereen. Er wordt samengewerkt tussen de Coördinatie Opvang Vrije Tijd en Openbaar Onderwijs in het kader van een inventarisatie van het effectief aantal kinderen met specifieke behoeften in de gemeenteschoten.

De Coördinatie Opvang Vrije Tijd heeft ook deel uitgemaakt van de werkgroep “Inclusie” onder leiding van de Coördinatie Opvang Vrije Tijd van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gewijd aan een buitenschools inclusieproject op het Brussels grondgebied: in 2018 werden 4 ontmoetingen met ervaren inclusie-operatoren georganiseerd om instrumenten en strategische beschouwingen over dit thema uit te wisselen. De groep werd in 2019 ontbonden.
De cellen Vakantieactiviteiten en Coördinatie Opvang Vrije Tijd schikken contact op te nemen met de diensten die ijveren voor inclusie in de andere gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om acties te ontwikkelen die aansluiten bij de realiteit op het terrein van de vakantieactiviteiten van de Stad Brussel.

Evaluatie 2020-2022:

De verschillende cellen die actief zijn binnen de vzw Jeunesse à Bruxelles (coördinatie OVT, dienst Jeugd, opleidingscentrum Elisabeth Carter, enz.) werken nauw samen om kinderen zo goed mogelijk op te vangen in vakantiecentra en om professionele praktijken te ontwikkelen die beantwoorden aan de verwachtingen op het terrein.

Zoals gezegd, werkt de coördinatie OVT aan de productie van pedagogische hulpmiddelen en de verspreiding ervan binnen de vakantieactiviteiten (zie hierboven). Daarnaast helpt de coördinatie OVT de cel "Vakantieactiviteiten" en het secretariaat-onthaal van de vzw Jeunesse à Bruxelles voor de opvang, de begeleiding en de informatie van gezinnen die op zoek zijn naar inclusieve activiteiten.

De cellen Vakantieactiviteiten en Coördinatie Opvang Vrije Tijd organiseren onderling vergaderingen om acties te ontwikkelen, rekening houden met de plaatselijke omstandigheden van de vakantieactiviteiten van de Stad Brussel.

Het Centrum Elisabeth Carter komt vaak tussen bij vakantieactiviteiten, in overleg met de cel Vakantieactiviteiten, om pedagogische steun te bieden aan de begeleidende teams.

De Coördinatie OVT werkt ook samen met het centrum Elisabeth Carter en het departement Openbaar onderwijs aan de opstelling van een opleidingsplan voor de opvangmedewerk(st)ers in de scholen van de Stad Brussel. Dit opleidingsplan wil de praktijken professionaliseren, met name op het gebied van inclusie.

Naast deze samenwerking binnen het departement Jeugd, heeft de Coördinatie OVT ook stappen ondernomen voor nieuwe samenwerkingsverbanden met het departement Openbaar onderwijs van de Stad Brussel. Er werd contact opgenomen met de dienst SILA (Service inclusif, loisir et accompagnement - http://sila.luape.org) om opleidingen te ontwikkelen over inclusie in buitenschoolse activiteiten voor de opvangmedewerk(st)ers in de scholen. Deze opleidingen zijn uitgedacht en ontwikkeld om scholen te helpen bij de opvang en begeleiding van kinderen met specifieke behoeften. Ze geven theoretische uitleg over de situaties die zich voordoen in de school en richtlijnen en hulpmiddelen om concrete oplossingen te vinden. Het doel van deze opleidingen is dus de praktijk te professionaliseren en de opvang voor alle kinderen te verbeteren. In de loop van 2022, hebben twee scholen van die opleiding geprofiteerd. In overleg met de dienst SILA, zouden vijf andere opvangteams de opleiding in het lopende schooljaar moeten krijgen.

Ingevolge de hervorming van het schoolritme en de verlenging van de herfst- en krokusvakantie, werd beslist om de opvangteams van de scholen in te schakelen voor begeleiding/animatie op de vakantiespeelpleinen georganiseerd door Jeunesse à Bruxelles. Zo helpen deze opleidingen binnen de scholen ook de inclusieve praktijken te versterken in de door Jeunesse à Bruxelles georganiseerde vakantieactiviteiten.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De huidige samenwerkingsverbanden onderhouden en het delen van vaardigheden en goede praktijken tussen de verschillende diensten aanmoedigen.

ACTIE 2.2-17 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: ***De toegankelijkheid van de gebouwen die door de dienst Jeugd worden beheerd***, *verbeteren door bestaande voorzieningen (trapliften, toiletten voor personen met beperkte mobiliteit, enz.) die momenteel buiten gebruik zijn, te repareren en op te knappen en door een maximale toegankelijkheid te garanderen tijdens grote nieuwbouw- en renovatieprojecten.*

Indicatoren

✓ Aantal uitgevoerde herinrichtingswerken

0

✓ Aantal toegankelijke gebouwen

14

Voortgang tussen 2018 en 2020

De jeugdstructuren (Huizen voor het Kind en jeugdcentra) zijn globaal gezien allemaal toegankelijk, aangezien ze allemaal, behalve Brusurf en Modelwijk, een toegankelijke gelijkvloerse verdieping hebben. Het gebouw aan de Modelwijk is alleen bereikbaar met een traplift, die momenteel wordt gerepareerd. Ook de trapliften van de jeugdhuizen van N-O-H en Dolto voor de toegang tot de verdiepingen zijn in herstelling. Alle recente structuren (Utopia, Hageltoren,…) zijn volledig toegankelijk voor PBM.

Evaluatie 2020-2022:

Alle door de dienst Jeugd betrokken gebouwen zijn toegankelijk voor PBM, uitgezonderd het Jeugdcentrum Averroès (in uitvoering). Er wordt rekening gehouden met deze aspecten bij alle nieuwe werken.

ACTIE 2.2-18 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *De samenwerking met het* ***netwerk van verenigingen*** *die actief zijn op het gebied van handicaps versterken om de* ***teams van de Huizen voor het Kind te begeleiden*** *tijdens onder andere activiteiten, verblijven, …*

Indicatoren

- ✓ Aantal samenwerkingsverbanden tussen vzw's die ijveren voor de inclusie van kinderen met specifieke behoeften en de Huizen voor het Kind.

Voortgang tussen 2018 en 2020

Er zijn samenwerkingsverbanden opgezet tussen de Huizen voor het Kind Sint-Andries en Versailles en SUSA (Gespecialiseerde Universitaire dienst voor personen met autisme).

In de periode 2018-2020 hebben de Huizen voor het Kind geen aanvragen ontvangen van organisaties of personen om kinderen met specifieke behoeften op te vangen. Als gevolg daarvan waren er geen nieuwe samenwerkingen tussen de Huizen voor het Kind en de vzw's die ijveren voor de inclusie van kinderen met specifieke behoeften.

Evaluatie 2020-2022:

Hieronder de acties die de Huizen voor het Kind hebben opgezet om de samenwerking met het netwerk van verenigingen die actief zijn op het gebied van handicaps te versterken:

- ✓ Organisatie van verschillende bewustmakingsworkshops over handicaps in samenwerking met structuren zoals de brailleliga, CREE, FNPH.
- ✓ In het kader van de Week van de Handicap: discussie, debat, beluisteren en uitproberen van een podcast met tussenkomst van een deskundige op het gebied van inclusie en handicap.
- ✓ Creatie met de kinderen en in samenwerking met de vzw "Art&Publics", van videospelletjes met als thema "bewustmaking voor handicaps";
- ✓ Contactname met de stichting "SUSA" voor de organisatie van bewustmakingssessies over autisme bestemd voor de educatieve teams van de Huizen voor het Kind.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De samenwerking versterken met verenigingen die actief zijn op het gebied van handicaps door aan evenementen deel te nemen en gezamenlijke initiatieven op te zetten.

Workshops opzetten om te sensibiliseren voor verschillen, bestemd voor ons publiek, geleid door onze educatieve teams die vooraf opleidingen hebben gevolgd over de thema's inclusie en handicap.

ACTIE 2.2-19 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Het* ***IT-materiaal dat ter beschikking wordt gesteld aan de gebruikers van het centrum Brusurf*** *diversifiëren om* ***het aanbod aan te passen aan de verschillende soorten handicaps****.*

Indicatoren

✓ Aantal beschikbare aan handicaps aangepaste IT-tools

Voortgang tussen 2018 en 2020

Voorlopig geen aangepast materiaal en/of diensten.

Het centrum *Brusurf*, gevestigd op de eerste verdieping van een oud pand zonder lift, is niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers en doordat het een oud gebouw betreft, is het niet mogelijk om de verdieping toegankelijk te maken.

Evaluatie 2020-2022:

Niet gerealiseerd.

Het centrum BRUSURF werd in januari 2023 gesloten.

ACTIE 2.2-20 - Departement Openbaar Onderwijs: *Het **aanbod van materialen** (boeken, audio,...) **aangepast aan blinde of slechtziende kinderen en volwassenen in de bibliotheken** van de Stad uitbreiden.*

Indicatoren

✓ Aantal bibliotheken met een aangepast aanbod voor slechtzienden en blinden.

Voortgang tussen 2018 en 2020

In 2018 hadden de 12 bibliotheken van de Stad elk minstens één audioboek (cassette of cd). De bibliotheken van de Rijke Klaren (1012 audioboeken) en Laken (1587 audioboeken) waren het best voorzien. De BIMA en de Brunfaut-bibliotheek hadden slechts één audioboek. Het aanbod van de overige 8 bibliotheken varieerde van 3 tot 82 audioboeken[21].

8144 boeken in groot lettertype voor volwassenen waren beschikbaar in 5 van de 12 bibliotheken van de Stad. Het aanbod was het grootst in de bibliotheken van de Rijke Klaren (5294) en Laken (2702)[22].

In 2020 zal de encyclopedische collectie bestaan uit 2538 audioboeken en 3045 boeken in grote letters. De Centrale Bibliotheek heeft 5416 boeken in grote letters. De twee collecties in de bibliotheken van de Rijke Klaren en Laken worden ter beschikking gesteld van alle Brusselse bibliotheken, inclusief de buurtbibliotheken[23].

De bibliotheken zijn veel meer dan een verzameling boeken voor een specifiek publiek, en hebben een Leesontwikkelingsplan ontwikkeld met betrekking tot hun acties ten behoeve van het publiek met een handicap. Dit omvat verschillende acties met betrekking tot kinderen en volwassenen met een handicap:

In de bibliotheek in Neder-Over-Heembeek:

- Onthaal van autistische stagiairs meerdere malen per jaar
- Creatieve workshops voor personen met een mentale handicap (aangepaste boekencollecties)
- Onthaal van een maatwerkbedrijf (Ferme Nos Pilifs)
- Deelname aan de Middagen omtrent Personen met een handicap
- Lezen op schermen

[21] Adolphe Max: 7; Artistique: 10; Breugel: 82; Charles Janssen: 14; Haren: 3; Mutsaard: 33; N-O-H: 13; E. Carter: 44.
[22] Adolphe Max: 51; Bruegel: 92; N-O-H: 5.
[23] Overzicht van de 2538 audioboeken en 8461 boeken in grote letters beschikbaar op www.biblio.brussels

In de bibliotheek van Laken:

- Sprookjes in het Frans en in gebarentaal
- Bibliotheek aan huis
- Onthaal van autistische stagiairs
- Onthaal van het Centre de Vie (Jette) (1x/week in de schoolperiode)
- Lezen op schermen

In de bibliotheek BREUGEL

- Workshops Alzheimer (Dagcentrum Sint-Monika)
- Lezen op schermen

Evaluatie 2020-2022:

De partnerschappen die tussen 2018 en 2020 werden opgezet, bleven tussen 2020 en 2022 behouden, maar sommige samenwerkingen moesten on hold worden gezet wegens corona.

De collectie grootletterboeken is blijven groeien, daar de bibliotheken in 2020 147 dergelijke boeken hebben aangeschaft, in 2021 514 en in 2022 378. De bibliotheek Breugel telt 195 grootletterboeken, de Adolphe Max bibliotheek 51, die van Brunf en Mustard 1, de BiMA, CJTA en Brand Whitlock 2 en NOH 5 grootlekkerboeken. Dit brengt het totaal aantal grootletterboeken in 2022 op 7587.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

- De collectie grootletterboeken uitbreiden en promoten (uitbreiding van de collectie met 50 werken, versterkte communicatie aan het grote publiek, met name door de collectie onder de aandacht te brengen in een speciale rubriek op de website en in de nieuwsbrieven);
- Werken aan een meer inclusief onthaal: aanpassen lettertypes voor bewegwijzering en communicatie voor kinderen met dyslexie (aanpassen materiaal in de kinderafdeling);
- Co-samenstelling van een vademecum van goede praktijken voor het onthaal van bezoekers met een handicap (1 vademecum opstellen);
- Versterken van partnerships tussen bibliotheken en gespecialiseerde verenigingen (en hun begunstigden) (opzetten van minstens 2 partnerships om de 2 jaar).

ACTIE 2.2-21 - Departement Openbare en groene ruimten: *De toegankelijkheid van de **speeltuinen en sportvelden** verzekeren en de daar ingerichte **infrastructuren** diversifiëren om een reeks spellen aan te bieden die aangepast zijn aan verschillende soorten handicaps.*

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke speeltuinen en sportvelden.
- ✓ Aantal infrastructuurelementen die zijn aangepast aan een of meer soorten handicaps.
- ✓ Doorgegeven informatie (website van de Stad en andere) over de toegankelijkheid van speeltuinen en sportvelden.

Voortgang tussen 2018 en 2020

Hoewel er behoefte is aan een diepgaander onderzoek, is het bij een eerste beoordeling duidelijk dat de inspanningen om multifunctionele speelplaatsen en sportvelden toegankelijker te maken, versterkt moeten worden. Ongeschikte treden en bekledingen (houtsnippers, zand, grind, gras, ...) verhinderen vaak de toegang voor rolstoelgebruikers tot verschillende ruimtes. Een tiental van de ongeveer zestig speeltuinen zijn toegankelijk[24] of gedeeltelijk toegankelijk, maar bieden geen aangepaste speeltoestellen aan. In het Park van Brussel is een deel van de ingerichte speeltuin zo ontworpen dat hij toegankelijk is en speeltoestellen aanbiedt die aangepast zijn voor kinderen met een handicap. Het Osseghempark beschikt over een sportparcours aangepast aan verschillende soorten handicaps (o.m. PBM).

Evaluatie 2020-2022:

Bij elke nieuwe speeltuinontwikkeling wordt rekening gehouden met de toegankelijkheid voor mensen met een handicap. De afdeling Groene ruimten heeft in alle speeltuinen die ze tussen 2020 en 2022 heeft heringericht, namelijk de speeltuin Versailles, de speeltuin Palais-Outre-Ponts en de speeltuin Querelle, toestellen opgenomen die toegankelijk zijn voor kinderen met een handicap.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Tijdens een herontwikkeling en wanneer dit technisch mogelijk is, wordt een deel van de speelruimte specifiek bestemd voor kinderen met een handicap.

[24] Brigittinen, Maximiliaanpark, Nieuwe Graanmarkt, Oude Graanmarkt, Osseghempark, Papenvest, Montserratblok, Pottenbakkers, Ramaekersblok, Slakkengang, Willemsplein, Warandepark, Zavelput.

ACTIE 2.2-22 – vzw Bravvo: *De toegankelijkheid waarborgen en* ***de jongeren en het personeel van de jeugdcentra (JC's) bewust maken van de gehandicaptenproblematiek***.

Indicatoren

- ✓ Soorten maatregelen die worden uitgevoerd om de toegankelijkheid van de centra (JC/GC/JH) te verbeteren.
- ✓ Aantal en soorten activiteiten die binnen de verschillende JC's worden georganiseerd met betrekking tot het thema handicap.

Voortgang tussen 2018 en 2020

Op het niveau van het netwerk van 7 jeugd- en gemeenschapscentra/huizen is er maar één niet toegankelijk voor PBM. Het lijkt er echter op dat er inspanningen moeten worden geleverd om alle handicaps (visueel gehandicapten, slechthorenden, enz.) op grotere schaal aan te pakken. Naast de maatregelen op het gebied van fysieke toegankelijkheid moeten er meer specifieke maatregelen worden genomen (identificatie van de behoeften van de verschillende doelgroepen, bewegwijzering, actieplan, begeleiding van de teams, enz.).

Daarnaast zijn er voor 2020-2021 bewustmakingsactiviteiten over handicaps gepland binnen het jeugdcentrum Locomotive (Noordwijk), om jongeren voor dit thema open te stellen. Aangezien sociale uitsluiting en segregatie sterk aanwezig zijn in de Noordwijk, wil het project "A cœur ouvert" van jeugdhuis Locomotive jongeren bewust maken van een van de vele vormen van uitsluiting, namelijk die van personen met een handicap. Het project heeft tot doel jongeren te helpen begrijpen en zich bewust te worden van de realiteit van personen met een handicap; stereotypen van personen met een handicap te doorprikken door middel van ontmoetingen en uitwisselingen en vragen en reflectie aan te moedigen (over het dagelijks leven van personen met een handicap, hun rechten, infrastructuur en toegankelijkheid van diensten voor "iedereen", enz.).

Evaluatie 2020-2022:

6 van de 8 centra (Oasis, Horizon, Papenvest, Dolto, Locomotive, MJ) hebben voorzieningen die de toegang voor PBM mogelijk moeten maken. Opgemerkt wordt dat de gelijkvloerse verdieping van een 7e centrum (R'En Arts) toegankelijk is voor PBM en dat de helling van het 8e (Averroès) moet worden hersteld (maar de PBM-voorziening is er) -> doelstelling voor 75% bereikt.

De context van de coronacrisis heeft de organisatie van sensibiliseringsactiviteiten en fysieke debatten in 2020 en 2021 aanzienlijk bemoeilijkt. De thematiek is evenwel centraal gebleven in het werk van de animatieteams. Er werd bijvoorbeeld een 'Ça s'débat'-workshop aan het thema gewijd in het centrum Dolto, gebaseerd op het toneelstuk "Hymne voor Imperfectie" (met een parallel tussen handicap en theater als uitweg).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

We willen in onze 8 centra elke jongerenraad betrekken in het denkproces voor een sensibiliseringsactie over handicap. Binnen elk centrum zal een workshop en een groep jongeren worden geselecteerd om deel te nemen aan dit bewustmakingsproject, op basis van de toegevoegde waarde en de link met de doelstellingen van de workshop. In elk centrum zal minstens één sensibiliseringsactie over deze thematiek worden uitgewerkt, volgens het model van een bewustmakingssessie (omvang van de handicap, omgaan met en zich richten tot personen met een handicap), gevolgd door een uitwisseling (bv. ontmoeting met paralympische atleten en/of beoefening van een voor personen met een handicap aangepaste sport voor onze jongeren in de multisport-workshops, rit met een tandem samen met een slechtziende voor de jongeren van onze fietswerkplaatsen, een bezoek aan een wijkinstelling, enz.). Er dient een partner te worden gezocht die ons kan helpen de sensibiliseringsactiviteit op te zetten.

Doelstelling 2.3: De toegang tot werkgelegenheid bevorderen voor personen met een handicap

Context:

De autonomie en sociale integratie van personen met een handicap wordt sterk beïnvloed door hun deelname op de arbeidsmarkt[25].
De Stad Brussel heeft de plicht, niet alleen als lokale overheid maar ook als een van de grootste werkgevers op het grondgebied van de Stad, om de integratie van personen met een handicap, en meer in het bijzonder jonge personen met een handicap, op de arbeidsmarkt te vergemakkelijken.
In zijn algemeen beleidsprogramma 2018-2024 heeft het college van burgemeester en schepenen voorzien in een verhoging van de tewerkstelling van personen met een handicap tot 3 %. Hiertoe werden acties opgezet voor de integratie van deze mensen in het HR-diversiteitsplan, die werden uitgevoerd in de periode 2018-2024[26].

Algemene acties:

- ✓ De aanwerving en integratie van personen met een handicap onder het personeel van de Stad bevorderen.
- ✓ Ondersteunen, sensibiliseren, opleiden en/of informeren van de hiërarchische lijn en personeelsleden in verschillende graden
- ✓ De belangrijkste werkgevers op het grondgebied van de Stad sensibiliseren voor de inclusie van personen met een handicap.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Human Resources
- OCMW
- Werkcentrale
- Vzw Bravvo

[25] Artikel 27 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Werk en werkgelegenheid.
[26] https://www.bruxelles.be/sites/default/files/bxl/plan_daction_2013-2018_fr.pdf

Specifieke acties:

ACTIE 2.3-1 - Departement Human Resources: ***De doelstelling halen*** *die de Stad Brussel zich in het kader van haar algemeen beleidsprogramma heeft vooropgesteld om 3% personen met een handicap tewerk te stellen.*

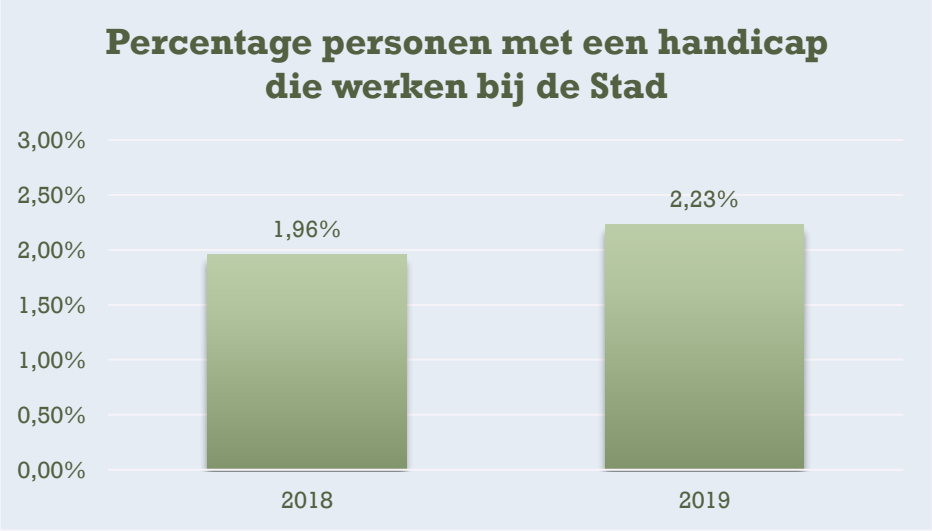
Indicatoren

- ✓ Percentage personen met een handicap die werken bij de Stad
- ✓ Aandeel opdrachten die worden toegewezen aan maatwerkbedrijven[27]

Voortgang tussen 2018 en 2020

Begin 2018 werd 1,96 % van het personeel van de Stad erkend als gehandicapt[28].

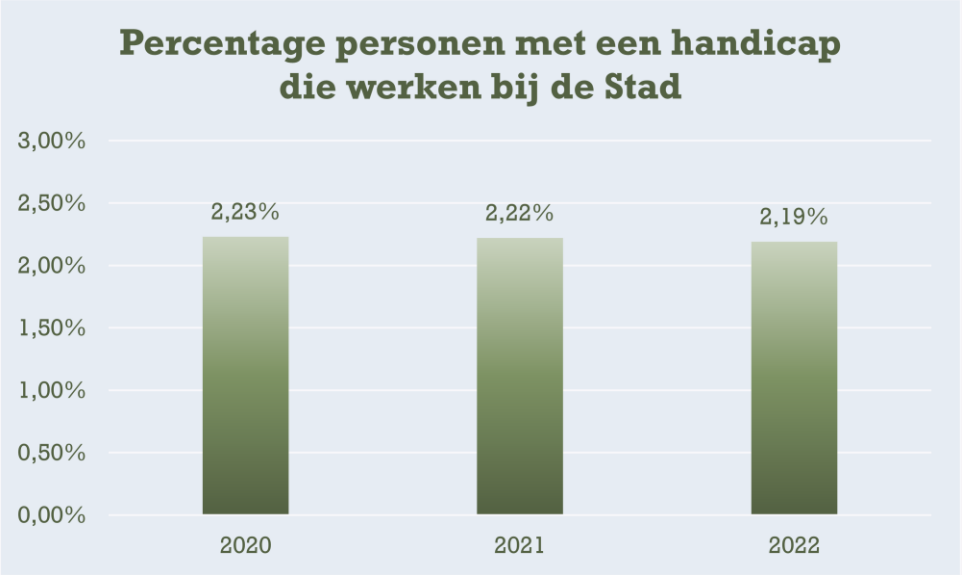
In de loop van 2019 hebben 5 personen met een handicap zich bij het personeel van de Stad gevoegd.

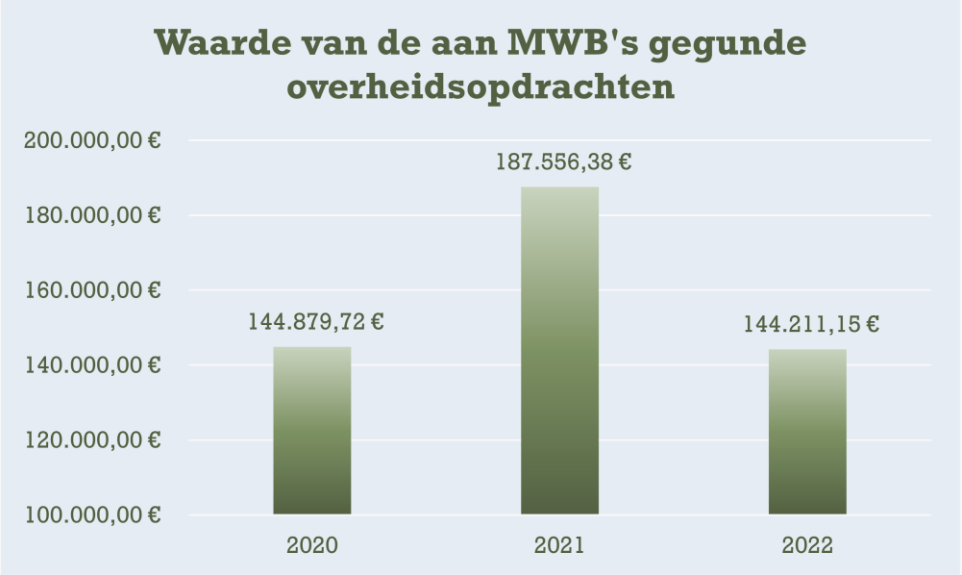

[27] De ordonnantie betreffende de verplichting om personen met een handicap aan te werven in de lokale besturen, vastgesteld door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 2 februari 2017 legt de besturen van de lokale overheden op om minstens één persoon met een handicap halftijds aan te werven per twintig voltijdse medewerkers, wat overeenstemt met 2,5 % van het totale personeelsbestand: https://www.etaamb.be/nl/beschikking-van-02-februari-2017_n2017010569.html

[28] Percentage berekend op basis van de criteria vermeld in de gewestelijke ordonnantie van 2 februari 2017 en het uitvoeringsbesluit van 14 december 2017. Dit geldt momenteel niet voor personeel dat werkzaam is in het openbaar onderwijs.

Evaluatie 2020-2022:

Overeenkomstig de bepalingen van het besluit van 14 december 2017, vertegenwoordigt de waarde van de aan de MWB's gegunde overheidsopdrachten, herberekend in voltijdse equivalenten (VTE's), respectievelijk:

- 4,40 VTE's op een totaal van 83,77 VTE's (personen met een handicap) in het quotum voor 2020;
- 5,70 VTE's op een totaal van 82,56 VTE's (personen met een handicap) in het quotum voor 2021;
- 4,05 VTE's op een totaal van 79,39 VTE's (personen met een handicap) in het quotum voor 2022.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De vooropgestelde doelstelling bereiken

➔ Geplande nieuwe acties

- Voor elk departement van de Stad de doelstelling bepalen om ten minste 2,5% personen met een handicap in dienst te hebben;
- De aanwerving van mensen met een handicap door de departementen bevorderen, onder meer door aanwerving buiten het kader van integratiecontracten en beoordeling, voor ieder geval afzonderlijk, van de mogelijkheden om te opteren voor aanwerving van een persoon met een handicap eerder dan voor een traditionele aanwerving;
- Het aantal kandidaten met een handicap opdrijven door een reeks maatregelen en in het bijzonder, via partnerships en bevoorrechte contacten met gespecialiseerde scholen en instellingen;
- Pro-actief onderzoek in het gespecialiseerd onderwijs om het aanbod van stageplaatsen voor mensen uit die instellingen te vergroten;
- Sensibilisering van de hiërarchische lijn en de werknemers met behulp van een gediversifieerd communicatieplan;
- Ondersteuning en omkadering bieden aan mensen met een handicap en hun verantwoordelijken (toolbox, individuele begeleiding, enz.)

ACTIE 2.3-2 - Departement Human Resources: *De zichtbaarheid van* ***de Stad Brussel als werkgever handhaven om personen met een handicap aan te moedigen te solliciteren*** *en zich hierbij richten tot netwerken en verenigingen die vooral bestemd zijn voor het doelpubliek.*

Indicatoren

- ✓ Aantal acties gericht tot werkzoekenden met een handicap om de Stad Brussel als werkgever te promoten
- ✓ Aantal kandidaten met een handicap die het wervingsteam maandelijks ontvangt voor een selectiegesprek, voor een welbepaalde werkaanbieding of in het kader van een spontane sollicitatie

Voortgang tussen 2018 en 2020

In het kader van het actieplan voor de integratie van personen met een handicap onder het personeel van de Stad zijn verschillende acties ondernomen op het gebied van aanwerving, aanpassing van de selectieprocedure, opleiding en integratie.

Er wordt een personeelslid aangewezen voor de uitrol van dit actieplan en de opvolging van de integratie van de personen met een handicap op de werkplek.

Er bestaan samenwerkingsverbanden tussen de Stad en verenigingen van personen met een handicap (Brailleliga, Infosourds, Fevlado, Oeuvre Nationale des Aveugles,...) om personeelsadvertenties op grotere schaal te verspreiden en het doelpubliek te bereiken.

Alle informatie over deze voorzieningen wordt bekendgemaakt op de website van de Stad Brussel via de pagina bestemd voor gebruik(st)ers die zich identificeren als persoon met een handicap en via de werkgelegenheidspagina.

Evaluatie 2020-2022:

De OE Werving en Mobiliteit heeft deelgenomen aan verschillende uitwisselingen en evenementen in verband met de aanwerving van personen met een handicap.

In 2022 is de Stad een nieuwe samenwerking aangegaan met Transition-Insertion om de toegang tot stages en banen voor mensen uit de doelgroep te bevorderen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

- ✓ Grotere deelname van de Stad Brussel aan verschillende jobdagen en evenementen in verband met de tewerkstelling van mensen met een handicap.
- ✓ Meer samenwerking tussen de Stad en verenigingen die actief zijn op het gebied van socio-professionele integratie van personen met een handicap.

ACTIE 2.3-4 – OCMW: *De mechanismen* versterken *om het aantal tewerkgestelden met een handicap* ***in de verschillende structuren van het OCMW*** *van de Stad Brussel* ***te verhogen****.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soort initiatieven ter versterking van het mechanisme van aanwerving en inclusie van personen met een handicap bij het personeel van het OCMW.
- ✓ Aantal personen met een handicap onder het personeel van het OCMW.

Voortgang tussen 2018 en 2020

Binnen de directie (voorzitter, secretaris-generaal en Raad voor maatschappelijk welzijn) van het OCMW bestaat een reële wil om het personeelsbeleid aan te scherpen om een percentage van 2,5%[29] personeelsleden die erkend zijn als "persoon met een handicap" met een voltijds contract te bereiken. Op dit moment zijn er op meer dan 1700 OCMW-werknemers, slechts drie officieel erkend als persoon met een handicap.

Er zijn verschillende acties aan de gang om dit cijfer te verhogen:

- Verspreiding van de werkaanbiedingen via Bataclan en Actiris, dat samenwerkt met Phare;
- Opname van een bepaling in de verschillende overheidsopdrachten in verband met de aanwervingen ter bevordering van de inclusie van personen met een handicap;
- Opname van een pro-diversiteitsformule aan het einde van de werkaanbieding;
- En reflectie over acties ter bevordering van de diversiteit.

[29] Ordonnantie betreffende de verplichting om personen met een handicap aan te werven in de diensten van de OCMW's (21 MAART 2018)

Evaluatie 2020-2022:

Het OCMW van de Stad Brussel is verplicht, niet alleen als maatschappelijke dienstverlener maar ook als belangrijke werkgever op het grondgebied van de Stad Brussel, om de integratie van personen met een handicap op de arbeidsmarkt te bevorderen. De corona-pandemie is een onvoorzien obstakel geweest, dat heel wat ideeën en initiatieven over deze kwestie heeft afgeremd. De verspreiding in 2020 van een vragenlijst voor het personeel over het gevoel van inclusie, met onder meer vragen over handicaps, werd bijvoorbeeld uitgesteld. We merken evenwel op dat de OCMW-barometer, waarvoor alle personeelsleden in februari/maart 2023 werden bevraagd, ook vragen over diversiteit en inclusie bevatte. In 2021 werd de interne verspreiding van een brochure over de 19 discriminatiecriteria en de rechtsbescherming tegen discriminatie en intimidatie uitgesteld.

Gelukkig heeft Covid-19 niet alle initiatieven ter versterking van het mechanisme van aanwerving en inclusie van personen met een handicap tegengehouden. Sinds 2020 kunnen mensen die online solliciteren bijvoorbeeld gewoon een vakje aanvinken om aan te geven dat ze een aanpassing van de selectieproeven nodig hebben wegens een handicap.

Op het vlak van interne communicatie, werd een "Be.Inclusive"-ruimte gecreëerd op HumHub, het sociale netwerk van het OCMW, waar regelmatig positieve nieuwtjes over inclusie worden gedeeld. Op de introductiedag voor nieuwe collega's werd een module 'Diversiteit en inclusie' gepresenteerd.

We vermelden nog dat er 270 niet-stereotype kleurboeken (zie voorbeeldtekening hieronder) werden uitgedeeld op verschillende voor het publiek toegankelijke locaties. Het idee was om ze in onze wachtkamers te leggen voor wachtende gezinnen.

In september 2022 telde ons OCMW 11 personeelsleden met een handicap , wat een toename is vergeleken met de vorige versie van dit plan. De eerste "Ontdekkingscursus" van PHARE had plaats in november 2022. Tot slot heeft Covid-19 het beleid inzake telewerken versneld, een ontwikkeling waar veel mensen met een handicap baat bij hebben.

Evaluatie 2020-2022:

Het OCMW heeft ook niet stilgezeten qua kennisontwikkeling. Verschillende personeelsleden hebben deelgenomen aan allerhande activiteiten in verband met inclusie, waaronder een opleiding over handicaps (Brussels Talent for Diversity), een bijeenkomst over handicaps (Conseil Consultatif Francophone Bruxellois de l'Aide Sociale et de la Santé), een welkomstdag (PHARE), een opleiding over handicaps op de werkplek (Service d'Accompagnement Bruxellois), een bijeenkomst "So-Divercity & Healthcare (BRUXEO), een opleiding over beschermde discriminatiecriteria (UNIA), een opleiding over "Handicap succesvol integreren in het bedrijf: basisvoorwaarden" (DiversiCom), deelname aan de "REVA Days" en een zesdaagse opleiding "Handistreaming referent" (Atingo).

Ten slotte beschikt het OCMW van de Stad Brussel sinds januari over een referentiepersoon voor diversiteit en inclusie. Deze persoon wijdt al zijn tijd aan de creatie van een inclusieve organisatiecultuur door verregaande actieplannen te implementeren . Overigens zal dit jaar het allereerste actieplan voor diversiteit en inclusie worden gepubliceerd. Het zal met name actiepunten over handicaps bevatten. Het OCMW zet zijn denkproces dus verder over de acties ter bevordering van de diversiteit in al haar vormen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Het is belangrijk om gestaag verder te werken om het quotum te bereiken van de ordonnantie betreffende de verplichting om personen met een handicap aan te werven in de diensten van de OCMW's (21 maart 2018). Het OCMW van de Stad Brussel stelt zich dan ook tot doel tegen eind 2025 minstens 1% personen met een handicap tewerk te stellen. Dit percentage omvat ieder persoon die aan minstens één van de criteria van de ordonnantie voldoet. Rekening houdend met de reële beperkingen (zoals de niet te veranderen/renoveren gebouwen van het OCMW), is dit al een ambitieuze doelstelling.

In die context hoopt het OCMW ook een oplossing te hebben gevonden om de statistieken van het personeel met een handicap met terugwerkende kracht bij te werken in het databasesysteem.

ACTIE 2.3-5 - vzw Bravvo: *De mechanismen versterken om het aantal* ***tewerkgestelden met een handicap bij de vzw Bravvo te verhogen***.

Indicatoren

- ✓ Aantal en soort initiatieven ter versterking van de aanwerving en integratie van personen met een erkende handicap onder het personeel van Bravvo
- ✓ Aantal tewerkgestelden met een handicap bij Bravvo per type functie en dienst

Voortgang tussen 2018 en 2020

De wens binnen de vzw is om zich aan te sluiten bij de gemeentelijke en gewestelijke doelstellingen die gericht zijn op het versterken van de werkgelegenheid voor personen met een handicap. Op dit moment is dit effectieve aantal beperkt.

Er worden verschillende maatregelen overwogen om de integratie binnen de structuur te versterken: doorlichting van de interne mogelijkheden, voorstellen voor verbetering, identificatie van de middelen en de partners, verspreiding van de werkaanbiedingen bij meer gespecialiseerde verenigingen (met name via Actiris), aanpassing van het aanbod aan de diversiteit, deelname aan de werkevenementen over dit thema.

Evaluatie 2020-2022:

Een werkplek bij het onthaal werd aangepast voor een persoon met een handicap (die deze post nu inneemt). Momenteel bestaat het personeel voor 0,3% uit personen met een handicap. De vermelding dat wij mensen met een handicap aanmoedigen om zich kandidaat te stellen en wij rekening zullen houden met eventueel vereiste aanpassingen, zowel bij de wervingsprocedure als voor de integratie binnen de dienst, is opgenomen in elk van onze werkaanbiedingen. Voor het overige is er geen enkel bijzonder initiatief aangenomen in de periode van het plan en de actie werd niet verwezenlijkt.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De personeelsdienst ontmoet en identificeert HR-partners. Deze helpen de vzw om alle functies die in aanmerking komen voor dergelijke tewerkstelling te identificeren en vervolgens de posten te selecteren en aan te passen voor mogelijke kandidaten met een handicap.

De partners helpen de vzw ook om de verspreidingskanalen van de oproepen tot sollicitaties bij dit publiek te versterken (systematisch toe te passen voor alle nieuwe vacatures, afhankelijk van de mogelijkheden).

ACTIE 2.3-6 - Werkcentrale: *Op initiatief van de Werkcentrale, een* ***ontmoetingsdag rond het thema werkgelegenheid en lichamelijke handicap*** *organiseren om actoren uit de verenigingssector die personen met een handicap en de belangrijkste werkgevers op het grondgebied van de Stad vertegenwoordigen, samen te brengen. Het doel is om goede praktijken uit te wisselen en relevante acties te identificeren om de actoren te ondersteunen bij hun inspanningen voor de aanwerving en inclusie van het doelpubliek.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en diversiteit van de deelnemers of deelneemsters
- ✓ Conclusies/opvolging van de ontmoeting

Voortgang tussen 2018 en 2020

Op 26 juni 2018 organiseerde de Werkcentrale, in samenwerking met Bataclan, UCM en de vzw Le 8ième Jour, het evenement “Brug naar werk” in het Stadhuis, een dag om Brusselse werkgevers met verschillende achtergronden te motiveren om werkzoekenden met een handicap in dienst te nemen. In de voormiddag werden verschillende presentaties en getuigenissen gedeeld. In de namiddag vond een heuse jobbeurs plaats waar werkzoekenden en werkgevers elkaar konden ontmoeten.

Een tweede editie zou in het voorjaar van 2020 plaatsvinden maar moest vanwege de gezondheidsmaatregelen worden uitgesteld tot 27 oktober. Ditmaal vond de bijeenkomst plaats in de Erehal van het Koning Boudewijnstadion op de Heizel. Er waren ook hulp- en begeleidingsverenigingen aanwezig die hun diensten aan werkgevers en werkzoekenden wilden voorstellen.

Evaluatie 2020-2022:

Op niveau van de integratie van personen met een handicap, hebben we een jobbeurs georganiseerd voor mensen met een fysieke of zintuiglijke handicap. Het evenement vond plaats op 23/11/2021 en verwelkomde meer dan 80 personen, met 15 werkgevers en opleidingsinstellingen. Maar daar hebben we het niet bij gelaten. De betrekkingen met onze partnerverenigingen werden voortgezet en we blijven personen met een handicap uitnodigen op onze beurzen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

We nemen ons voor om tegen eind 2024/begin 2025 een nieuwe editie van BRUG naar werk te organiseren.

Voor zover mogelijk willen we dat deze uitgave zich richt tot mensen met een fysieke of zintuiglijke handicap, maar ook tot mensen met bepaalde verstandelijke beperkingen. Bovendien willen we met deze beurs de verschillende diensten van de Stad Brussel helpen om hun doelstellingen inzake tewerkstellingsgraad van personen met een handicap binnen hun teams te halen.

Om het aantal vruchtbare ontmoetingen tussen de kandidaten en de werkgevers op de beurs en de concrete aanwervingen die daarop volgen te verhogen, geloven we ten slotte dat de werkgevers voorbereid naar de beurs moeten komen om deze profielen aan te werven.

Daarom lijkt het ons nuttig om voorafgaand aan de beurs, een evenement te organiseren waar werkgevers geïnformeerd worden over de aanwerving van personen met een handicap door ter zake gespecialiseerde verenigingen (uitdagingen op het vlak van competentiebeheer, bestrijding van stereotypen, informatie over steunmaatregelen voor werkgevers, mogelijkheden voor aanpassingen en bestaand netwerk van verenigingen en steun- en begeleidingsstructuren). Zo zullen ze in contact komen met deze structuren, die hen kunnen adviseren en begeleiden bij hun aanpak, zodat ze optimaal voorbereid zijn om de gezochte profielen op te nemen en aan te werven op de beurs zelf.

NIEUW: **ACTIE 2.3-7** – OCMW: *Het personeel van het OCMW van de Stad Brussel wijzen op de rechten in verband met de zorg voor een familielid met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Er is minstens één sensibiliseringscampagne gelanceerd om het personeel te informeren over hun rechten bij de zorg voor een familielid met een handicap.

Beginsituatie = Voortgang / Context

Om de 2 of 3 jaar krijgt het departement HR een nieuwe aanvraag van het personeel betreffende maatregelen voor kinderen met een handicap.

Actie 2024-2025 = Tegen eind 2025 verwachte resultaten

Er is duidelijk behoefte aan interne sensibilisering wat betreft de rechten van de personeelsleden die voor een gezinslid met een handicap moeten zorgen. Het kan gaan om een communicatiecampagne waarbij nuttige juridische informatie wordt gegeven aan het personeel. De details van de interpretatie worden uitgewerkt in overleg met de cel Juridische en administratieve bijstand van het departement HR en de communicatiedienst.

3. TOEGANKELIJKHEID VAN DE STAD EN HAAR DIENSTEN

Doelstelling 3.1: De toegankelijkheid van de openbare ruimte op het grondgebied van de Stad waarborgen

Context:

Om de autonomie van personen met een handicap in hun mobiliteit te waarborgen, is het van essentieel belang om de obstakels die zij op de weg tegenkomen, zoveel mogelijk te beperken en een toegankelijke verbinding tussen het vervoer en de openbare ruimte te garanderen[30]. Met het oog op een inclusief voetgangersbeleid heeft de Stad zich aangesloten bij het gewestelijke PAVE-project[31] dat bestaat uit het diagnosticeren en verbeteren van de toegankelijkheid van alle wegen en openbare ruimten op haar grondgebied[32]. De diensten voor wegeniswerken maken ook gebruik van de applicatie[33] *Fix my street*, opgezet door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, om te reageren op de anomalieën die op de wegen van de Stad worden gemeld.

Naast de nodige inspanningen om toegankelijke wegen te verzekeren, is het van essentieel belang om aangepaste diensten (sanitaire voorzieningen, enz.) aan te bieden om het bezoeken van openbare plaatsen voor personen met een handicap te vergemakkelijken.

Met de website *"Brussel voor Allen"*[34], die in 2007 in samenwerking met AMT Concept werd gecreëerd, zet de Stad zich ten slotte niet alleen in voor de verbetering van de toegankelijkheid van de Stad, maar ook voor de voorlichting van het betrokken publiek. Eind 2017 werd de webapplicatie *Handy.Brussels*[35] gelanceerd door de vzw AMT Concept in samenwerking met de Stad Brussel en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze app geeft informatie over de toegankelijkheid van openbare en particuliere plaatsen op het grondgebied van de Stad en de omliggende gemeenten.

Algemene acties:

- ✓ De toegankelijkheid van alle openbare plaatsen (wegen, gebouwen, parken, begraafplaatsen) van de Stad verbeteren en ze meer inclusief maken om de autonomie van personen met een handicap te bevorderen.
- ✓ De communicatiekanalen tussen de diensten van de Stad en haar burgers over de toegankelijkheid van de openbare ruimte versterken en diversifiëren.

[30] Artikel 9 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Toegankelijkheid:
[31] https://mobilite-mobiliteit.brussels/nl/toegankelijkheidsplannen-voor-de-weg-en-de-openbare-ruimte-pave
[32] https://mobilite-mobiliteit.brussels/nl/professionals/technische-publicaties en https://mobilite-mobiliteit.brussels/sites/default/files/04-vm-pbm-nl-web.pdf
[33] https://fixmystreet.brussels/
[34] http://www.handy.brussels.be/ voorheen*Brusselsforall.be*
[35] https://handy.brussels/

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Openbare en groene ruimten
- Departement Stadsontwikkeling
- Departement Burgerzaken
- OCMW
- Vzw Bravvo
- Departement Diensten van de Secretaris - Cel Gelijke Kansen
- Departement Grondregie en Economische zaken

Specifieke acties:

ACTIE 3.1-1 - Departement Stadsontwikkeling: *De **heraanleg van wegen en openbare ruimten** voortzetten met inachtneming van de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV)[43] en in het kader van het PAVE om de **toegankelijkheid voor PBM te garanderen**.*

Indicatoren

- ✓ Voortgang van de heraanleg van wegen en openbare ruimten in overeenstemming met de bevindingen en aanbevelingen van het PAVE.

Voortgang

De heraanleg die op het grondgebied van de Stad Brussel wordt uitgevoerd, beantwoordt ten minste aan de regels van de GSV.

De resultaten van het PAVE werden inmiddels vrijgegeven. De Stad Brussel, die al aanbevelingen heeft voor heraanleg in volgorde van prioriteit, afhankelijk van de intensiteit van het gebruik van de trajecten, wordt geacht zich door deze aanbevelingen te laten inspireren om de voortgang in de komende jaren te volgen. Op korte termijn zijn projecten voor de verbetering van bestaande oversteekplaatsen voor voetgangers gepland op een meerjarenbasis, zoals het project voor de Kroonveldstraat en de aangrenzende wegen (Duikerstraat, Terplaststraat, enz.) waar de stoepranden bij een vijftiental oversteekplaatsen voor voetgangers (en de installatie van podotactiele tegels) zijn aangepast om ze toegankelijk te maken voor alle gebruikers. Op middellange termijn worden de aanbevelingen van de GSV en het PAVE systematisch in aanmerking genomen bij projecten voor de (her)aanleg van gevel tot gevel. Recente aanpassingen: (Philippe de Champagnestraat, Zwaluwenstraat, enz.) en toekomstige aanpassingen (Antwerpsepoort).

In 2019 werd de Commissie Actieve Modi opgericht om vertegenwoordigers van fiets-, voetgangers- en PBM-verenigingen en deskundigen samen te brengen. De verschillende openbare ruimte- en mobiliteitsprojecten worden er voor advies voorgelegd. De Commissie wordt voorgezeten door de schepen van Mobiliteit en bestaat uit vertegenwoordig(st)ers van het kabinet van de burgemeester, van de fiets- en PBM-verenigingen, van de politiezone Brussel-Hoofdstad-Elsene, en ambtenaren van de Stad en het Gewest (Brussel Mobiliteit). Al naargelang de agenda, kan de Commissie worden uitgebreid met andere actoren en bevoegde deskundigen. Ze komt minstens zes keer per jaar samen.

Evaluatie 2020-2022:

Het departement Stadsontwikkeling houdt zich strikt aan de normen van de GSV in het kader van de herinrichtingsprojecten van wegen en openbare ruimten.

Het departement streeft ook andere doelstellingen na op het gebied van toegankelijkheid voor PBM, zoals:

- Speelpleinen toegankelijk maken voor kinderen met beperkte mobiliteit (Marsupilamiplein, Reper Vrevenstraat in Laken);
- Tijdens werkzaamheden, de toegankelijkheid voor PBM verzekeren;
- Bij de heraanleg van pleinen, kiezen voor materialen die geschikt zijn voor PBM (voor het Bockstaelplein werd bijvoorbeeld gekozen voor gezaagde straatstenen om het voor PBM toegankelijke oppervlak te vergroten). Het departement streeft dezelfde doelstelling na voor de werkzaamheden aan het Marsupilamiplein in Laken;
- In het kader van de wijkcontracten, wordt bij de keuze van ruimtes voor de algemene vergaderingen gekozen voor ruimtes die toegankelijk zijn voor PBM ;
- Bij deze projecten betrekt de Commissie Actieve Modi PBM die hun stem kunnen laten horen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

- Voortzetting van de ondernomen acties
- Een raadpleging opzetten van verenigingen die actief zijn binnen de perimeters van de lopende wijkcontracten om hen uit te nodigen zich te laten horen in de wijkcomités en algemene vergaderingen van de wijkcontracten
- Verspreiding van de Gids voor toegankelijke gebouwen van het CAWaB bij Departement Openbare en groene ruimten en Stadsontwikkeling.

ACTIE 3.1-2 - Departement Stadsontwikkeling: *De **teams** van de departementen **Openbare en groene ruimten** en Stadsontwikkeling bewustmaken van en opleiden in de specifieke behoeften van mensen met alle soorten handicaps die verder gaan dan de minimumeisen van de GSV.*

Indicatoren

✓ Aantal mensen die een opleiding hebben gekregen binnen de teams

Voortgang

In 2016 nam een medewerkster van het departement Stadsontwikkeling deel aan een 11-daagse toegankelijkheidsopleiding, georganiseerd door een externe dienstverlener. In 2017 namen 2 andere medewerkers van het departement deel aan een door Brulocalis georganiseerde opleiding tot Toegankelijkheidsadviseur over een periode van 2 maanden.

Evaluatie 2020-2022:

De medewerkers hebben geen specifieke opleiding gevolgd in de beoordeelde periode.

Aan de andere kant hebben medewerkers van Departement Openbare en groene ruimten rollenspellen gevolgd rond verschillende soorten handicaps: motorisch - stoel, visueel - geblinddoekte ogen en auditief - koptelefoon. Onder begeleiding van mensen die zelf een handicap hebben, heeft de cursus de vorm van een lus die verschillende activiteitencentra in de gemeente met elkaar verbindt. Het doel is om een praktische illustratie te geven van de criteria voor volledige toegankelijkheid, en in het bijzonder het belang van continuïteit in het traject.

Voor de periode 2022-2023 tonen de medewerkers van het departement Stadsontwikkeling een zekere belangstelling voor de sensibiliseringsopleiding omtrent *personen met beperkte mobiliteit in de openbare ruimte*.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De medewerkers afkomstig van de OE's Vergunningen, Planning en Ontwikkeling, Mobiliteit en stadsaanleg, Stadsvernieuwing inschrijven voor de sensibiliseringsopleiding omtrent personen met beperkte mobiliteit in de openbare ruimte om hen bewust te maken van de praktische moeilijkheden die mensen met een handicap ondervinden en hen er rekening mee te doen houden in hun dagelijks werk.

Erop toezien dat nieuwe medewerkers afkomstig van deze OE's die opleiding systematisch volgen.

ACTIE 3.1-3 - vzw Bravvo: ***De gemeenschapswachten*** *(GW's) van Bravvo vzw* ***mobiliseren om vaststellingen van ongeschikte infrastructuur door te geven***.

Indicatoren

- ✓ Aantal vaststellingen van ongeschikte infrastructuur door de gemeenschapswachten en uitgevoerde acties: doorverwijzing naar gespecialiseerde dienst)
- ✓ Aantal vaststellingen ingevoerd in Fix my street

Voortgang

In 2020 leidde een gezamenlijke reflectie met Bravvo vzw naar de volgende samenwerkingsmogelijkheid: de gemeenschapswachten zouden elke problematische situatie (obstakels of beschadigingen…) op de weg en in de openbare ruimte kunnen vaststellen en doorgeven aan de bevoegde diensten (via die diensten of via Fix my street).

Evaluatie 2020-2022:

Ja, in 2022 werden door onze gemeenschapswachten 306 technische vaststellingen ingevoerd in onze LIOS-software voor problemen met ongeschikte infrastructuur opgemerkt in de openbare ruimte (en daarna meestal via Fix my street doorgegeven aan de bevoegde diensten) (geen gegevens voor 2020/21 wegens de wijzigingen in het gegevensregistratiesysteem). Deze doorgifte van informatie gebeurt systematisch door onze agenten (met aandacht voor alle soorten publiek, PBM, maar ook senioren, gezinnen, enz.), maar zonder systematische gegevens voor PBM (afgezien van 15 vaststellingen in onze LIOS-software die rechtstreeks betrekking hebben op personen met een handicap).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

We willen de waakzaamheid van ons personeel voor de belangrijkste punten die met name mensen met een handicap hinderen in de openbare ruimte verbeteren. Hiervoor gaan we profiteren van de komende opleidingen over de trefwoorden van de LIOS-software om de kwestie van de toegankelijkheid van de openbare ruimte uit te diepen (gerichte sessie over inclusiviteit gegeven in de teams (8 sessies)). Na deze bewustmaking willen we de monitoring van vaststellingen verbeteren (via Fix my street ingevoerde vaststellingen in LIOS inventariseren) en in de wijken gedurende een korte periode een bijzondere focus overwegen om de meest problematische situaties voor personen met een handicap in de openbare ruimte te identificeren. Deze focus kan de vorm aannemen van verkennende wandelingen met de wijkteams. We zullen op zoek gaan naar iemand met meer ervaring om ons bij deze stappen te begeleiden.

ACTIE 3.1-4 - Cel gelijke kansen: *Door de APH een **checklist** laten ontwikkelen en die verspreiden onder de betrokken interne diensten en externe dienstverleners, om de **toegankelijkheid te verzekeren bij werkzaamheden et evenementen aan de weg en in de openbare ruimte**.*

Indicatoren

- ✓ Bestaan van een checklist
- ✓ Aantal en soorten acties om de checklist te verspreiden

Voortgang

Er bestaan richtlijnen inzake de toegankelijkheid bij werkzaamheden op de weg en in de openbare ruimte en deze worden min of meer nageleefd[36]. Toch blijkt nog te vaak dat oversteekplaatsen voor voetgangers versperd of ongeschikt zijn voor gebruikers met beperkte mobiliteit, waardoor de doorgang wordt bemoeilijkt en/of gevaar voor die gebruikers ontstaat. Parkeerplaatsen voor PBM worden ook vaak als eerste ingenomen voor containers, machines, … tijdens werkzaamheden.

De werkgroep Mobiliteit & Toegankelijkheid van de Wegen heeft zich nog niet over deze tool kunnen buigen.

Evaluatie 2020-2022:

De opstelling van deze checklist is een zeer omvangrijk project dat de tussenkomst vereist van een hele reeks, zowel interne als externe partners. De activiteiten van de APH hebben een sterke impact ondervonden van de coronacrisis en de veranderingen in het team. Het project wordt nog beoordeeld in termen van haalbaarheid en relevantie.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Opstelling en verspreiding van de checklist of vervanging door een ander, reeds bestaand document.

ACTIE 3.1-5 - Departement Openbare en groene ruimten: *Een **stand van zaken van de groene ruimten** van de Stad* opmaken *om de toegankelijkheid te evalueren en aanbevelingen te doen voor heraanleg gelet op de structurele mogelijkheden.*

Indicatoren

- ✓ Aantal onderzochte sites die behoren tot de groene ruimten van de Stad.

Voortgang

Alle parken van de Stad hebben minstens één toegang die geschikt is voor personen met beperkte mobiliteit. Toch zijn er nog veel inspanningen nodig om het probleem van de hellingen en ongeschikte vloerbedekkingen aan te pakken, zodat personen met beperkte

[36] https://www.etaamb.be/nl/beschikking-van-03-juli-2008_n2008031362.html

mobiliteit gemakkelijk kunnen circuleren. De flexibiliteit voor de heraanleg van de parken is soms zeer beperkt, omdat ze deel uitmaken van het beschermde erfgoed.

Een vademecum voor de toegankelijkheid van gewestelijke parken voor personen met beperkte mobiliteit werd recentelijk ontwikkeld door de dienst Groene ruimten van Leefmilieu Brussel in samenwerking met lokale verenigingen. Dit vademecum is nog niet publiek gemaakt. De dienst Groene ruimten van de Stad wacht momenteel op het document om de richtlijnen te kunnen toepassen op de stadsvoorzieningen.

Evaluatie 2020-2022:

Geen enkele groene ruimte is onderzocht op toegankelijkheid voor mensen met een handicap.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Er worden momenteel geen theoretische resultaten verwacht, aangezien er geen budget is gereserveerd voor een dergelijk onderzoek in 2024. Als er een bedrag wordt begroot voor 2025, zullen de resultaten pas eind 2025 - begin 2026 beschikbaar zijn. In de tussentijd wordt echter bij elke herontwikkeling die op het terrein wordt overwogen, prioriteit gegeven aan de toegankelijkheid voor mensen met een handicap, en waar dit technisch mogelijk is, wordt voor toegang gezorgd.

ACTIE 3.1-6 - Cel gelijke kansen: ***Grote bouw- of verbouwingsprojecten*** *met mogelijke gevolgen voor de toegankelijkheid van* ***gebouwen, wegen en openbare ruimten*** *voor advies en aanbevelingen voorleggen aan de APH.*

Indicatoren

- ✓ Aantal projecten dat voor advies aan de APH is voorgelegd.

Voortgang

Er is geen inventaris van projecten die in het verleden aan de APH zijn voorgelegd, maar het lijkt erop dat de gewoonte om de leden van de adviesraad erbij te betrekken, de laatste jaren verloren is gegaan. Eind 2017 werden de betrokken diensten uitgenodigd om het project voor de heraanleg van de Nieuwstraat voor te stellen tijdens een workshop met de APH. Ook plannen voor de heraanleg van de Beurs werden met verschillende leden van de APH gedeeld voor advies. Begin 2018 werd een vergadering georganiseerd

met het departement Stedenbouw en in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de APH over het project voor het nieuwe administratieve centrum BruCity.

Tussen september 2018 en de zomer van 2020 zijn er geen projecten ingediend bij de APH.

In het vervolg zou het ideaal zijn om deze bijeenkomsten te organiseren voordat het bestek en het budget worden opgesteld.

Evaluatie 2020-2022:

Door personeelswissels is de opvolging door de APH niet helemaal efficiënt verlopen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Heractivering van deze praktijk in de betrokken departementen van de Stad Brussel.

ACTIE 3.1-7 - Departement Burgerzaken: *De **toegankelijkheid van het Administratief Centrum** en van de 4 **verbindingsbureaus**[37] van het Stadsbestuur verzekeren.*

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke sites
- ✓ Op de verschillende sites geboden types voorzieningen inzake toegankelijkheid

Voortgang

Het Administratief centrum in het stadscentrum is momenteel volledig toegankelijk. De volgende verbeteringen zijn aangebracht: installatie van een PBM-lift op de begane grond die toegang geeft tot de liften op de 1e verdieping om naar de hogere verdiepingen te gaan. Bij de ingang van het gebouw is bewegwijzering aangebracht om de toegang tot de lift duidelijker aan te geven; in de liften zijn brailleknoppen aangebracht; op de 2e verdieping is een PBM-toilet toegankelijk voor het publiek; de loketten zijn toegankelijk. In het kader van een audit van de gebouwen van de Stad die in 2015 door een externe dienstverlener werd uitgevoerd, werden andere aanbevelingen (betere bewegwijzering, spraaksynthese in de lift, toegankelijke toiletten op elke verdieping,

[37] Haren, Neder-over-Heembeek, Laken, Louiza, Noord-Oostwijk

verbreding van de deuren, enz.) gedeeld. Gelet op het Brucity-project, is het niet langer relevant om in dit kader verdere werken uit te voeren[38].

De audit van 2015 omvatte ook de verbindingsbureaus van de Stad. Deze zijn a priori allemaal toegankelijk voor PBM. Er zijn hellingen aangelegd om de toegangen te bereiken en hoogteverschillen tussen verdiepingen op te vangen. De wijkkantoren van Noord-Oost en Laken beschikken over een PBM-toilet. Het nieuwe wijkkantoor Louiza heeft geen toegankelijke toiletten. Helaas kan niet worden voorzien in de nodige inrichtingen want de Stad is huurder van het pand. Het bureau van Haren heeft nog geen toegankelijke toiletten.

In oktober 2019 werd in Neder-Over-Heembeek een nieuw verbindingsbureau geopend. Omdat het zich op de begane grond bevindt, is het gemakkelijk toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit. Het heeft ook een PBM-toilet voor burgers (met bewegwijzering).

Sinds 2018 is op de begane grond van het Administratief Centrum een bewegwijzeringsbord naar de PBM-lift (rolstoelpictogram) toegevoegd. Hetzelfde geldt voor de PBM-toiletten op de tweede verdieping.

Evaluatie 2020-2022:

- Het nieuwe administratief centrum (Brucity) is ontworpen op een inclusieve manier maar in de praktijk blijkt dat er aanpassingen nodig zijn om de toegankelijkheid te verbeteren.
- De burgers moeten niet meer naar de verdiepingen, alles bevindt zich op hetzelfde niveau.
- De onthaaldesk is ontworpen voor personen met beperkte mobiliteit (met een lager gedeelte).
- We hebben ook onthaalpersoneel dat de burgers de weg wijst en helpt bij de ticketzuilen en de digitale openbare ruimte.
- De selfloketten zijn aangepast voor mensen met beperkte mobiliteit (4 lagere loketten in het Administratief centrum).
- De photoboots en geldautomaten zijn toegankelijk met een rolstoel.
- Indien nodig, helpt ons onthaalpersoneel de burgers ook bij hun verplaatsingen.
- De loketten zijn toegankelijk voor alle soorten handicaps en er zijn ook individuele loketten. Meer nog, medewerkers kunnen mensen met een visuele handicap fysiek bijstaan door hen documenten voor te lezen.
- Het loket is aangepast voor personen met een auditieve handicap want er is geen ruit die de communicatie kan belemmeren. Het is goed verlicht zonder schaduwzones, zodat slechthorenden kunnen liplezen.

[38] De toegankelijkheid van het nieuwe AC *Brucity* is op plan gegarandeerd volgens de richtlijnen van de GSV. Op basis van deze plannen heeft de APH al een eerste reeks aanbevelingen gedaan.

Evaluatie 2020-2022:

- Voor doven en slechthorenden is er een systeem voor vertolking in gebarentaal op afstand.
- Er zijn voor de burgers toegankelijke PBM-toiletten.
- De huidige bewegwijzering is inclusief ontworpen en wordt voortdurend verbeterd.
- We hebben ook een handvest opgesteld voor onthaal van de burgers, dat de toegankelijkheid en inclusie van onze diensten bevordert. Het is gezamenlijk opgesteld met alle frontoffice diensten.
- Er werden ook workshops inzake onthaal van burgers georganiseerd voor de onthaal- en polyvalente medewerk(st)ers en team leaders .
- In 2024 zal een opleiding worden georganiseerd in samenwerking met de cel Gelijke Kansen, met het doel onze medewerk(st)ers op te leiden in het onthaal van personen met een handicap.
- De verbindingsbureaus zijn toegankelijk voor mensen met beperkte mobiliteit: er zijn liften en hellingen beschikbaar. In de verbindingsbureaus van Laken en NOH zijn er toegankelijke PBM-toiletten.
- Ook voor ons personeel is aan de toegankelijkheid gedacht: PBM-toiletten, liften naar de verdiepingen, aan de handicap aangepaste werkplekken.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

- De bewegwijzering wordt momenteel verbeterd (plan bij de ingang van het gebouw, ticket-oproepschermen en betere zichtbaarheid zones en toiletten).
- Terbeschikkingstelling vanaf september 2023 van een draagbare magnetische inductielus (geluidsversterking) voor slechthorenden.

ACTIE 3.1-8 - Departement Burgerzaken: *Toezien op de **toegankelijkheid in en rond de stembureaus** op het grondgebied van de Stad om de toegang tot en bruikbaarheid van de inrichtingen voor de kiezers in het kader van gemeentelijke, gewestelijke, Europese en federale verkiezingen te garanderen*[39].

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke stembureaus
- ✓ Inclusiemechanismen op de locaties van de stembureaus

Voortgang

Ter gelegenheid van de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2018 werden de 100 stembureaus van de Stad Brussel uitgerust met een stemhokje voor mensen met beperkte mobiliteit. De stembureaus werden overigens gekozen in functie van hun toegankelijkheid voor mensen met beperkte mobiliteit. Het officiële rolstoelpictogram werd op elk van deze hokjes geplaatst.

Verder werden in de stembureaus waar er treden zijn, hellingen aangebracht.

Ook werd voor elk stembureau een parkeerstrook van 20 meter ingericht waar mensen met beperkte mobiliteit konden worden afgezet en opgehaald.

De gangen werden vrijgemaakt om de toegang tot de stembureaus voor personen met beperkte mobiliteit te vergemakkelijken.

Tijdens de laatste verkiezingen was in elk stembureau een medewerker van het departement Burgerzaken aanwezig om, onder meer, mensen die dat nodig hadden te begeleiden en bij te staan.

Tot slot werd naast elk PBM-stemhokje en in de wachtruimte van elk stembureau een stoel geplaatst om mensen met beperkte mobiliteit die geen gebruik maken van een rolstoel de mogelijkheid te geven te gaan zitten.

Evaluatie 2020-2022:

Niet van toepassing.

[39] Hierover werden aanbevelingen geformuleerd door CAWaB (https://cawab.be/+-Elections-+.html), ASPH (http://www.levotepourtous.be/) en de vzw Inclusion (http://www.inclusion-asbl.be/index.php/Education-permanente/j-ai-le-droit-de-voter-mais-comment-je-fais.html)

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

- De begeleiding en toegankelijkheid verbeteren.
- Demonstraties organiseren over het gebruik van de stemmachines.
- De kwestie van toegankelijkheid voor verkiezingen integreren in de opleiding van de voorzitters van de stembureaus voor de verkiezingen 2024, mits de voorzitters van het hoofdstembureau daarmee instemmen.
- Een link publiceren op de website van de Stad naar filmpjes met uitleg, ondertiteld en in gebarentaal, en makkelijk te lezen en te begrijpen brochures waarin de stemprocedure wordt uitgelegd.
- De procedures versoepelen om mensen de mogelijkheid te geven spontaan naar een beter toegankelijk stembureau in de gemeente te gaan → Initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en enkel voor de gemeenteraadsverkiezingen van 13/10/2024.

ACTIE 3.1-9 - Departement Grondregie en Economische zaken: *De **taxizones rond voetgangersgebieden** en andere plaatsen die ontoegankelijk zijn voor taxibussen en groene taxi's zo inrichten dat ze **toegankelijk zijn** voor PBM en een **systeem** creëren om deze zones **te herkennen**.*

Indicatoren

✓ Aantal aangelegde herkenningspunten in de buurt van voetgangerszones en/of andere locaties die niet-toegankelijk zijn voor PBM-vervoersdiensten.

Evaluatie 2020-2022:

Niet van toepassing.

Voortgang

Als gevolg van de aanleg van voetgangerszones moeten PBM soms veel grotere afstanden afleggen dan voorheen om een bestemming binnen deze zones te bereiken. Bovendien is een groot aantal PBM-parkeerplaatsen geschrapt langs de centrumlanen die verkeersvrij werden gemaakt. Het gebruik van aangepaste vervoermiddelen blijkt nu dus vaak ingewikkelder voor de gebruikers en de chauffeurs.

Door de toegankelijkheid van taxistandplaatsen in de buurt van voetgangerszones te garanderen, zouden deze kunnen dienen om er PBM af te zetten. Een lijst en kaart van de taxistandplaatsen bestaat al en is te vinden op de website van de Stad. Het gebruik

van de taxistandplaatsen als herkenningspunt voor de taxi's en PBM-gebruikers zal de communicatie vergemakkelijken en wachten en onnodige verplaatsingen voorkomen.

Sinds de invoering van het actieplan in september 2018 is er geen vooruitgang geboekt. Wel is de werkgroep "Toegankelijkheid van de wegen en mobiliteit" denkpistes beginnen te onderzoeken om PBM in de buurt van voetgangerszones alternatieve vervoerswijzen te bieden met driewielers (type riksja, tuktuk) of andere middelen, waarbij hij zich heeft laten inspireren door bestaande projecten, zoals het project Tuk Tuk Jette[40]. In die optiek heeft de Stad Brussel ook een ontmoeting gehad met een van de "toegankelijkheidsfacilitatoren" van Brussel Mobiliteit om zich aan te sluiten bij een project van deelrolstoelen naar het voorbeeld van de *Villo's* en steps die beschikbaar zijn op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het project wordt momenteel bestudeerd.

ACTIE 3.1-10 - Departement Openbare en groene ruimten: *De initiatieven voortzetten om het **aantal openbare toiletten die toegankelijk zijn** voor PBM op het grondgebied van de Stad te **verhogen**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal openbare toiletten die toegankelijk zijn voor PBM

Voortgang

In het kader van door de Stad uitgeschreven overheidsopdrachten is de toegankelijkheid van openbare toiletten een voorwaarde waarover niet kan worden onderhandeld. Het criterium 'toegankelijkheid' wordt systematisch opgenomen in de bestekken.

In 2018 beschikte de Stad Brussel over 8 PBM-toegankelijke toiletten: op het Atomiumplein, het Emile Bockstaelplein, de Adolphe Maxlaan, het Beursplein, het Anneessensplein, de Nieuwe Graanmarkt, de Steenkoolkaai en de Antwerpsesteenweg.

In 2020 waren er 13 openbare toiletten op het grondgebied van de Stad Brussel, waarvan 10 in eigen beheer van de Stad. Deze laatste zijn allemaal toegankelijk voor PBM en gratis[41]. Een kaart op de website van de stad toont de locatie van deze toiletten, naast informatie over de toegankelijkheid en of ze gratis zijn[42].

[40] https://labolobo.eu/nl/nl-tuktukjette/

[41] De overige 3 toiletten bevinden zich in het MIVB-station aan de Beurs (2 PBM-toiletten) en in het station De Brouckère (1 PBM-toilet). Deze zijn toegankelijk tijdens de openingsuren van de stations en zijn betalend (€0,50).

[42] https://www.brussel.be/openbare-toiletten-en-urinoirs

De MIVB schikt 2 extra toiletten in te richten op de Emile Jacqmainlaan en de Nieuwe Graanmarkt. De stad onderhandelt momenteel met de MIVB om die toiletten publiek toegankelijk te maken, inclusief voor PBM.

Er is bij de Stad ook een studie aan de gang om de mogelijkheid na te gaan van toevoeging van 3 nieuwe PBM-toegankelijke openbare toiletten in de Vijfhoek.

Er is al voorzien dat de dienst Groene ruimten binnenkort 2 PBM-toegankelijke toiletten plaatst in het Terkamerenbos en op de Leopoldsquare.

Evaluatie 2020-2022:

Tussen 2020 en 2022 is het aantal openbare toiletten beheerd door de Stad Brussel stabiel gebleven. Het toilet op de Nieuwe Graanmarkt is vervangen door een MIVB-toilet. Het aantal toiletten dat door de Stad Brussel wordt beheerd, is dus teruggevallen tot 9.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

In 2023 werden 4 bijkomende toiletten geïnstalleerd door de dienst reinigingsdienst (Madeleinestraat, Chouxstraat, Fontainasplein en Lakenstraat). Het toilet op de Adolphe Maxlaan is verwijderd. Dit brengt het totaal aantal toiletten dat door de dienst afvalbeheer wordt beheerd op 12.

Tegen 2025 moeten er nog 2 toiletten bijkomen en 2 oude toiletten worden vervangen, wat het totaal op 14 brengt.

ACTIE 3.1-11 - Departement Stadsontwikkeling: *Een **analyse van de behoeften op het gebied van toegankelijkheid en inclusie van personen met een handicap waarborgen in het kader van duurzame wijkcontracten** door vertegenwoordiging van (verenigingen van) personen met een handicap op niveau van de wijkcommissies of via ander plaatselijk overleg, zoals wandeloverleg en openbare onderzoeken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal personen of verenigingen van personen met een handicap die vertegenwoordigd zijn op het niveau van de wijkcommissies of bij andere lokale raadplegingen zoals wandelingen en openbare onderzoeken.

Voortgang

De wijkcommissies en andere vormen van raadpleging van de lokale bevolking (enquêtes, algemene vergaderingen, enz.) staan open voor iedereen. Er wordt bijzonder belang gehecht aan de diversiteit van het publiek en van de vertegenwoordigde verenigingen, met name vertegenwoordigers van verenigingen die betrokken zijn bij kwesties van toegankelijkheid van mensen met beperkte mobiliteit. In het kader van het laatste lopende wijkcontract, het DWC Marollen, hebben verschillende vertegenwoordig(st)ers van PBM-verenigingen actief deelgenomen aan de openbare vergaderingen gewijd aan de thema's huisvesting en openbare ruimte (verkennende wandeling, workshop, enz.). Dit proces zal tijdens de hele looptijd van het wijkcontract worden voortgezet. In het kader van de "baksteen"-projecten van datzelfde wijkcontract worden verschillende PBM-woningbouwprojecten ontwikkeld. Alle nieuwe collectieve inrichtingen zullen voorzien zijn van toegangen voor PBM.

Evaluatie 2020-2022:

Een mogelijke actie binnen ons departement Stadsontwikkeling zou kunnen bestaan in de raadpleging van de APH over een reeks projecten waarvoor een stedenbouwkundige vergunning wordt vereist (vooraf te bepalen met de directie stedenbouwkundige vergunningen en het comité) en waarover de APH advies wil uitbrengen.

Het departement Stadsontwikkeling zet verdere stappen door PBM-verenigingen uit te nodigen op de openbare vergaderingen van het wijkcontract Marollen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

- Voorzetting van de ondernomen acties
- Invoering bij het departement Stadsontwikkeling van een raadplegingsprocedure van de APH voor de dossiers van inrichting van de openbare ruimte waarvoor de APH advies wil uitbrengen.

ACTIE 3.1-12 - OCMW: *Een **stand van zaken** opmaken van de verschillende **sites van het OCMW** om de toegankelijkheid van de infrastructuur te beoordelen en, afhankelijk van de aanbevelingen en structurele mogelijkheden, **redelijke aanpassingen aanbrengen om de toegankelijkheid van de infrastructuur te vergroten**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal uitgevoerde audits
- ✓ Aantal toegankelijke sites

Beginsituatie

Het OCMW van de Stad Brussel telt een dertigtal sites. De meeste van de nieuwe structuren zijn toegankelijk (GSV-conform[43]) maar veel structuren bevinden zich in oude gebouwen (herenhuizen, enz.) en zijn nog niet toegankelijk. Opgemerkt wordt dat om redelijke aanpassingen aan te brengen, niet noodzakelijk eerst een (externe of interne) audit moet worden verricht, er bestaan genoeg gidsen om dit te doen. Wel kan advies van een deskundige het werk verlichten en vooral fouten voorkomen.

Evaluatie 2020-2022:

Het OCMW van de stad Brussel beschikt over een groot aantal sites . De meeste van zijn recentste sites voldoen aan de GSV-normen en zijn dus toegankelijk voor mensen met beperkte mobiliteit (PBM). Voor de nieuwe gebouwen moeten de architecten sinds 2021 ook rekening houden met het aspect toegankelijkheid voor personen met een fysieke handicap.

Veel OCMW-sites bevinden zich echter nog in oude gebouwen en zijn vaak niet volledig toegankelijk voor bijvoorbeeld rolstoelgebruikers. Volgens een ruwe schatting is minder dan 10% van de gebouwen die openstaan voor het publiek momenteel volledig in overeenstemming met de GSV-normen. Het is voor het ogenblik onmogelijk om actuele cijfers te geven, omdat de toegankelijkheid nog niet voor al die gebouwen werd onderzocht. De dienst Interne Preventie & Bescherming van het OCMW heeft echter in 2021, in samenwerking met een werkgroep, de laatste hand gelegd aan een uitvoerig document. Dit document onderzoekt de toegankelijkheid voor personen met een fysieke of zintuiglijke handicap . Het werd al gebruikt als leidraad voor de 22 toegankelijkheidsaudits van de openbare gebouwen van het OCMW. Op termijn is het ook belangrijk om die audits uit te voeren voor de gebouwen die alleen toegankelijk zijn voor het personeel.

[43]De Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV)

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Het hoofddoel blijft het opmaken van een stand van zaken wat betreft de toegankelijkheid van alle OCMW-gebouwen. Om dit doel te bereiken zal een referentiepersoon worden aangesteld binnen het departement Openbaar Patrimonium. Hij/zij zal worden opgeleid omtrent toegankelijkheid en zal de uitvoering van de audits moeten uitbreiden naar alle OCMW-gebouwen, ook die welke niet toegankelijk zijn voor het publiek. Een samenwerking met organisaties die zich specialiseren in opleidingen rond de kwestie van toegankelijkheid is niet uit te sluiten (bv. Atingo, vzw die advies en opleidingen op dit vlak biedt).

ACTIE 3.1-13 - Cel gelijke kansen: *De* ***ontwikkeling van de webapplicatie Handy.Brussels*** *ondersteunen.*

Indicatoren

- ✓ Bestaan van een procedure voor registratie van de infrastructuren en diensten (gebouwen, socio-culturele en sportcentra, openbare toiletten, PBM-parkeerplaatsen,...) van de Stad op *Handy.Brussels*.

Voortgang

Bij de officiële lancering van de webapplicatie waren 3 gemeentediensten[44], het Stadhuis en een sportcentrum van de Stad (Neder-over-Heembeek) op de site vermeld.

In 2020 werd het verbindingsbureau van Laken toegevoegd. Er zijn geen bijzondere initiatieven geweest om over het bestaan van de site te communiceren.

Evaluatie 2020-2022:

Via een subsidie van de Stad Brussel werd de website aan een onderzoek onderworpen om de punten aan te wijzen die moeten worden aangepast voor een betere klantervaring. Er werd een digitale marketingstrategie voor de sociale netwerken uitgewerkt.

[44] Bibliotheken van de Rijke Klaren, Huis van Participatie en Dienst Senioren.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Een procedure hebben opgezet opdat de verschillende departementen van de Stad Brussel de nodige informatie zouden geven over de op de website te vermelden infrastructuren.

Doelstelling 3.2: De toegankelijkheid van de door de Stad en het OCMW aangeboden diensten verzekeren

Context:

Het bestuur van de Stad moet zorgen voor een kwaliteitsvolle dienstverlening, gelijk voor en aangepast aan alle burgers. Naast de aangepaste infrastructuur[45] kunnen verschillende aangepaste voorzieningen worden overwogen om personen met een handicap beter te kunnen ontvangen[46]. Een aangepast onthaal maakt daar deel van uit en geldt voor alle diensten van het bestuur van de Stad maar ook voor de politie, het personeel van de begraafplaatsen,... Er bestaat binnen de Stad een onthaalprocedure voor mensen die speciale begeleiding nodig hebben. De gegevens om een aangepaste afspraak te maken zijn te vinden op de website van de Stad[47].

De Stad zorgt ervoor dat de rechten van burgers zowel offline als online worden gerespecteerd, zoals wordt uitgelegd in de Charter voor digitale rechten van de stad.
Het is dus ook noodzakelijk om de communicatie van de diensten aan de bevolking aan te passen, zodat alle soorten informatie toegankelijk en begrijpelijk zijn voor iedereen[48].

In 2009 heeft de Stad Brussel via haar cel Gelijke Kansen een gratis nummer voor personen met een handicap ingevoerd, zodat alle burgers die informatie nodig hebben over rechten, diensten en ondersteuning voor personen met een handicap, die informatie gemakkelijker kunnen verkrijgen.

Op de website van de Stad Brussel is een snelkoppeling gemaakt op de startpagina, zodat elke gebruiker met een handicap snel toegang heeft tot nuttige informatie over de diensten die de Stad aanbiedt.

Algemene acties:

- ✓ Alle personeelsleden opleiden in het onthaal van personen met een handicap.

[45] https://phare.irisnet.be/2014/02/10/guide-d-aide-%C3%A0-la-conception-d-un-b%C3%A2timent-accessible/
[46] https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_openbarediensten.pdf
[47] https://www.brussel.be/hulp-en-diensten-voor-personen-met-handicap
[48] Artikel 21 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Toegang tot informatie.

- ✓ De diensten van de Stad uitbreiden en diversifiëren door online diensten, gedelokaliseerde diensten op beter toegankelijke plaatsen of diensten aan huis te bieden.
- ✓ Personen met een handicap informeren over en opleiden rond de werking van deze aanpassingen.
- ✓ De toegankelijkheid van de informatie verbeteren (braille, gebarentaal, grote letters, pictogrammen, makkelijk te lezen en te begrijpen versies, enz.).

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Burgerzaken
- Departement Diensten van de Secretaris - Cel Gelijke Kansen
- Departement Diensten van de Secretaris/Smart City
- Politie
- OCMW

Specifieke acties:

ACTIE 3.2-1 - Departement Burgerzaken: *Het **onthaalpersoneel** van de Stad **bewust maken voor en opleiden** in de specifieke noden van personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opgeleide personen

Voortgang

De teams van Burgerzaken die in direct contact staan met de bevolking krijgen een onthaalopleiding. Voorgesteld werd om in deze basisopleiding een module op te nemen over hoe met name met personen met een handicap moet worden omgegaan. Deze module kan worden ontwikkeld met de hulp van de Adviesraad voor personen met een handicap en/of gespecialiseerde vzw's en zal betrekking hebben op alle soorten handicaps.

In 2006 werden 9 opleidingsdagen over het onthaal van personen met een handicap georganiseerd voor het personeel van de Stad.

Eind 2019 heeft het departement Burgerzaken geantwoord op een oproep tot kandidaten van Brussel Plaatselijke Besturen om te kunnen profiteren van consultancy op gebied van Handistreaming. Het doel hiervan is om de technische/architecturale, communicatieve en gedragsmatige toegankelijkheid voor alle burgers met een handicap te garanderen. Drie leden van het departement nemen thans deel aan dit project,

bestaande uit opleiding en coaching/gepersonaliseerde aanbevelingen. Er hebben al twee dagen opleiding en twee coachingsessies plaatsgevonden. De aanbevelingen van de adviseur zijn zowel van toepassing op de huidige situatie als voor het toekomstige Brucity-gebouw.

Evaluatie 2020-2022:

Geen specifieke opleiding aan personen met een handicap, maar wel over onthaal

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Aanbod van een opleiding inzake onthaal van personen met een handicap aan de frontoffice medewerkers. Het doel zal zijn om die opleiding permanent te maken door ze op te nemen in het verplichte opleidingstraject van het personeel aan de loketten.

ACTIE 3.2-2 – Politie: *Het **onthaalpersoneel** van de verschillende **politiebureaus** op het grondgebied van de Stad Brussel sensibiliseren voor en opleiden in het onthaal van personen met een handicap.*

Indicatoren

✓ Aantal opgeleide personen

Voortgang

Tot op heden krijgt het onthaalpersoneel bij de politie geen bijzondere opleiding voor de omgang met personen met een handicap.

Wel is er een specifieke module voor de opvang van vrouwen met een handicap opgenomen in de opleiding van de zedeninspecteurs/inspectrices die instaan voor de eerste contactname met slachtoffers van seksueel geweld in het zorgcentrum na seksueel geweld. In 2018 werden 34 agenten op dit gebied opgeleid. In 2019 namen 12 agenten deel aan de opleiding. Een nieuwe opleiding was voorzien voor september 2020.

Evaluatie 2020-2022:

In de opleiding die wordt gegeven aan onze onthaalmedewerkers (frontdeks) van onze politiebureaus, komt het aspect onthaal van personen met een handicap aan bod in het deel 'sensibilisering' dat wordt gegeven door onze dienst politiebijstand aan slachtoffers.

In het kader van de aanpassing van de opleidingen voor het onthaalpersoneel, willen we meer aandacht besteden aan deze thematiek. Wij onderzoeken met name de mogelijkheid om een beroep te doen op een referentiepersoon voor deze opleidingen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Het onthaalpersoneel en de zedeninspecteurs en inspectrices blijven opleiden.

ACTIE 3.2-3 - Cel gelijke kansen: *De **communicatie** over het bestaan van het **gratis nummer Handicap** van de Stad Brussel versterken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal communicatieacties ter bevordering van het gratis nummer
- ✓ Aantal inkomende oproepen via het gratis nummer

Voortgang

Van september 2018 tot september 2020 bleef het aantal oproepen min of meer gelijk aan dat van de voorgaande jaren (3 à 4 oproepen per week).

Een herinnering aan het gratis nummer werd gepubliceerd op de sociale media van de Stad tijdens de COVID-lockdownperiode tussen maart en juni 2020 om extra te kunnen luisteren naar personen met een handicap in isolatie.

Evaluatie 2020-2022:

De in oktober 2022 bij Handicontact aangeworven persoon heeft als eerste taak om bekendheid te geven aan de dienst, met name via dit nummer.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

In 2024 komt er een communicatiecampagne over de dienst Handicontact en het gratis nummer.

Het doel van die communicatiecampagne is om de dienst bekend te maken bij het grote publiek en om een "handicap"-identiteit te creëren met een label voor verschillende handicaps dat dan gebruikt kan worden voor alle communicatie rond handicaps (waaronder de Week van de Handicap). De boodschap van deze campagne zal voor iedereen toegankelijk moeten zijn, ongeacht de handicap, door toepassing van de regels van inclusieve communicatie en FALC.

De middelen die men schikt te gebruiken zijn:

- Affiches
- De City Play
- Flyers
- De Algemene info
- Le Brusseleir
- De website van de Stad met een filmpje in FR en NL gebarentaal, met FR en NL ondertiteling en transcriptie
- Een radiospot
- Sociale netwerken met video in Play Play
- Banners en e-mailhandtekening

ACTIE 3.2-4 - Departement Burgerzaken: Het **aanbod van online diensten** bij de Stad Brussel *versterken* en **aangepaste begeleiding** bieden aan gebruik(st)ers met een mentale handicap.

Indicatoren

- ✓ Aantal online diensten
- ✓ Aantal deelnemers aan de opleiding gebruik van onlinediensten die een mentale handicap hebben

Voortgang

De Stad Brussel wil haar producten en diensten zoveel mogelijk digitaliseren en zo de burgers in staat stellen steeds meer administratieve procedures te doorlopen via een burgerportaal. In dit project, dat in april 2020 van start is gegaan, wordt speciale aandacht besteed aan de toegankelijkheid. De site moet immers toegankelijk zijn voor alle burgers, ongeacht hun specifieke fysieke of cognitieve behoeften. De Stad werkt met een extern bedrijf (UX-UI) dat een deskundige ter zake in zijn team heeft. Deze beoordeelt elk scherm vanuit een toegankelijkheidsperspectief en vraagt om feedback van gebruik(st)ers om zo goed mogelijk aan hun specifieke behoeften te beantwoorden. Dit nieuwe portaal zal dus 100 % toegankelijk zijn en zal voldoen aan de normen van de Europese richtlijn (WCAG 2.0 AA).

Er is een functie van “steward” gecreëerd voor begeleiding bij de e-loketten van het Administratief centrum. In dezelfde geest werd in juli 2020 een digitale openbare ruimte ingericht in de wachtzaal op de 2e verdieping van het Administratief Centrum.

Evaluatie 2020-2022:

Het portaal is ontworpen met een bureau dat gespecialiseerd is in UX-UI en toegankelijkheid. Het onthaalpersoneel wijst de burgers de weg en helpt hen bij hun handelingen bij de ticketzuilen en de selfloketten. Er worden opleidingen en bewustmakingssessies omtrent het portaal MyBXL georganiseerd.

De meest gevraagde producten zijn online toegankelijk (akten, certificaten, uittreksels, enz.). De teams werken aan de implementatie van de producten in het portaal (MyBxl). Er worden 28 producten en diensten online aangeboden. In juni 2022 kregen alle onthaalmedewerkers, polyvalente medewerkers en team leaders een opleiding over digitale inclusie. Specifieke begeleiding voor telefonisch onthaal wordt voorzien vanaf begin 2023.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Meer processen implementeren in het burgerportaal MyBXL.
Een aantal beschrijvende fiches zullen worden omgezet in gemakkelijk te lezen en te begrijpen taal (FALC) voor een beter begrip van de informatie.

ACTIE 3.2-5 - Departement Burgerzaken: ***Instructievideo's*** *ontwikkelen die* ***op de elektronische zuilen*** *en eventueel op de website van de Stad worden weergegeven om het gebruik van de online diensten aan de burgers uit te leggen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten instructievideo's om de gebruikers te begeleiden bij administratieve procedures on line
- ✓ Aantal met videotutorials uitgeruste e-loketten

Voortgang

Er zijn tutorials voor het e-loket aangebracht, naast de selfloketten van het Centrum (4) en de verbindingsbureaus (Laken, Louiza en NOH) op papieren drager. De productie van de videofilmpjes is gepland voor eind 2020-begin 2021.

Evaluatie 2020-2022:

Creatie van een instructiefilmpje voor hulp bij gebruik van het portaal MyBXL.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Ontwikkeling van videotutorials om te helpen bij het gebruik van de online diensten (selfloketten en ticketzuilen in onderzoek).

ACTIE 3.2-6 - Departement Burgerzaken: E*en* ***thuisdienst*** *aanbieden aan bewoners van de Stad Brussel met een handicap,* ***die zich niet*** *naar het administratief centrum of een van de wijkkantoren van de Stad* ***kunnen verplaatsen****.*

Indicatoren

- ✓ Aantal begunstigden van de thuisdienst voor administratieve stappen voor personen met een handicap die zich niet kunnen verplaatsen.

Voortgang

De dienst "aan huis" voorziet in bepaalde diensten op verplaatsing voor bewoners van woon-zorgcentra op het grondgebied van de Stad Brussel. Er werd beslist om deze dienst

uit te breiden naar alle personen die zich niet kunnen verplaatsen en die diensten van de dienst Bevolking behoeven. Er wordt een actie bestudeerd om de zichtbaarheid van deze dienst op de website van de Stad te verbeteren. Daarnaast start het departement Burgerzaken vanaf 1 november 2020 een project voor de aflevering van paspoorten en rijbewijzen aan huis.

Evaluatie 2020-2022:

Thuisdienst: 829 begunstigden in 2020, 730 begunstigden in 2021 en 850 begunstigden in 2022.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

/

ACTIE 3.2-7 - Departement Burgerzaken: Een ***dienst voor gebarentolken*** *aanbieden op verzoek van doven en/of slechthorenden in samenwerking met externe dienstverleners.*

Indicatoren

- ✓ Voortgang/resultaten van de reflectie

Voortgang

De basisopleiding gebarentaal is beschikbaar voor het personeel van de Stad via de opleidingsdienst van de Stad, maar deze opleiding laat geen lange gesprekken toe in het kader van administratieve formaliteiten.

In 2018 was er geen enkele tolkdienst of samenwerking met externe dienstverleners die deze dienst aan de Stad aanboden, maar in het kader van BruCity-project werd overwogen te investeren in een reeks tablets, verbonden met de wifi in het nieuwe administratieve centrum, die als interface kunnen worden gebruikt om te communiceren met tolkdiensten op afstand. Externe actoren werden geïdentificeerd om

te zorgen voor vertolking in Franse (Relais Signes vzw) en Vlaamse gebarentaal (Teletolk[49] en CAB Vlaanderen Afstandstolken).

Aan Franstalige zijde is de overheidsopdracht bij besluit van het College van 4 juni 2020 gegund. Het departement Burgerzaken werkt samen met Relais Signes. Aan Nederlandstalige zijde is er een samenwerking met CAB Vlaanderen Afstandstolken. De dienst is beschikbaar voor alle producten van de dienst Bevolking, Burgerlijke Stand en Vreemdelingenzaken (zowel in het Administratief centrum als in de wijkkantoren Laken, Louiza en Neder-over-Heembeek), en dit sinds 21 september 2020. Ambtenaren-referentiepersonen van elke cel zijn opgeleid in zowel tools als in gedragsvaardigheden.

Evaluatie 2020-2022:

Tablets voor mensen met een auditieve beperking zijn verkrijgbaar bij de loketten.
→ 28 oproepen in 2020 en 0 in 2021 en 2022.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De overheidsopdracht met de huidige dienstverlener voor vertolking in gebarentaal op afstand, Relais Signes, loopt af op 31/08/2023. Er werd een nieuwe opdracht uitgeschreven maar er heeft geen enkele dienstverlener gereageerd wegens een tekort aan gebarentolken.
Er wordt gezocht naar alternatieve oplossingen.

ACTIE 3.2-8 – I-City/ cel Gelijke kansen: *De toegankelijkheid van* ***de websites van de Stad*** *Brussel voor personen met een handicap verzekeren.*

Indicatoren

- ✓ Er bestaat een meerjarenstappenplan om de toegankelijkheid van de websites van de Stad Brussel te verbeteren

Voortgang

[49] https://www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/handicap/teletolk-voor-doven-slechthorenden

De nieuwe website van de Stad, die in 2017 het licht zag, kreeg in mei 2018 het Anysurfer-label voor een periode van 2 jaar. Wel moesten de modules “e-loket” en “afspraak maken” nog in conformiteit worden gebracht.

Evaluatie 2020-2022:

Het label werd in juni 2020 vernieuwd. De modules “e-loket” en “afspraak maken” zijn echter nog altijd uitgesloten uit het label. De externe bedrijven kunnen deze immers niet aanpassen aan de toegankelijkheidseisen

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De websites van de Stad werden aan een globaal onderzoek onderworpen. Er zijn prioriteiten gesteld voor de tussenkomsten. Er is een meerjarenstappenplan opgesteld.

ACTIE 3.2-9 - Cel gelijke kansen: *Een **tutorial** ontwikkelen en verspreiden voor alle diensten van de Stad met **aanbevelingen inzake toegankelijkheid van de informatie** die intern en extern wordt verspreid.*

Indicatoren

- ✓ Het bestaan van een tutorial over toegankelijke en aangepaste communicatie voor personen met een handicap.

Voortgang

Tot nog toe werd geen dergelijk mechanisme ontwikkeld.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Creatie van een tutorial.

NIEUW: **ACTIE 3.2-10** – OCMW: De **toegankelijkheid van de website van het OCMW** onderzoeken.

Indicatoren

- ✓ De website van het OCMW van de Stad Brussel is voor meer doelgroepen toegankelijk.

Beginsituatie = Voortgang / Context

De OCMW-website is niet voor alle personen met een handicap toegankelijk. Nochtans is het volgens de ordonnantie inzake de toegankelijkheid van de websites en mobiele toepassingen van de gewestelijke overheidsinstanties en de gemeenten van 4 oktober 2018, mogelijk dat dit in de toekomst ook voor de OCMW's verplicht wordt.

Actie 2024-2025 = Tegen eind 2025 verwachte resultaten

Het doel is om een website te ontwikkelen die beter toegankelijk is voor iedereen. In een eerste fase zal het erom gaan een analyse te maken van de toegankelijkheid van de website van ons OCMW. Er kan een beroep worden gedaan op Anysurfer, een advies- en opleidingsbureau gespecialiseerd in de ontwikkeling van toegankelijke websites, applicaties en documenten. Naar gelang de resultaten, zullen eerste maatregelen worden genomen om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Het kan bijvoorbeeld gaan om: het gebruik van een audio-optie in plaats van tekst voor blinden; keuze van een groter lettertype voor ouderen en slechtzienden, enz. Er kan externe hulp worden gevraagd zowel voor de uitvoering van de analyse als voor de opvolging van de eerste maatregelen.

Doelstelling 3.3: Zorgen voor voldoende en beschikbare parkeerplaatsen voor PBM op het grondgebied van de Stad

Context:

Een groot aantal mensen met beperkte mobiliteit verplaatst zich met de auto. Er zijn dan ook meer dan 1000 PBM-parkeerplaatsen gecreëerd op het grondgebied van de Stad Brussel. Er moet echter op worden toegezien dat deze plaatsen daadwerkelijk aangepast zijn en uitsluitend bestemd zijn voor personen met een handicap. Nog al te vaak worden gebruikers geconfronteerd met een tekort aan parkeerplaatsen of worden ze gehinderd bij het verlaten van het voertuig als het eenmaal geparkeerd is door niet-aangepaste trottoirs, paaltjes, andere auto's te dichtbij, …
Een interactieve kaart en een lijst met parkeerplaatsen voor personen met een handicap zijn beschikbaar op de website van de Stad.

Algemene acties:

- ✓ Zorgen voor voldoende parkeerplaatsen voor personen met een handicap en voor goede communicatie over deze plaatsen.
- ✓ Een absolute “nultolerantie” toepassen wanneer valide personen parkeerplaatsen voor personen met een handicap innemen.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Openbare en groene ruimten – Parkeren en wegewerken
- Departement Stadsontwikkeling– dienst mobiliteit en openbare ruimten
- Département Dienst van de Secretaris – cel Gelijkenkansen
- Bravvo vzw
- Politie

Specifieke acties:

ACTIE 3.3-1 – Departement Openbare en groene ruimten + Stadsontwikkeling: ***Zorgen voor voldoende PBM-parkeerplaatsen*** *op het grondgebied van de Stad Brussel en meer bepaald in de nabijheid van de gemeentediensten, medische centra, stations en toeristische centra.*

Indicatoren

- ✓ Aantal PBM-parkeerplaatsen op het grondgebied van de Stad Brussel
- ✓ Aantal PBM-parkeerplaatsen nabij strategische locaties (gemeentediensten, medische centra, stations en toeristische centra).

Voortgang

Begin 2018 beschikte de Stad Brussel over 1084 parkeerplaatsen voor personen met beperkte mobiliteit.

Met de aanleg van de voetgangerszone voor het huidige administratieve centrum in het centrum van de Stad werden verschillende PBM-parkeerplaatsen geschrapt. De dichtstbijzijnde PBM-parkeerplaatsen in de buurt van het administratief centrum bevinden zich in de Bisschopstraat (2 plaatsen) en in de Hallenstraat (6 plaatsen). In het kader van het project BXL 2021 wordt echter een dertigtal PBM-parkeerplaatsen in de buurt van het nieuwe Administratief centrum voorzien.

De verbindingsbureaus in Neder-over-Heembeek en Laken beschikken niet over een parkeerplaats voor PBM maar er zijn er wel in de buurt (3 in de buurt van het verbindingsbureau NOH en 2 bij het bureau van Laken).

In 2019 heeft de cel Gelijke Kansen, in samenwerking met de werkgroep "Toegankelijkheid en mobiliteit", een inventaris gemaakt van de mogelijke behoefte aan extra parkeerplaatsen voor PBM in de buurt van ziekenhuizen en medische centra, stations, toeristische centra, gebedshuizen, vzw's voor personen met een handicap, politiebureaus, postkantoren, culturele centra, musea en tentoonstellingscentra, bioscopen, sportcentra en scholen op het grondgebied van de Stad. Aan de hand van een virtuele kaart[50] kon het aantal PBM-parkeerplaatsen in de buurt van deze centra worden geanalyseerd en de noodzaak om meer parkeerplaatsen op die plekken te creëren

[50] https://www.google.com/maps/d/edit?mid=11FIck9SHi0_1BTRJxX3ie256k4v7PrPZ

worden vastgesteld. Een nota met alle suggesties werd overgemaakt aan de cel Parkeren om te worden toegepast.

Evaluatie 2020-2022:

Het citygis van de stad is bijgewerkt om ervoor te zorgen dat de pmr-sites kunnen worden beheerd.

ACTIE 3.3-2 – Departement Openbare en groene ruimten + cel Gelijke kansen: *Zorgen voor en communiceren over **gratis parkeren** voor mensen met een Europese parkeerkaart voor personen met een handicap, via de gemeentelijke **parkeerregels**, een **informatiecampagne** over de nieuwe regels en de **website** van de Stad.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten communicatie over gratis parkeren voor personen met een handicap op het grondgebied van de Stad

Voortgang

Het gemeentelijk parkeerreglement geeft informatie over gratis parkeren zonder tijdslimiet op plaatsen met parkeermeters, wanneer de speciale kaart bedoeld in artikel 27.4.3 van de Wegcode vooraan het voertuig is aangebracht, zodat de voorkant duidelijk zichtbaar is voor controledoeleinden.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

In samenwerking met de cel Gelijke Kansen wordt een informatiecampagne gelanceerd inzake parkeren voor houders van een Europese parkeerkaart voor personen met een handicap: flyers, brochures met uitleg en posters worden verspreid in de hele Stad.

De Stad verlengt de gedoogperiode zodat iedereen informatie kan krijgen voordat er een boete wordt opgelegd.

Daarnaast introduceert de Stad een waarschuwingsprocedure. Als de stad een ongeregistreerde nummerplaat opmerkt wordt er een standaardbrief verstuurd waarin wordt gewaarschuwd voor de nieuwe wetgeving en de registratieplicht. Bij de brief is een brochure in *easy to read* gevoegd waarin de verschillende registratieoplossingen en de mogelijkheid van hulp bij dit proces worden beschreven.

De website van de Stad geeft een gedetailleerd overzicht - in *easy to read* - van de verschillende registratiesystemen die in de regio beschikbaar zijn.

De dienst Handicontact is in samenwerking met de dienst Parkeren bezig met het opzetten van een fysieke dienst om mensen met een handicap en mensen met een digitale kloof in staat te stellen hun voertuigen te registreren.

- Communicatie brusseleir

- Communicatie via parkeermeters

-> Alles zal eind 2023 + begin 2024 geïnstalleerd zijn.

ACTIE 3.3-3 - vzw Bravvo: *Een **bewustmakingscampagne en/of middelen ontwikkelen** om de mensen **respect bij te brengen voor PBM-parkeerplaatsen** in het kader van de jaarlijkse repressiecampagne van de politie.*

Indicatoren

- ✓ Soort bewustmakingsactie
- ✓ Ontwikkelde media
- ✓ Aantal verspreide flyers & mensen bereikt door de campagne.
- ✓ Aantal door de gemeenschapswachten vastgestelde overtredingen (en genomen maatregelen: sensibilisering, flyers of doorverwijzing naar een gespecialiseerde dienst).

Voortgang

Elk jaar wordt binnen de politiezone Brussel-Hoofdstad-Elsene een repressieve campagne gevoerd om de automobilisten te herinneren aan de reglementering inzake parkeerplaatsen voor personen met een handicap. Deze campagne vindt meestal plaats in januari. Het zou raadzaam zijn om vlak vóór de repressieve campagne van de politie een bewustmakingscampagne te organiseren of sensibiliseringsmiddelen hierover te verspreiden om de zichtbaarheid en efficiëntie van de inspanningen te vergroten.

Op verzoek van de APH werd op 3 december 2019 een bewustmakingscampagne gelanceerd om de Brusselse burgers en bezoekers te herinneren aan de reglementering inzake de voor PBM voorbehouden parkeerplaatsen. Tegelijk met een filmpje getiteld

"Neem je mijn parkeerplaats, neem dan ook mijn handicap!" [51] werden flyers verspreid binnen de diensten die de rijbewijzen afleveren in de Stad (zie actie 1.2-1).

In 2020 leidde een gezamenlijke reflectie met Bravvo vzw tot de vaststelling van nieuwe samenwerkingsmogelijkheden op dit vlak:

- In de buurt van scholen zouden gezamenlijke campagnes (preventie/repressie) door gemeenschapswachten en politieagenten het mogelijk maken te sensibiliseren en de aandacht van automobilisten op het grondgebied van de Stad te vestigen op het niet-respecteren van voorbehouden parkeerplaatsen (bussen, personen met een handicap).
- Daarnaast zouden de gemeenschapswachten in de loop van het jaar de flyers "Neem je mijn parkeerplaats, neem dan ook mijn handicap!" kunnen verspreiden (of in het kader van gemengde preventie/repressiecampagnes). Ook zouden ze alle probleemsituaties kunnen vaststellen en doorgeven aan de bevoegde diensten.

Evaluatie 2020-2022:

Er werd een nieuw campagnemiddel ontwikkeld (A6 flyers) en aan de teams ter beschikking gesteld (5x50 flyers, dus 250). De verspreiding gebeurt geleidelijk, naar gelang de situaties waarmee de agenten worden geconfronteerd. 15 vaststellingen in 2022 (LIOS-software) hadden direct betrekking op personen met een handicap (de ondernomen actie was meestal directe hulp ter plaatse of doorgifte van de vraag aan de technische diensten).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

We gaan gegevens van de politiezone (opgemaakte PV's rond PBM-parkeerplaatsen) verspreiden om prioritaire zones vast te stellen (1 of 2 hotspots per wijk). De politiezone kan aan de Stad kaarten bezorgen. In elke wijk zal, samen met de cel Interne evaluatie, een korte werksessie worden gewijd aan de presentatie van deze gegevens, de verfijning van de doellocaties/hotspots en herinnering aan het principe van de campagnes. Vervolgens zullen de campagnes op het terrein de vorm aannemen van twee weken opvolging door de gemeenschapswachten, met verspreiding van onze flyer en een preventieve herinnering aan de regels. In een tweede fase kan de Stad een beroep doen op de politie (bikers) als het probleem van ongeoorloofd parkeren in PBM-zones blijft aanhouden.

[51] https://www.youtube.com/watch?v=AQxaWANr_RY&feature=emb_logo

Doelstelling 3.4: De toegankelijkheid van de woningen van de Stad waarborgen

Context:

Het meerderheidsakkoord voorziet in de creatie van 10 % aanpasbare appartementen voor personen met beperkte mobiliteit binnen de nieuwbouwprojecten van de Grondregie van de Stad Brussel. In 2018 beschikte de Grondregie van de Stad Brussel over 45 voor PBM toegankelijke woningen op een patrimonium van bijna 3600 woningen. Eind 2020 werden 14 nieuwe, aanpasbare woningen voor mensen met beperkte mobiliteit en senioren toegevoegd.

Sinds 2016 is er een aanpassingspremie voor huisvesting om het dagelijks leven van mensen met een permanente handicap in hun woning te vergemakkelijken en hen zo te helpen hun onafhankelijkheid te behouden.

Het OCMW bezit 22 toegankelijke woningen op de 2099 woningen die zich op het grondgebied van de Stad Brussel bevinden[52]. Voor grote projecten wordt rekening gehouden met de huisvestingsbehoeften van PBM.

Er moet nog veel werk worden verricht om het aanbod van aangepaste en aanpasbare woningen te vergroten en te diversifiëren, zodat iedereen, ongeacht zijn of haar behoeften en middelen, adequaat kan worden gehuisvest[53]. Er is een reeks instrumenten gecreëerd in verband met de redelijke aanpassingen van woningen voor personen met een handicap, onder meer door Unia[54], AviQ[55] en CAWaB[56].

Ten slotte kan ook de terbeschikkingstelling van gronden en gebouwen die eigendom zijn van de Stad voor de bouw van dagopvangcentra of woningen voor zwaar zorgbehoevenden een positieve bijdrage leveren voor de grote huisvestingsuitdaging van deze doelgroep[57].

Algemene acties:

- ✓ Het aanbod van aangepaste of aanpasbare woningen van de Grondregie voor personen met een handicap vergroten en diversifiëren.

[52] Dit omvat geen integratiewoningen en transitwoningen, rust- en verzorgingstehuizen.
[53] Artikel 19 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij.
[54] https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Huisvesting.pdf
[55] https://www.aviq.be/handicap/pdf/documentation/publications/accueil/logement-adaptable.pdf
[56] http://www.construire-adaptable.be/media/doc/pdf_adaptabilite_papier.pdf
[57] Aanbeveling geformuleerd in het “Cahier de revendications pour une commune inclusive du handicap de grande dépendance”, eisenpakket dat door GAMP (Actiegroep die het gebrek aan plaatsen voor zwaar zorgbehoevende personen met een handicap aan de kaak stelt) aan de Belgische gemeenteoverheden werd voorgelegd aan de vooravond van de verkiezingen 2018.

- ✓ Het premiemechanisme voor de aanpassing van de woning ontwikkelen en de communicatie daarover versterken.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Grondregie

Specifieke acties:

ACTIE 3.4-1 - Departement Grondregie: *De databank van de **woningen** van de Grondregie uitbreiden om **een beter zicht te krijgen op het aantal aangepaste of aanpasbare woningen**, de mate van aanpassing, de soorten handicaps waarvoor ze geschikt zijn en de huidige bezetting van deze woningen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal aangepaste of aanpasbare woningen
- ✓ Aantal huurders met een handicap, begunstigden van een aangepaste woning die behoort aan de Grondregie
- ✓ Soorten handicaps van bewoners van de aangepaste woningen van de Grondregie.

Voortgang

Informatie over de aanpasbaarheid van de woningen van de Grondregie, het aantal personen met een handicap die er wonen en de betrokken handicaps, wordt nog niet systematisch voor alle sites geregistreerd. Deze doelstelling vereist veranderingen in het beheersprogramma van het departement en zal moeten worden bestudeerd met GIAL, de beheerder.

In september 2018 waren 40 van de 45 voor PBM toegankelijke woningen bewoond. Eind 2020 zijn 14 bijkomende nieuwe aanpasbare woningen voor personen met beperkte mobiliteit en senioren te huur gesteld.

In principe worden de toegankelijke woningen bewoond door personen met een handicap. In geval van langdurige leegstand echter, gebeurt het dat deze woningen worden toegewezen aan personen zonder handicap of aan senioren.

Evaluatie 2020-2022:

De database van woningen van de Grondregie (IMMOWIN) onderscheidt parkeerplaatsen en woningen voor personen en senioren met beperkte mobiliteit.

Qua verfijning van de typologie van de woningen op niveau van aanpasbaarheid is er geen evolutie geweest. Dit project hangt samen met de algemene ontwikkeling van de IT-tools van de Grondregie.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De aanpasbaarheid kan, gelet op de graden en verschillen in handicap, op verschillende manieren worden geformaliseerd en moet kunnen overeenstemmen met de vraag.

Er moet een verband worden gelegd tussen typologie en bezetting.

De tool zal verder worden ontwikkeld tot in 2025, rekening houdend met de operationele prioriteiten op basis van 3 hoofdassen:

- Types woningen: de toegankelijkheid van de woningen beschrijven en toelichten
- (liften, doorgangsbreedtes en draaicirkels, type badkamer, hoogte schakelaars, toegang tot buitenruimten, enz.)
- Bewoners: Gezinssamenstelling en type handicap
-

Kandidaturen; Behoeften qua toegankelijkheid

ACTIE 3.4-2 - Departement Grondregie: *Zorgen voor minimaal **5 tot 10 %** **aanpasbare** woningen bij elke **nieuwbouw** door de Grondregie, afhankelijk van de inplanting en ligging.*

Indicatoren

- ✓ Percentage toegankelijke en aanpasbare woningen in het kader van nieuwbouw.

Voortgang

In het kader van het Zenneproject, dat voorziet in de bouw van 15 nieuwe woningen tegen 2021, zijn 2 aanpasbare woningen gepland.

Elk nieuw project voorziet in de creatie van 10 % aanpasbare woningen voor personen met beperkte mobiliteit, met aandacht voor diversiteit van typologieën; zo worden 2/3-kamerappartementen gepland.

De Grondregie biedt ook seniorenwoningen aan die volledig aangepast zijn aan personen met beperkte mobiliteit.

Evaluatie 2020-2022:

Vandaag heeft de Grondregie 69 aangepaste of aanpasbare woningen voor personen met beperkte mobiliteit (PBM), waarvan er 58 bewoond zijn. Deze PBM-woningen bieden mensen die gehinderd worden in hun handelingen en/of bewegingen de mogelijkheid om zich zonder obstakels in de woning te verplaatsen en zelfstandig van de verschillende functies ervan te profiteren, dankzij bijzondere inrichtingen en circulatieoppervlakken die zijn afgestemd op hun specifieke behoeften.

De niet-bewoonde appartementen worden momenteel gerenoveerd of verbouwd om ze aan de huidige normen voor een PBM-woning te doen beantwoorden.

In 2020-2022 werden 25 PBM-appartementen opgeleverd en te huur gesteld.

Het door de Grondregie opgestelde Bestek voor de periode na 2020 bepaalt dat "alle woningen toegankelijk moeten zijn voor personen met beperkte mobiliteit" en dat "10% van het totaal aantal appartementen aangepast moet zijn voor bewoning door personen met beperkte mobiliteit".

De nieuwbouwprojecten (buiten renovaties) die in de periode 2020-2022 werden uitgevoerd en te huur gesteld, zijn goed voor 205 woningen, waaronder 25 PBM-woningen, dus een percentage van 12%. Er zijn verschillende types appartementen voor PBM, waaronder 6 studio's, 12 1-kamerappartementen en 7 tweekamerappartementen.

De betrokken projecten zijn Beyseghem 184 (2020), Harenberg II (2020), Lombard 26a (2020), Harenberg III (2021), Groenweg (2021), Maalbeek (2021) en MapA Ransbeek Meudon (2022).

Er dient opgemerkt dat de creatie van aanpasbare woningen moeilijk of zelfs onmogelijk blijkt bij kleine woningcomplexen waar geen woningen op het gelijkvloers kunnen worden ingericht.

Een andere bedenking is dat de inrichting van woningen op de verdiepingen een risico kan inhouden als de lift uitvalt.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De nieuwbouwprojecten (buiten renovaties) die momenteel ter studie liggen en waarvan de oplevering of uitvoering is gepland voor 2025, voorzien in 410 woningen, waaronder 63 PBM-woningen, wat neerkomt op een percentage van 15%. Er zijn verschillende types appartementen voor PBM, waaronder 18 studio's, 26 1-kamerappartementen, 12 tweekamerappartementen, 3 driekamerappartementen en 4 kamers in een collectieve woning.

De betrokken projecten zijn De Zenne (2023*), Hoogstraat 275 (2025*), Ransbeek 16 (2026*), Rad_Nieuwland (2026*), Volders (2027*), ZIR4 (2027*), Paleizen_Werkhuizen (2028*) en Papenvest (2032*).

ACTIE 3.4-3 - Departement Grondregie: *De **samenwerking** versterken tussen de **Grondregie** en de **verenigingen van personen met een handicap** om de beschikbaarheid van aangepaste woningen die eigendom zijn van de Stad, beter te communiceren naar het doelpubliek.*

Indicatoren

- ✓ Aantal formele samenwerkingen.

Voortgang

Er werd een samenwerkingsovereenkomst voor 6 jaar gesloten met de vzw ADO-Icarus voor de verhuur van 6 beschikbare aanpasbare woningen die eigendom zijn van de Grondregie.

Andere banden met verenigingen van personen met een handicap kunnen tot stand worden gebracht via de cel Gelijke Kansen en de APH.

Evaluatie 2020-2022:

Er werd geen enkele band tot stand gebracht met de cel Gelijke Kansen of de APH.

De cel Gelijke Kansen werd gevraagd om contactgegevens te bezorgen om beschikbaarheid van woningen bij de Regie door te geven en te verspreiden. De projecten werden ook in de fase van het voorontwerp aan de APH voorgesteld om de beschikbaarheid vooraf te delen.

Er is geen enkele concrete nieuwe samenwerking tot stand gekomen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Verspreiding aan de cel Gelijke Kansen en de APH wordt voortgezet.

ACTIE 3.4-4 - Departement Grondregie: *Elk **nieuwbouwproject voor woningen van de Grondregie** in de ontwerpfase voorleggen **aan de leden van de APH**, voor advies over de te nemen maatregelen qua toegankelijkheid en aanpasbaarheid van woningen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal projecten dat aan de APH is voorgelegd.

Voortgang

De Grondregie doet een beroep op verschillende gespecialiseerde vzw's (Access-i,...) om de bouwplannen op toegankelijkheid te controleren.

Evaluatie 2020-2022:

Het project Papenvest werd voorgesteld op de virtuele plenaire vergadering van 18 november 2020, met vraag aan de leden van de APH om de behoeften aan aangepaste woningen te bestuderen rekening houdend met de interesse van mogelijke toekomstige bewoners. Dit moet garanderen dat het aanbod beantwoordt aan de marktvraag en dat de investeringen in dit type woningen wel relevant zijn. Er werden verschillende opmerkingen over de woningen en de omgeving genoteerd en doorgegeven aan de architecten, om ze in de mate van het mogelijke in het project te integreren.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De projectpresentaties worden voorgezet.

ACTIE 3.4-5 - Departement Grondregie: *De communicatie over de aanpassingspremie voor particuliere woningen versterken om het aantal begunstigden van deze premie te verhogen.*

Indicatoren

- ✓ Ontwikkelde acties en/of communicatiemiddelen
- ✓ Aantal aanvragers van de premie 'woningaanpassing'
- ✓ Aantal begunstigden van de premie 'woningaanpassing'

Voortgang

De premie voor het aanpassen van een woning werd in het najaar 2016 aan het grote publiek bekendgemaakt via een mededeling op de website van de Stad en twee mailings naar de netwerken van de cel Gelijke Kansen en het Huisvestingsloket. In het voorjaar van 2017 werden ongeveer 1000 folders verspreid in de verschillende diensten van de Stad, de OCMW's en tijdens de Nacht van de Toegankelijkheid begin december 2017. De informatie kan worden geraadpleegd op de website van de Regie.

In 2016 werden 6 formele aanvragen ingediend zonder positief gevolg. In 2017 werden 2 van de 3 ingediende aanvragen aanvaard. In dat jaar werden een twintigtal vragen om informatie over de premie geregistreerd.

In 2018, 2019 en 2020 werden een tiental aanvragen ingediend bij het Huisvestingsloket, waarvan de helft betrekking had op de aanpassingspremie. Sommige waren afkomstig van mensen die niet op het grondgebied van de Stad wonen. Zo werd in 2018 slechts één premie toegekend. In 2019 werd geen enkele premie toegekend en dit is waarschijnlijk ook het geval voor 2020.

Evaluatie 2020-2022:

In de loop van deze periode werden 129 verenigingen en instellingen die direct of indirect actief zijn in de gehandicaptensector (gespecialiseerde verenigingen en instellingen, maar ook ziekenfondsen, gespecialiseerde onderwijsinstellingen, thuishulp, zorginstellingen, buurthuizen ...) geïnformeerd via een mailing, over het bestaan en de toekenningsvoorwaarden van de premie. Er is heel weinig respons geweest op deze mailings. Dit kan waarschijnlijk voor een deel worden verklaard doordat de meeste van deze verenigingen en instellingen actief zijn op het hele gewestelijke grondgebied, terwijl de premie alleen de Stad betreft.

In diezelfde periode heeft het Huisvestingsloket 8 premieaanvragen ontvangen. 5 premies werden effectief toegekend.

Het reglement voor toekenning van de premie werd herzien.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Het nieuwe reglement is van toepassing vanaf 2023. Vergeleken met het vorige reglement, zijn de belangrijkste wijzigingen voor de bewoners de volgende:

- Het maximumbedrag van de premie is opgetrokken van € 1.000 naar € 2.000 (de berekeningswijze van de premie blijft onveranderd: 50% van het effectief geïnvesteerde bedrag, incl. btw (aankoop- en plaatsingskosten inbegrepen));
- De begunstigden moeten een blijvende handicap hebben maar moeten niet meer noodzakelijk in het bezit zijn van een erkenningsattest van de handicap afgeleverd door de Directie-generaal Personen met een handicap of toegelaten zijn tot de gewestelijke dienst PHARE of VAPH. Ze komen in aanmerking voor een premie als hun invaliditeit aanleiding geeft tot een medisch rapport dat een blijvende vermindering van de fysieke en/of mentale capaciteiten bevestigt die de aanpassingswerken van de woning rechtvaardigen.

ACTIE 3.4-6 - Departement Grondregie: ***Terreinen of gebouwen*** *die deel uitmaken van het patrimonium van de Stad ter beschikking stellen om er woningen of dagopvangcentra onder te brengen voor zwaar zorgbehoevende personen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal terreinen of gebouwen die ter beschikking worden gesteld voor woningen of dagopvangcentra voor zwaar zorgbehoevende personen met een handicap.

Voortgang

Verschillende erfpachtovereenkomsten voor gronden in N-O-H, eigendom van de Stad, werden afgesloten met de vzw Ferme nos Pilifs en zustervereningingen voor de oprichting van structuren zoals een dag- en nachtcentrum voor personen met een handicap, een stadsboerderij, enz.

Er bestaan huurovereenkomsten voor een dertigtal woningen met de vzw Le 8ième jour, die huisvesting biedt aan verstandelijke gehandicapte volwassenen, waaronder mensen met het syndroom van Down. Recenter werden 11 extra woningen in de Marollenwijk aan de vzw verhuurd voor hun “vergrijzend” publiek.

Er is ook een samenwerking met de Abbeyfield-beweging in het kader van een cohousingproject in N-O-H bestaande uit 10 studio's met bijbehorende infrastructuur[58].

In 2007 werd een erfpachtovereenkomst getekend tussen de Grondregie en de Jean-François Peterbroeck-stichting voor een periode van 30 jaar. Het gehuurde terrein is gelegen in N-O-H en maakt de dagelijkse werking mogelijk van de Ecole des Quatre Vents, die middelbaar onderwijs aanbiedt met een pedagogie die is aangepast aan jonge autisten via geïndividualiseerde begeleiding.

Het renovatieproject voor seniorenwoningen in de Ransbeekstraat 16 in Neder-Over-Heembeek, dat in 2020 van start ging, voorziet in de bouw van 44 woningen, waaronder 20 woningen voor senioren/personen met beperkte mobiliteit, met een opvangcentrum met 24 woningen, gekoppeld aan een dagonthaalcentrum en een restaurant. Dit is een project in samenwerking met de vzw PILIFS. De Regie is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het project en de vzw zal het opvangcentrum, het dagonthaalcentrum en het restaurant exploiteren tegen een betaalbare huurprijs. Dit project, dat afhankelijk

[58] https://www.abbeyfieldvlaanderen.be/ithaca-neder-over-heembeek

is van gewestelijke subsidies, is gepland voor 2025 met een aanpak die focust op duurzaam bouwen en circulaire economie.

Evaluatie 2020-2022:

Het project Ransbeek 16 heeft concreet vorm gekregen met indiening van een vergunningsaanvraag in de loop van 2022. Het project is in de wijk gunstig onthaald. De stedenbouwkundige vergunning wordt verwacht in het najaar 2023.

De indicator zou kunnen worden gedetailleerd door opgave van het aantal gecreëerde wooneenheden.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Terbeschikkingstelling van het nachtcentrum voor in totaal 24 eenheden.

4. TOEGANG TOT VRIJETIJDSACTIVITEITEN EN EVENEMENTEN OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD[59]

Doelstelling 4.1: Zorgen voor de toegankelijkheid van sportactiviteiten en -infrastructuur

Context:

De inclusie van personen met een handicap vereist ook volledige deelname aan vrijetijdsactiviteiten zoals sport en sociaal-culturele activiteiten die hen in staat stellen andere mensen te ontmoeten en hun kennis en vaardigheden te verbreden. Bovendien biedt het beoefenen van sport voor een persoon met een handicap waardevolle voordelen en verbetert het geleidelijk aan het gevoel van eigenwaarde. Het bestrijdt ook de schadelijke effecten van te veel zitten of zittend werken en het isolement. Om elke persoon met een handicap de mogelijkheid te geven een aan zijn of haar handicap aangepaste sport te beoefenen, is het in de eerste plaats noodzakelijk om de basisstructuren toegankelijk te maken. Ten tweede moeten de activiteiten die binnen deze infrastructuur worden aangeboden, worden aangepast zodat elke persoon met een handicap toegang kan krijgen tot sportbeoefening en -competitie[60].

De audit die AMT Concept op vraag van de Stad en de applicatie *Handy.Brussels* heeft uitgevoerd, geeft onder meer informatie over de toegankelijkheid van de gebouwen van de Stad waar sportfaciliteiten zijn ondergebracht. Bij de recentste verbouwingen en nieuwe structuren wordt systematisch rekening gehouden met het aspect toegankelijkheid. Er bestaat ook een samenwerking tussen de Stad en een reeks clubs voor G-sport.

De Stad Brussel heeft zich aangesloten bij het Europese project ter bevordering van de *European Disability Card (EDC)*[61], die in België sinds oktober 2017 wordt erkend. Elke infrastructuur, elk evenement of elke dienst die actief is op sociaal-cultureel gebied of op het vlak van sport en vrije tijd op het grondgebied van de Stad, wordt dan ook gevraagd om zich bij dit project aan te sluiten door voordelen, diensten en/of infrastructuur aan te bieden die aangepast zijn voor houders van een EDC.

Algemene acties:

- ✓ De toegankelijkheid van de sportfaciliteiten van de Stad optimaliseren.
- ✓ Zorgen voor een gediversifieerd sportaanbod.
- ✓ De toegankelijkheid van de door de Stad georganiseerde sportevenementen garanderen en haar evenementen zoveel mogelijk openstellen voor G-sportbeoefening en -competitie.

[59] Artikel 30 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport.
[60] https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Sport.pdf
[61] https://eudisabilitycard.be/nl

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Cultuur, Jeugd en Sport - Dienst Sport

Specifieke doelstellingen:

ACTIE 4.1-1 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: ***Auditbezoeken*** *uitvoeren om de* ***mate van toegankelijkheid te meten*** *en* ***aanbevelingen te doen*** *voor redelijke aanpassingen in de sportinfrastructuur van de Stad*[62].

Indicatoren

- ✓ Aantal gecontroleerde sites
- ✓ Aantal herinrichtingen naar aanleiding van aanbevelingen van auditbezoeken
- ✓ Aantal sites die als toegankelijk worden beoordeeld

Voortgang

In 2015 werd een audit uitgevoerd door AMT Concept op vraag van de cel Gelijke Kansen in het Zuidpaleis, de Baden van het Centrum en het zwembad van N-O-H. De aanbevelingen zijn beschikbaar in een auditrapport dat intern werd verspreid. Het zwembad van N-O-H wordt beschouwd als 100 % toegankelijk.

In 2020 hebben 5 sportstructuren van de Stad het label 'access-i' verkregen voor een periode van 3 jaar, na een audit van Plain-Pied vzw die gesponsord werd door de COCOF. Het betreft het Zuidpaleis, het Vander Puttenstadion, het Nelson Mandelastadion, het sportcomplex Koning Boudewijn en het sportcentrum van Neder-Over-Heembeek. Tijdens deze audit werden verschillende toegankelijkheidscriteria beoordeeld. De resultaten staan op de officiële website van access-i[63].

[62] Sportcomplex Zuidpaleis; Omnisportzaal Rad; Vander Puttenstadion; Sportcomplex Laken; Sportcomplex N-O-H; Sportcentrum Korte Groenweg; Sportcomplex van het Koning Boudewijnstadion; Zaal Jean Cappellemans; Sportcentrum Nelson Mandela; Sportcentrum aan de Werkhuizenkaai; Sportcentrum Oorlogskruisen; Sportcentrum Haren; Sport- en cultureel centrum Noordpool, Zaal Fontainas en de 3 zwembaden. De Zaal Papenvest werd uit de lijst gehaald omdat de faciliteit binnenkort wordt gesloten.

[63] https://www.access-i.be/nl

Evaluatie 2020-2022:

Inmiddels is alle sportinfrastructuur toegankelijk voor PBM, uitgezonderd de verdiepingen van het Zuidpaleis door werken van de MIVB voor Metro 3 (lift buiten gebruik). De einddatum van de werken is onbepaald.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Alle nagestreefde doelstellingen zijn behaald. Bovendien wordt alle nieuwbouw systematisch voorzien van PBM-toegangen. Voor het Zuidpaleis is deze doelstelling echter niet haalbaar, omdat dit gebouw buiten gebruik wordt gesteld voor de aanleg van de nieuwe metrolijn (3).

ACTIE 4.1-2 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Elk* ***nieuw bouwproject van sportsites*** *(sportinfrastructuur in scholen, zonder inbegrip van jeugdcentra) vóór de goedkeuring van de bouwplannen en het budget* ***ter advies voorleggen aan de leden van de APH****, om aanvullende inrichtingen voor toegankelijkheid en inclusie in het bestek op te nemen naast die voorzien door de GSV.*

Indicatoren

- ✓ Aantal keren dat de APH wordt geraadpleegd in het kader van bouwprojecten van sportlocaties van de Stad.
- ✓ In de bestekken en de bouwplannen voor nieuwe sportlocaties opgenomen aanbevelingen.

Voortgang

Bij het opstellen van bouwdossiers wordt altijd rekening gehouden met de toegankelijkheid van de infrastructuur voor mensen met een handicap (toegankelijkheid van de lokalen, aangepast sanitair, parking …). Tot nu toe is er echter geen enkele formele voorlegging van plannen aan de APH geweest.

Evaluatie 2020-2022:

OK. Bekijken met OPP, die rekening heeft gehouden met de PBM-toegankelijkheid van de nieuwe zaal Nieuwland.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Dat de APH systematisch wordt geraadpleegd bij nieuwe infrastructuurprojecten ('Nieuw Zuidpaleis' en de renovatie van de zaal Papenvest zijn perfecte voorbeelden).

ACTIE 4.1-3 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Het **netwerk van de clubs voor G-sport** binnen de Stad versterken om een **breed en gediversifieerd aanbod** van sportactiviteiten te garanderen die aangepast zijn aan personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal sportclubs die de sportfaciliteiten van de Stad gebruiken en G-sportactiviteiten aanbieden.

Evaluatie 2020-2022:

Doelstelling overtroffen in 2022: 7 clubs

- ✓ Aantal en soorten sporten die in de sportfaciliteiten van de Stad worden aangeboden voor personen met een handicap.

Evaluatie 2020-2022:

15

Voortgang

Begin 2018 bood 5,2 % (11 op 210) van de sportclubs die de faciliteiten van de Stad gebruiken, G-sportactiviteiten aan[64].

Eind 2019 bood 6,2 % (13 op 210) van de sportclubs die de faciliteiten van de Stad gebruiken, G-sportactiviteiten aan[65].

G-sportclubs zijn vrijgesteld van huurkosten in alle sportfaciliteiten van de Stad (zalen en velden).

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Meer clubs voor G-sport en nieuwe disciplines opnemen om het sportaanbod te verruimen en zoveel mogelijk mensen de mogelijkheid te geven sport te beoefenen.

ACTIE 4.1-4 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Een **campagne en/of informatie-instrumenten** ontwikkelen in samenwerking met de clubs voor G-sport die in de infrastructuur van de Stad actief zijn, met als doel het **aanbod aan G-sportactiviteiten en toegankelijke infrastructuur** op het grondgebied van de Stad onder de aandacht van het Brusselse publiek te brengen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en type informatiedragers

Evaluatie 2020-2022:

Gids, affiches, tv-schermen in de infrastructuur, sociale media

- ✓ Potentiële impact van de actie (feedback van burgers …)

[64] Le 6e Sens vzw (multisport, basketbal in het centrum); Créahm (dans in het centrum); De Lok vzw (G-sport in het centrum); Brusselse Gehandicapten Sport (G-sport in het centrum); AMA (taekwondo in Laken); ASCTR (G-sport in het Koning Boudewijnstadion en zwemmen in NOH); BOAS vzw (G-zwemmen in NOH); Centrum Nos Pilifs (G-sport in NOH); FC Deaf (zaalvoetbal en voetbal in Haren); Royale La Silencieuse (zaalvoetbal in Haren).

[65] Toevoeging aan de lijst van 2018: de vzw Jardin du 8ième Jour-TAGO en de Cercle HAVI II.

Voortgang

Het jaarlijkse overzicht van de sportclubs, dat door de Sportdienst van de Stad wordt gepubliceerd, bevat een lijst van de G-sportverenigingen die de sportfaciliteiten van de Stad gebruiken en/of actief zijn op het grondgebied van de Stad. Bij deze clubs wordt het logo "PBM" vermeld om de aandacht van het publiek te vestigen op het aanbod van G-sport.

Evaluatie 2020-2022:

Publicatie van een gids met de sportclubs in de Stad, waaronder de clubs voor G-sport.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

We willen onze campagne uitbreiden naar sociale-mediaplatforms die specifiek zijn voor onze dienst. Ons doel is om informatie toegankelijker te maken voor het publiek in Brussel en elders. Daarnaast gaan we actief overleggen met sportclubs om beter te communiceren over het belang van sport voor mensen met een handicap.

ACTIE 4.1-5 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Een **projectoproep** lanceren via het schepenambt voor Sport om **sportclubs** (standaard of G-sport) aan te zetten om een subsidie aan te vragen in verband **met de toegankelijkheid en/of de diversificatie van hun diensten en activiteiten**.*

Indicatoren

✓ Aantal en type van de ontvangen projecten

Evaluatie 2020-2022:

5

✓ Aantal en type geselecteerde projecten

Evaluatie 2020-2022:

5

✓ Bedrag van de toegekende subsidies

Evaluatie 2020-2022:

22200

Voortgang

Het schepenambt bevoegd voor sport lanceert elk jaar verschillende projectoproepen ter ondersteuning van verenigingen, clubs en sportinfrastructuur. Hieronder vallen automatisch ook clubs voor G-sport of clubs die hun activiteiten misschien willen diversifiëren of aanpassen. De toekenningscriteria van subsidies stimuleren met name het aanbieden van activiteiten ter bevordering van sport voor jongeren, mensen met een handicap en senioren. De toekenningscriteria voor de werkingssubsidies leggen de nadruk op (en kennen een grotere waarde toe aan) clubs en activiteiten van clubs voor PBM. Er is een puntensysteem ingevoerd om het aan de clubs toe te kennen subsidiebedrag te bepalen en PBM-clubs krijgen automatisch een quotum van 20 punten, waarbij de punten worden geteld voor het aantal leden, de omkadering, enzovoort.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Het aantal projectoproepen en het aantal toegekende subsidies verhogen of op zijn minst prioriteit geven aan clubs voor G-sport.

ACTIE 4.1-6 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: ***G-sportactiviteiten*** *opnemen in de* ***sportevenementen***[66] *die jaarlijks door de Stad worden georganiseerd.*

Indicatoren

✓ Aantal sportevenementen waarbij één of meerdere G-sportactiviteiten worden aangeboden.

Evaluatie 2020-2022:

7

[66] Brussels Sports Days, Brussels Sports Night, Street 100M, Zumba, sportevenementen Brussel Bad, evenementen in de voetgangerszone rond boksen & taekwondo, tai-chi & jump-it, panna.

- ✓ Aantal deelnemers met een handicap

Evaluatie 2020-2022:

Niet nagegaan

Voortgang

Er wordt op het ogenblik geen enkele G-sportactiviteit of -competitie aangeboden in het kader van door de Stad georganiseerde sportevenementen.

Evaluatie 2020-2022:

Sinds 2022 organiseren we de National Sports Day (21 juli), waar G-sportactiviteiten in de schijnwerpers worden gezet. Het is een belangrijke actie voor de zichtbaarheid van het thema, omdat er meer dan 4.000 bezoekers langskomen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

In staat zijn om nog meer demonstraties van G-sportactiviteiten en eventueel toernooien/kampioenschappen te organiseren binnen onze infrastructuur.

ACTIE 4.1-7 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Het **EDC-project van de Europese Unie bevorderen** door de **sportfaciliteiten van de Stad** die voor personen met een handicap aangepaste diensten aanbieden erin **te laten opnemen** en door particuliere sportfaciliteiten en -clubs die actief zijn op het grondgebied van de Stad aan te moedigen zich ook bij het project aan te sluiten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal sportfaciliteiten van de Stad die op de officiële EDC-website vermeld worden.
- ✓ Communicatie-initiatieven gericht op particuliere sportfaciliteiten en sportclubs in het kader van het EDC-project.

Voortgang

In het voorjaar 2018, zes maanden na de start van het EDC-project, werd op de officiële EDC-website geen enkele sportinfrastructuur van de Stad vermeld.

In 2019-2020 heeft de Koninklijke Belgische Voetbalbond, waarmee de Stad nauw samenwerkt, zich aangesloten bij het EDC-project.

Evaluatie 2020-2022:

Nog niet uitgevoerd.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Al onze sportfaciliteiten in het EDC-project laten opnemen.

Doelstelling 4.2: De toegankelijkheid van sociale en culturele activiteiten en infrastructuur waarborgen

Context:

Er worden grote inspanningen geleverd om de culturele evenementen die de Stad Brussel het hele jaar door organiseert, toegankelijk te maken voor personen met een handicap. In de toekomst zullen echter grotere en meer gediversifieerde investeringen nodig zijn om rekening te houden met alle soorten handicaps (fysiek en mentaal). Er moet ook een grote inspanning worden geleverd op het gebied van de communicatie over de toegankelijkheid van evenementen.
De culturele infrastructuur van de Stad heeft de ambitie om steeds toegankelijker te worden, maar er is nog ruimte voor verbetering. Voor musea in beschermde gebouwen moeten alternatieven worden voorgesteld.
Ten slotte heeft de Stad als gemeentelijke overheid de plicht om sociale en culturele initiatieven van de verenigings- en privésector op haar grondgebied te initiëren en te ondersteunen, die gericht zijn op het verbeteren van de toegankelijkheid en de inclusie van personen met een handicap[67].

Via haar Buurthuizen (BH) biedt de Stad haar inwoners een multifunctionele, lokale onthaalruimte aan, die iedereen de mogelijkheid biedt om ideeën uit te wisselen en contacten te leggen in het kader van activiteiten, workshops, bezoeken of sociale projecten. De Buurthuizen hebben als opdracht het isolement van iedereen die wil deelnemen aan het sociale en culturele leven in de wijk te bestrijden en de sociale cohesie in de wijk te versterken. Voor personen met een handicap, die vaak als eerste geïsoleerd raken, is het essentieel dat de Buurthuizen hun diensten en infrastructuur aanpassen aan de specifieke behoeften van deze mensen. Bovendien maakt de dienst Senioren van de Stad sinds juni 2020 deel uit van het BH-netwerk, dat daardoor nog vaker geconfronteerd wordt met de problemen van gebruikers met beperkte mobiliteit.

Algemene acties:

- ✓ De toegankelijkheid van de sociaal-culturele infrastructuur en evenementen van de Stad voor PBM bevorderen.
- ✓ Het culturele programma en het programma van permanente vorming aanbieden in gebarentaal, ondertiteling, braille en audiodescriptie.
- ✓ Alternatieven bieden om de ontoegankelijkheid van infrastructuur of de uitsluiting van sociaal-culturele activiteiten te verhelpen.
- ✓ Informeren over de mate van toegankelijkheid van sociaal-culturele evenementen.
- ✓ Steunen van sociaal-culturele verenigingen bij hun inspanningen om de toegang tot hun activiteiten voor personen met een handicap te bevorderen en te vergemakkelijken.

[67] https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Cultuur.pdf

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Cultuur, Jeugd en Sport - Dienst Cultuur
- Brussels Major Events (BME)
- BSF
- Departement Diensten van de Secretaris - Cel Gelijke Kansen
- Buurthuizen

Specifieke acties:

ACTIE 4.2-1 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Een **inventarisatie van de graad van toegankelijkheid en de inclusieve diensten** (webtoegankelijkheid, rondleidingen, begeleiding, bemiddelingsprojecten, virtuele bezoeken, ...) in de **musea en andere culturele infrastructuur en evenementen** van de Stad uitvoeren en erover communiceren.*

Indicatoren

- ✓ Kwaliteit en volledigheid van de verzamelde informatie
- ✓ Communicatie-initiatieven om de geïnventariseerde informatie te verspreiden

Voortgang

Informatie over toegankelijkheid, aangepaste diensten en inclusieve activiteiten die worden aangeboden in de culturele infrastructuur en evenementen van de Stad zijn te vinden op verschillende websites, in brochures, ... Voorlopig is er geen kadaster dat al deze informatie verzamelt om een volledig overzicht te krijgen en om op een uniforme manier te kunnen communiceren over dit onderwerp.

Evaluatie 2020-2022:

Doelstelling bereikt

ACTIE 4.2-2 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: ***Toegankelijkheidsaudits*** *uitvoeren in* ***het Mode & Kant Museum, de GardeRobe MannekenPis en de CENTRALE for contemporary art*** *om aanbevelingen te krijgen op het gebied van inrichtingen en/of om manieren voor een alternatieve toegang tot de aangeboden activiteiten voor te stellen*[68].

Indicatoren

- ✓ Aantal uitgevoerde audits
- ✓ Uitgevoerde herinrichtingen en/of voorgestelde alternatieve activiteiten

Voortgang

In 2017 werd een audit uitgevoerd in de CENTRALE for contemporary art door een externe dienstverlener. Naar aanleiding van de geformuleerde aanbevelingen werden aangepaste inrichtingen bestudeerd.

Evaluatie 2020-2022:

Doelstelling bereikt

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Uitvoering van een Access-i-audit in de 4 musea van de Stad Brussel: Riolenmuseum, Mode & Kant Museum, GardeRobe MannekenPis en Museum van de Stad Brussel.

[68] Om verschillende redenen (beschermde gebouwen, ...) is de Stad momenteel niet in staat om het Broodhuis/Museum van de Stad Brussel, het Riolenmuseum en het Patriciërshuis toegankelijk te maken. Voor deze plaatsen zullen alternatieven worden voorgesteld (virtuele rondleidingen, ...).

ACTIE 4.2-3 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *Uitbreiden van het aantal* ***voorzieningen om de activiteiten van de diensten Cultuur, Musea en Archief meer inclusief te maken voor mensen met een visuele, auditieve en mentale handicap****, met behulp van aanraking, videogidsen en rondleidingen, trilstoelen, gebarentaal of een programma in braille.*

Indicatoren

- ✓ Aantal aangepaste voorzieningen voor personen met een handicap (buiten voorzieningen voor fysieke toegankelijkheid).

Voortgang

Verwezenlijking van een virtueel bezoek aan het Museum van de Stad Brussel. In afwachting zijn verschillende hulpmiddelen voor het bezoek beschikbaar en opgenomen op de officiële website van het museum, bijvoorbeeld audio- en videogidsen die kunnen worden geopend op een tablet of smartphone door de QR-codes bij de verschillende werken te scannen.[69]

Evaluatie 2020-2022:

Er werden verschillende projecten voor personen met een handicap ontwikkeld:

- Spelparcours gemaakt door en voor personen met een mentale handicap - Museum van de Stad Brussel (online beschikbaar)
- Rondleidingen in LSFB en VGT in het Museum van de Stad Brussel, het Mode & Kant Museum en het Riolenmuseum.
- Rondleiding voor slechtzienden in het Museum van de Stad Brussel, het Mode & Kant Museum en het Riolenmuseum.
- Inclusieve wandeling voor elk publiek (horenden, slechthorenden en doven) rond het thema Manneken-Pis
- Rondleiding 'op maat' in het Museum van de Stad Brussel
- Installatie van een ringleiding in de 4 musea
- Organisatie van een bezoek en ontmoeting tussen ziende en slechtziende kinderen als onderdeel van de Dag van de Witte Stok
- Plaatsing van een geluidsdouche voor slechtzienden boven het schilderij van het bombardement op Brussel in het Museum van de Stad Brussel

Rondleiding en sensibilisering voor slechtziendheid in het Museum van de Stad Brussel voor lagere scholen.

[69] https://www.brusselscitymuseum.brussels/nl/over/online-bronnen/hulp-voor-het-bezoek

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Ontwikkeling van nieuwe voorzieningen en rondleidingen in musea om de collecties toegankelijker te maken voor personen met een handicap.

Organisatie van een evenement in het Museum van de Stad Brussel in het kader van de Internationale Dag van Personen met een Handicap.

ACTIE 4.2-4 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: *De mogelijkheid bestuderen om* ***virtuele bezoeken te brengen aan niet-toegankelijke culturele plaatsen*** *(Riolenmuseum, Broodhuis en Patriciërshuis).*

Indicatoren

- ✓ Aantal aangeboden virtuele bezoeken

Voortgang

In 2019 werd een virtueel bezoek aan het Riolenmuseum ontwikkeld, beschikbaar op de website van het museum.[70]

Het Broodhuis en het Patriciërshuis bieden voorlopig geen alternatieve bezoekmogelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit en anderen voor wie deze plaatsen niet toegankelijk zijn.

Evaluatie 2020-2022:

In 2020 werd een virtueel bezoek aan de tentoonstelling 'The Grand Place to be' in het Museum van de Stad Brussel ontwikkeld, dat beschikbaar is op de website van het museum.

Sinds 2020 is er een virtueel bezoek aan elke tijdelijke tentoonstelling in het Mode & Kant Museum beschikbaar op de website van het museum.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Ontwikkeling van een virtueel bezoek aan het Museum van de Stad Brussel in 2024.

Ontwikkeling in 2024 en 2025 van een virtueel bezoek aan de jaarlijkse tijdelijke tentoonstelling in het Mode & Kant Museum.

[70] https://www.brussel.be/virtueel-bezoek-aan-het-riolenmuseum

ACTIE 4.2-5 - Cel Gelijke Kansen: *Raadplegen van een gespecialiseerde vzw* ***vóór*** *(op basis van de plannen)* ***en bij de aanvang*** *(ter plaatse) van door Brussels Major Events georganiseerde socio-culturele* ***evenementen*** *om een betere toegankelijkheid van de infrastructuur, trajecten, ... voor PBM te verzekeren.*

Indicatoren

- ✓ Toegankelijkheidsgraad van de evenementen Winterpret en Zomerpret

Voortgang

In 2013 heeft de Stad twee audits laten uitvoeren om de evenementen Brussel Bad en Winterpret toegankelijker te maken. Sindsdien bestaat een informele samenwerking tussen de organisatoren en de APH. Er worden regelmatig bezoeken gebracht op vrijwillige en onafhankelijke basis door verschillende leden van de APH, maar het is vaak te laat om nog rekening te houden met mogelijke aanbevelingen als het evenement al is opgezet.

In het kader van Winterpret 2019 werd de APH vóór het evenement meerdere malen geraadpleegd en werd er vóór de opening een bezoek ter plaatse georganiseerd. Er is dus rekening gehouden met verschillende aanbevelingen om de toegankelijkheid van de site te verbeteren. Er werd ook een toegankelijke voetgangerslus uitgestippeld en op plan verspreid via de website van het evenement en de sociale media van de Stad.

Op de evenementsite van het Feest van de Federatie Wallonië-Brussel 2019 werden een PBM-toegang en een verhoogd platform voorzien. De voorzieningen werden tijdens het evenement getest door een lid van de APH en diens aanbevelingen werden aan BME doorgegeven.

De APH werd ook geraadpleegd vóór de Grand Départ van de Ronde van Frankrijk, die in 2019 uitzonderlijk in Brussel plaatsvond. Voor de gelegenheid werden verschillende PBM-toegangen en -zones voorzien en aangegeven op de officiële website van het evenement.

Evaluatie 2020-2022:

De evenementen Winterpret en Zomerpret zijn alsmaar verder verbeterd dankzij de audits van de cel Gelijke Kansen.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De evenementen Winterpret en Zomerpret zijn 100% toegankelijk.

ACTIE 4.2-6 – BME: ***Inclusieve mechanismen ontwikkelen voor mensen met een visuele of auditieve handicap*** *in het kader van de evenementen Zomerpret en het Feest van de Federatie Wallonië-Brussel (FWB)*[71].

Indicatoren

- ✓ Aantal en types inclusieve voorzieningen voor mensen met een visuele of auditieve handicap die worden aangeboden tijdens Zomerpret en het Feest van de FWB.

Voortgang

In het kader van het zomerevenement en het Feest van de FWB zijn voorlopig geen inclusieve voorzieningen voor mensen met een visuele of auditieve handicap aangeboden.

Het zomerevenement moest in 2019[72] en in 2020[73] van locatie veranderen. Dit maakte het moeilijker om te zorgen voor aanvullende inclusieve voorzieningen, omdat er bijzondere inspanningen moesten worden geleverd om basistoegankelijkheid te bieden. Dit leidde ertoe dat geen enkele inclusieve voorziening voor slechtzienden werd ingericht, buiten het zo goed mogelijk faciliteren van de verplaatsingen en het aftasten van de grond met een stok. De films van de openluchtvertoningen zijn altijd ondertiteld.

Evaluatie 2020-2022:

Er werden inspanningen geleverd voor de plaatsing van speciale kabeldoorvoeren voor PBM.

[71] Jaarlijks wordt door BME een concert georganiseerd op de Grote Markt ter gelegenheid van het Feest van de Federatie Wallonië-Brussel.
[72] In 2019 werd het vroegere concept Brussel Bad omgedoopt tot Hello Summer en kreeg het de vorm van een rondtrekkend evenement op verschillende plaatsen in de Stad.
[73] Het zomerevenement werd sterk ingeperkt wegens corona en bleef beperkt tot een programma in de Vauxhall in juli en aan het Rijksadministratief Centrum in augustus.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Inspiratie putten uit het door AMT voor de editie 2023 van Zomerpret opgemaakte auditverslag.

Systematisch voorzien in speciale tafels en banken voor PBM op onze evenementen Zomerpret en Winterpret.

Een specifieke laag ontwikkelen voor PBM op onze websites van Winterpret en Zomerpret (waarop aangepaste parkeerplaatsen, toegankelijke MIVB-stations, PBM-toiletten, … zijn weergegeven).

De richtingborden verbeteren op het vlak van zichtbaarheid voor slechtzienden.

ACTIE 4.2-7 – BME: *De mogelijkheid bestuderen om een **aangepast parcours voor personen met een handicap** (handbikes, tandems,…)[74] op te nemen in het kader van het evenement BXL Tour.*

Indicatoren

- ✓ Aantal voorzieningen die de deelname van personen met een handicap aan BXL Tour bevorderen
- ✓ Aantal deelnemers met een handicap

Voortgang

Het evenement BXL Tour sluit in principe de deelname van personen met een handicap niet uit, maar het voorgestelde parcours en het toepasselijke reglement bemoeilijken die deelname. Bijvoorbeeld: tandems (nuttig voor blinden en slechtzienden) en driewielers werden in 2017 toegestaan in de competitie, maar dit werd niet duidelijk gecommuniceerd in het reglement. Dit werd rechtgezet in de editie van 2018.

In 2020 werd het parcours van BXL TOUR 2020 volledig toegankelijk gemaakt voor personen met beperkte mobiliteit die een minimumsnelheid van 15 km/u kunnen garanderen. In hun geval werden alle soorten fietsen uiteindelijk toegestaan. Om veiligheidsredenen werd de betrokkenen gevraagd om zich uitsluitend in te schrijven in

[74] Zie A Guide to inclusive cycling, UK, 2017, 44 pp. https://wheelsforwellbeing.org.uk/wp-content/uploads/2017/11/v2-Nov-2017.pdf

de categorie CYCLO - 25 km/u en voor de wedstrijd contact op te nemen met de organisatoren voor specifieke informatie.

Evaluatie 2020-2022:

In de vorige edities hebben Handibikes aan BXL TOUR deelgenomen en hebben we een stand van de Handisportliga bij de finish opgezet. Ook is er een speciaal podium voor de Handibike-deelnemers.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

De toegankelijkheid voor PBM in BXL TOUR zoveel mogelijk blijven integreren en proberen een specifiek startpunt in te richten halverwege het traject voor personen met beperkte mobiliteit.

ACTIE 4.2-8 – BME: *De **voorbehouden zones en toegangen** tijdens de door Brussels Major Events georganiseerde concerten ook openstellen voor **personen met een mentale handicap**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal voorzieningen ter bevordering van toegang en deelname van personen met een mentale handicap aan de verschillende door BME georganiseerde concerten.

Voortgang

Een persoon met een mentale handicap kan, op aanvraag en wanneer een dergelijke voorziening beschikbaar is, toegang krijgen tot de voor PBM voorbehouden zones (hoog podium, eerste rij voor het podium,...). Als er een specifieke PBM-toegang is voorzien, kunnen ze die natuurlijk ook gebruiken.

Evaluatie 2020-2022:

Mensen met een mentale handicap konden terecht op dezelfde plaatsen als PBM.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Nagaan hoe we het onthaal van dit publiek kunnen verbeteren, zonder ze te moeten gelijkstellen met personen met beperkte mobiliteit.

ACTIE 4.2-9 - BSF: *De voorzieningen qua **toegankelijkheid en inclusie** van alle soorten handicaps in het kader van het **Brussels Summer Festival** bij elke editie versterken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en type inclusieve voorzieningen

Voortgang

Vanaf de editie 2018 organiseert Brussels Expo het BSF in samenwerking met twee vzw's die actief zijn op het gebied van toegankelijkheid en inclusie (Almagic en Plain-Pied).
Er werden voorzieningen voor slechthorenden opgezet: een magnetische inductielus (ringleiding) en ballonnen om de trillingen te voelen. Ook werden grote schermen voorzien met live beelden van wat er op het podium gebeurt.
Alle personen met een handicap, zichtbaar of niet, fysiek of mentaal, konden toegang krijgen tot de voorbehouden zones. Er kon vooraf een document worden aangevraagd als pasje voor deze zones bij gebrek aan een PBM-kaart of andere.

Informatie over de toegankelijkheid en voorzieningen voor personen met een handicap is te vinden op de app van BSF[75] en op de website.

Evaluatie 2020-2022:

Er was geen editie in 2020, 2021 of 2022 en ook niet in 2023. Voorlopig vindt het BSF niet meer plaats.

[75] https://play.google.com/store/apps/details?id=be.scalp.bsf&hl=fr of https://itunes.apple.com/be/app/bsf/id1019122472?mt=8

ACTIE 4.2-10 – BME: *In samenwerking met de APH een **gids** ontwikkelen en verspreiden met **aanbevelingen** op het vlak van de **toegankelijkheid en inclusie van socio-culturele evenementen** voor alle organisatoren van evenementen en socio-culturele centra op het grondgebied van de Stad Brussel.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten acties om de gids te verspreiden

Voortgang

In 2018 bevatte het aanvraagformulier van de Stad voor het gebruik van de openbare ruimte al een paragraaf over de toegankelijkheid van evenementen om alle organisatoren van openbare evenementen op het grondgebied van de Stad bewust te maken om maatregelen in dit verband te overwegen. Een link naar de Handy Events Guide[76] is in 2019 ook opgenomen op de pagina 'Evenement organiseren in Brussel' op de website van de Stad[77].

In het kader van de projectoproep voor gelijke kansen 2019, heeft de vzw AMT Concept een project ingediend voor de ontwikkeling van een gids over de toegankelijkheid van openluchtevenementen. Deze gids werd begin 2020 voltooid en bevat aanbevelingen, toelichtingen van goede voorbeelden en een praktische checklist voor organisatoren. Het is de bedoeling om het instrument voor te stellen aan de verenigingen en diensten van de Stad die instaan voor de organisatie van evenementen (BME, Brussels Expo) en aan de cel Evenementen, die zorgt voor de opvolging en goedkeuring van externe aanvragen voor de organisatie van evenementen. Een volgende stap is het integreren van de aanbevelingen van de gids in het formulier voor het gebruik van de openbare ruimte van de Stad, dat intussen is gedigitaliseerd, of zelfs de organisatoren ertoe verplichten om een minimum aan voorzieningen voor toegankelijkheid op te nemen bij hun evenementen.

[76] https://visit.brussels/nl/article/handy-events-guide-sleutels-tot-toegankelijke-evenementen
[77] https://www.brussel.be/evenement-organiseren-brussel

Evaluatie 2020-2022:

BME vraagt AMT systematisch om een audit uit te voeren.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Nauwe relaties blijven onderhouden met AMT op het vlak van de verbeteringspunten:

- Speciaal voor PBM ontworpen tafels
- Bank voor PBM
- Duidelijker leesbare borden met tijdsaanduiding (bv. bij de Beurs aangeven: "Vismet 7 minuten")
- Reflectoren voorzien op de paaltjes (de meeste hebben er)
- De PBM-informatie op de websites blijven verfijnen

ACTIE 4.2-11 – BME: *Reageren op de projectoproepen ter ondersteuning van initiatieven die de toegankelijkheid van evenementen bevorderen om zo* ***materiaal (oprijplaten, aanpasbare en/of toegankelijke stoelen en tafels, ...) te kopen om ze ter beschikking te stellen van de organisatoren van evenementen*** *op het grondgebied van de Stad Brussel.*

Indicatoren

- ✓ Aantal ingediende projecten
- ✓ Hoeveelheid en type aangeschaft materiaal

Voortgang

In 2018 heeft BME gereageerd op een projectoproep van de GOB[78] om steun te krijgen voor de financiering van een ringleiding en koptelefoons, aangepast meubilair, materiaal voor de aanleg van hellingen en obstakelvrije routes en een audit voor het verkrijgen van het label access-i. De in 2018 ingediende aanvraag voor Brussel Bad, ten bedrage van 9.200 euro, werd volledig gedekt.

[78] https://equal.brussels/nl/oproep-voor-projecten/toegankelijkheid-evenementen/

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Nu Brussel Bad niet meer bestaat, gaat BME nieuwe projecten indienen voor een gemakkelijke toegang van PBM tot zijn toekomstige evenementen.

ACTIE 4.2-13 - Departement Cultuur, Jeugd en Sport: ***Het European Disability Card-project van de Europese Unie bevorderen*** *door de culturele faciliteiten van de Stad die voor personen met een handicap aangepaste diensten aanbieden erin te laten opnemen en door de particuliere sociaal-culturele faciliteiten die op het grondgebied van de Stad actief zijn, aan te moedigen zich ook bij het project aan te sluiten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal culturele faciliteiten van de Stad die op de officiële EDC-website vermeld worden

Voortgang

In het voorjaar van 2018, zes maanden na de start van het EDC-project, werd op de officiële EDC-website geen enkele culturele locatie van de Stad vermeld.

In 2020 worden het Mode & Kant Museum, het Riolenmuseum, het Broodhuis, de GardeRobe MannekenPis en de CENTRALE for contemporary art op de website van EDC vermeld en geven ze via hun websites informatie over de toegankelijkheid van en de aangepaste diensten op die plaatsen.

Evaluatie 2020-2022:

Doelstelling bereikt - Website van de EDC

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Omdat deze doelstelling is bereikt, wordt ze niet verlengd.

ACTIE 4.2-14 - Buurthuizen: *Vanaf 2019 geleidelijk aan* ***toegankelijkheidsaudits van de Buurthuizen*** *uitvoeren om tekortkomingen op het gebied van toegankelijkheid vast te stellen en deze te verhelpen door prioriteit te geven aan redelijke aanpassingen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal aan een audit onderworpen Buurthuis-sites
- ✓ Aantal uitgevoerde herinrichtingen
- ✓ Aantal toegankelijke sites

Voortgang

De meeste infrastructuur (13 locaties) van de Buurthuizen lijkt momenteel toegankelijk te zijn, maar om de toegang te maximaliseren lijkt het aangewezen om een inventarisatie te maken en de resterende tekortkomingen te verhelpen. Vijf Buurthuizen zijn onderworpen aan een toegankelijkheidsverplichting omdat ze ook gesubsidieerd worden door de GGC.

De voor PBM toegankelijke sites zijn:

Anneessens	Gierstraat 2 - 1000 Brussel (1 PBM-toilet + lift)
Bruyn	Bruynstraat 225 - 1120 Brussel (NOH) (1 PBM-toilet + lift)
Willems	Joseph Benoît Willemsplein 16 - 1020 Brussel (Laken) (Enkel GV)
~~Mellery~~	~~Mathieu Desmaréstraat 10 - 1020 Brussel (Laken)~~
Krakeel	Wasserijstraat 32 - 1000 Brussel (1 PBM-toilet + lift)
~~Millennium~~	~~Antwerpsesteenweg 150a - 1000 Brussel~~

Modelwijk	Modelwijk 23 bus 2 - 1020 Brussel (Laken) (1 PBM-toilet - gelijkvloerse locatie)
Washuis	Washuisstraat 1 - 1000 Brussel (1 PBM-toilet - gelijkvloerse locatie)
Bockstael	Gravin van Vlaanderenstraat 4 - 1020 Brussel (Laken) (1 PBM-toilet - gelijkvloerse locatie)
~~Haren~~	~~Kortenbachstraat 11 - 1130 Brussel (Haren)~~
Nachtegaal	Nachtegaalsweg 18-20 - 1120 Brussel (NOH) (1 PBM-toilet + lift)
~~Zuid~~	~~Zuidlaan 53, 1000 Brussel~~
Noordoost	Van Campenhoutstraat 16 - 1000 Brussel (1 PBM-toilet)
~~Pijl~~	~~Pijlstraat 5-7 - 1000 Brussel~~
~~Marollia~~	~~Wolstraat 154 - 1000 Brussel~~
Van Artevelde	Arteveldestraat 129 - 1000 Brussel (1 PBM-toilet - gelijkvloerse locatie)
Leopold	Prins Leopoldsquare - 1020 Brussel (Laken) (gelijkvloerse locatie)
Rotonde	Eeuwfeestlaan - Sint-Lambertusplein - 1020 Brussel (Laken) (1 PBM-toilet)
~~Ambiorix~~	~~Ambiorixsquare 4 - 1000 Brussel~~

Kruisberg	Kruisberg 30 - 1120 Brussel (Neder-Over-Heembeek) (1 PBM-toilet - gelijkvloerse locatie)
Algemene coördinatie	Antwerpselaan 31 - 1000 Brussel (gelijkvloerse locatie - administratief kantoor)

De Buurthuizen Zinnik en Krakeel werden in 2014 door een externe dienstverlener aan een audit onderworpen. Er werden een aantal aanbevelingen geformuleerd (toegankelijkheid toiletten, PBM-parkeerplaatsen) die inmiddels zijn uitgevoerd.

Er moet worden opgemerkt dat er niet noodzakelijk eerst een (externe of interne) audit moet worden verricht om redelijke aanpassingen aan te brengen; er bestaan genoeg gidsen om dit te doen. Wel kan advies van een deskundige het werk verlichten en vooral fouten voorkomen. Het is ook belangrijk om te weten dat de gebouwen die door de Buurthuizen worden gebruikt, aan het OCMW of de Stad toebehoren en dat het departement Stedenbouw dus ook bij eventuele werkzaamheden betrokken zal moeten worden.

In 2020 werd gevraagd om een analyse van de graad van toegankelijkheid van de gebouwen op te nemen in de verslagen van de inspectiebezoeken van de verschillende sites, die regelmatig worden verricht met de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (IDPBW) van de Stad.

Evaluatie 2020-2022:

Afhankelijk van de diensten van de Stad en/of het OCMW

Renovatie van de toiletten in het Buurthuis Nachtegaal

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Nieuw BH Modelwijk geopend in september 2023 - toegankelijk voor PBM, wat niet het geval was voor het oude gebouw

Geplande werken in de Buurthuizen Leopold + Mellery - met name verbeteren van de toegankelijkheid en plaatsing van nieuwe PBM-toiletten

Overheidsopdracht voor de bouw van een nieuw Buurthuis (2029) dat het BH Millennium kan vervangen (sloop van het oude BH)

ACTIE 4.2-15 - Buurthuizen: *Het **verdeelmechanisme van taxicheques**[79] versterken via de Buurthuizen en de communicatie opvoeren om deze dienst beter bekend te maken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal verdeelde taxicheques
- ✓ Aantal begunstigden

Voortgang

De Buurthuizen verdelen taxicheques (15 cheques per persoon per jaar + eventueel 5 extra cheques) die door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gesubsidieerd voor een totaal bedrag van +/- 35.000 euro per jaar. Mensen die ouder zijn dan 75 jaar of die een erkende handicap hebben van meer dan 66 % en recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen deze cheques krijgen.

Vanaf 2019 is de basisenveloppe vergroot en worden in een eerste fase standaard 20 cheques aangeboden aan mensen die in de voorgaande jaren al extra cheques hebben aangevraagd.

Het zou ook interessant zijn om de communicatie rond deze dienst te versterken, zodat er maximaal gebruik van wordt gemaakt. De contacten die tot stand komen door de aanvragen van taxicheques maken het immers mogelijk om sterk geïsoleerde mensen te bereiken en bieden de teams van de Buurthuizen een kans om andere problematieken aan te pakken. Indien het aantal ontvangers van de cheques toeneemt, kan bij de subsidieverlenende overheid een gerechtvaardigd verzoek worden ingediend om het budget geleidelijk aan te verhogen.

In 2020 vond het Gewest geen opdrachtnemer voor de verdeling van de taxicheques, waardoor in dat jaar geen cheques konden worden verdeeld.

[79] Taxicheques met een nominale waarde van € 5 per stuk worden onder bepaalde voorwaarden door het Brussels Gewest aangeboden. Hiermee kan men zich makkelijk met een taxi verplaatsen binnen of vanuit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest https://mobilite-mobiliteit.brussels/nl/zich-verplaatsen/taxi/een-taxi-is-er-voor-iedereen

Evaluatie 2020-2022:

Herneming in 2021 => 2021 In totaal werden 13.545 taxicheques verdeeld met een totale waarde van € 67.725.

Er zijn momenteel nog 618 actieve dossiers.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Verhoging van het toegekende budget en toename van het aantal begunstigden (+ 20%)

ACTIE 4.2-16 - Buurthuizen: *Meer systematische en formele* ***samenwerkingen*** *ontwikkelen tussen de* ***Buurthuizen*** *en* ***vzw's die ijveren voor de rechten en de inclusie van personen met een handicap*** *om van hun expertise en netwerken te kunnen profiteren.*

Indicatoren

- ✓ Aantal partnerschappen

Voortgang

Er bestaat een samenwerking tussen Buurthuis Nachtegaal en een school voor buitengewoon onderwijs.

Er werd een overeenkomst gesloten met de vzw Le Huitième Jour. Voorlopig is nog niet duidelijk gedefinieerd wat het precieze doel en de inhoud van deze samenwerking zou kunnen zijn.

Evaluatie 2020-2022:

Deelname van een groep van Le Huitième Jour aan de moestuinactiviteit van de Kruisberg (perceel beheerd door BH Nachtegaal)

Gezamenlijke activiteiten tussen Buurthuizen Zuid/Anneessens/Van Artevelde met de vzw Lumina

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Ontwikkeling van 2 nieuwe partnerschappen.

ACTIE 4.2-17 - Buurthuizen: *Het aantal* ***bewustmakingsactiviteiten rond handicaps binnen de Buurthuizen*** *verhogen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal georganiseerde activiteiten binnen de Buurthuizen met betrekking tot het thema handicap.

Voortgang

In het verleden zijn gerichte bewustmakingsactiviteiten over handicaps georganiseerd. Zo werd in april 2018 een ontmoetingsdag met de vzw Lumina georganiseerd in het Buurthuis Zuid.

Evaluatie 2020-2022:

Opening van 2 Alzheimer Cafés in Laken en in de Europese wijk.

Informatiesessie rond mantelzorgers.

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Het aantal activiteiten opvoeren.

ACTIE 4.2-18 - Buurthuizen: *De **pendeldienst van de Buurthuizen** uitbreiden door deze toe te rusten zodat hij **aangepast is voor PBM-vervoer** en door ruimer te communiceren binnen de diensten van de Stad, het OCMW en de partner-vzw's over de beschikbaarheid van deze dienst.*

Indicatoren

- ✓ Aantal door de pendeldienst van de Buurthuizen opgehaalde PBM

Voortgang

De Buurthuizen beschikten vroeger over een voertuig dat was aangepast voor het vervoer van rolstoelgebruikers. Dit voertuig was helaas niet meer conform en werd in juni 2018 vervangen. Het nieuwe voertuig was oorspronkelijk niet uitgerust om rolstoelgebruikers te vervoeren. De nodige aanpassingen werden echter aangebracht (installatie van een lift, enz.) dankzij de aanzienlijke financiële steun van het schepenambt voor Gelijke Kansen. De bestuurder van het voertuig heeft ook een opleiding gekregen in het onthaal en de begeleiding van rolstoelgebruikers van twee leden van de APH. Om de dienst te kunnen aanbieden aan een maximaal aantal begunstigden via de verschillende diensten van de Stad, het OCMW en de partner-vzw's, moet er meer worden gecommuniceerd over de beschikbaarheid van dit voertuig, dat momenteel immers nog niet werd ingezet voor het vervoer van personen in een rolstoel.

Evaluatie 2020-2022:

De coronacrisis heeft de ontwikkeling van dit soort partnerschappen vertraagd.

Personen met beperkte mobiliteit worden vervoerd bij bepaalde transversale evenementen (bals, thé dansants, excursies, …)

Tegen eind 2025 verwachte resultaten:

Verbetering van de communicatie rond dit project.

5. TOEGANKELIJKHEID VAN PARTICULIERE DIENSTEN EN INFRASTRUCTUUR OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD

Doelstelling 5.1: Bevordering van de toegankelijkheid van handelszaken en horecazaken op het grondgebied van de Stad

Context:

Hoewel het niet de taak van de Stad is om de toegankelijkheid van de horecazaken en handelszaken op haar grondgebied te controleren en te verzekeren, kan de Stad een sleutelrol spelen in de bewustmaking van de specifieke behoeften van personen met een handicap in de betrokken sectoren. Er bestaan weinig verplichtingen voor de privésector op het gebied van de toegankelijkheid, de aanpassing van de diensten en de inclusie van personen met een handicap. Er bestaan echter verschillende hefbomen (Gemeentelijke reglement inzake de toegankelijkheid van wegen; federale wet inzake de toegang voor geleidehonden) en de Stad kan hieraan herinneren. Unia heeft voor dit doel ook een reeks gidsen ontwikkeld voor handelszaken[80] en horeca-exploitanten[81].

Voor 2020 wijzen we op de moeilijke periode naar aanleiding van de coronacrisis, die de uitvoering van bepaalde acties heeft belemmerd en met name heeft geleid tot de sluiting van winkels en horecazaken.

Algemene acties:

- ✓ De naleving van de normen inzake toegankelijkheid van de openbare weg rond de handelszaken en in het bijzonder de terrassen van bars en restaurants verzekeren om de doorgang voor mensen met beperkte mobiliteit te garanderen.
- ✓ Herinneren aan de wettelijke bepalingen betreffende de verplichting tot onthaal en initiatieven voor de inclusie van personen met een handicap, rekening houdend met hun specifieke behoeften.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Grondregie en Economische Zaken - Handel
- Politie

[80] https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Handelszaken.pdf
[81] https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_horeca.pdf

Specifieke acties:

5.1-1 - Departement Grondregie en Economische Zaken: *Een **bijeenkomst** organiseren met **vertegenwoordig(st)ers van de horecasector en verenigingen die personen met een handicap vertegenwoordigen** om goede praktijken op het gebied van toegankelijkheid te delen en elkaars behoeften en beperkingen te leren kennen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en diversiteit van de deelnemers
- ✓ Conclusies/opvolging van de bijeenkomst

Voortgang

Op initiatief van het kabinet van Economische Zaken werd in mei 2018 een eerste bijeenkomst georganiseerd in het stadhuis van Brussel om vertegenwoordig(st)ers van handelszaken en de horecafederatie te raadplegen over het thema toegankelijkheid, in aanwezigheid van de vzw AMT Concept.

In de zomer van 2019 werd een samenwerking opgestart met Syndigay, de beroepsvereniging van de horecasector voor homo's en lesbiennes in Brussel. Het doel, in een eerste fase, was om een bewustmakingsdag te organiseren met de vzw AMT Concept om de exploitanten te stimuleren de toegankelijkheid van hun zaken te verbeteren door een beroep te doen op gewestelijke en eventueel gemeentelijke steun (zie actie 5.1-6). Het is niet mogelijk geweest om deze bewustmakingsdag in de aangesloten zaken te organiseren, maar er bleven contacten plaatsvinden om deze eerste stap te realiseren in het najaar van 2020. Intussen heeft de cel Gelijke Kansen, in samenwerking met de cel Externe Communicatie en AMT Concept, een informatiebrochure rond toegankelijkheid bestemd voor de exploitanten van horecazaken opgesteld. Deze zal tijdens de bewustmakingscampagne kunnen worden verspreid.

Evaluatie 2020-2022:

Bereikte doelstellingen:

- Presentatie van de verschillende toegankelijkheidsoplossingen door de vzw Kinumai en van de verschillende gewestelijke subsidies aan de Federatie Horeca, Unizo en UCM.
- Presentatie van de verschillende toegankelijkheidsoplossingen en de verschillende gewestelijke subsidies aan de vertegenwoordigers van de handelaarsverenigingen van de Stad Brussel - 25 deelnemers
- Verzending van een nieuwsbrief via de vzw Ondernemen naar de handelszaken van de Stad: meer dan 1500 handelszaken

Ontmoeting en demonstratie in de Sint-Jacobswijk met handelaars, leden van verenigingen en buurtbewoners om hen te sensibiliseren voor toegankelijkheid voor iedereen, met name in handelszaken met weinig mogelijkheden voor herinrichting.

ACTIE 5.1-2 - Departement Grondregie en Economische Zaken: *Een **bijeenkomst** organiseren met **vertegenwoordig(st)ers van de handelszaken op het grondgebied van de Stad en verenigingen die personen met een handicap vertegenwoordigen**, om goede praktijken op het gebied van toegankelijkheid te delen en elkaars behoeften en beperkingen te leren kennen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en diversiteit van de deelnemers
- ✓ Conclusies/opvolging van de bijeenkomst

Voortgang

In 2004 heeft een door de Stad Brussel opgerichte werkgroep voor personen met beperkte mobiliteit een studie uitgevoerd naar de toegankelijkheid van de handelszaken in de Sint-Jacobswijk, waarna een reeks aanbevelingen aan de betrokken eigenaars werd doorgestuurd.

Eind mei 2018 werd op initiatief van de Stad een eerste bijeenkomst met vertegenwoordig(st)ers van de handelszaken georganiseerd, waarop ook personen met een handicap aanwezig waren. Op die bijeenkomst werden een aantal concrete ideeën voorgesteld, zoals de creatie van een toegankelijkheidslabel voor handelszaken, ideeën die vervolgens zouden worden bestudeerd (zie doelstelling 5.1-1).

Na een eerste ontmoeting met COMEOS[82] in februari 2019 werd voorgesteld om samen met de vereniging SHOPERA een project over toegankelijkheid te ontwikkelen dat de handelaars van de zone tussen de Beurs en het Rogierplein samenbrengt[83]. Daartoe werd een werkgroep opgericht waarin een vertegenwoordiger van de APH (AMT Concept), de cel Gelijke Kansen, de directie Handel en vertegenwoordigers van de kabinetten bevoegd voor Gelijke Kansen en Economische Zaken zetelen. AMT Concept, dat wordt gesubsidieerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, stelde voor om een bewustmakingsdag voor de handelaars te organiseren door een bezoek te brengen aan de handelszaken en de handelaars in de positie van een persoon met een handicap te plaatsen om samen een basisaudit uit te voeren. Aangezien SHOPERA momenteel andere prioriteiten heeft, is de samenwerking helaas opgeschort. De schepen voor Handel zal echter contact met de vereniging opnemen om de actie opnieuw op de agenda te zetten.

Evaluatie 2020-2022:

Bereikte doelstellingen:

Aantal deelnemers

- Vertegenwoordigers van de 27 handelaarsverenigingen
- Vertegenwoordiger van de vakorganisaties (Unizo, UCM, Federatie Horeca)

Diversiteit van de deelnemers

- Verenigingssector

[82] De cel Gelijke Kansen en de heer Gerez, oprichter van AMT Concept en lid van de APH van de Stad Brussel, hebben een ontmoeting gehad met mevrouw De Greve, Head of Product Policy & Sustainability bij COMEOS, om te onderzoeken hoe kan worden samengewerkt om de toegankelijkheid van de bij COMEOS aangesloten handelszaken in de Stad te verbeteren.
[83] https://shopera.be/nl/about-shopera

ACTIE 5.1-3 - Departement Grondregie, Economische Zaken en politie: *Minstens 1 informatiedrager of -actie (campagne, folders, ...)* ontwikkelen *in samenwerking met de politie, om te* ***herinneren aan de normen inzake toegankelijkheid op de openbare weg rond handelszaken en horecazaken***.

Indicatoren

- ✓ Aantal initiatieven
- ✓ Aantal handelszaken en horecazaken dat door de verschillende acties wordt bereikt

Voortgang

Op de wegen rond handelszaken en horecazaken worden regelmatig controles uitgevoerd door de betrokken diensten van de Stad. De politie kan ook controles uitvoeren, die eventueel tot sancties leiden.

In het voorjaar van 2020, in de periode na de COVID-lockdown, werden nieuwe maatregelen uitgevaardigd die de horecazaken toelieten om tijdelijke inrichtingen aan te brengen om de sociale afstand te waarborgen. In dit verband hebben het CAWaB en de Gewestelijke Mobiliteitscommissie, afdeling PBM, aanbevelingen gedaan aan de lokale autoriteiten[84] om, ondanks de nieuwe inrichtingen, de toegankelijkheid voor PBM te waarborgen. Deze aanbevelingen werden opgenomen in het reglement van de Stad en gecommuniceerd aan de betrokken handelaars en horecazaken. Op initiatief van het schepenambt voor Gelijke Kansen had het schepenambt voor Handel ook een ontmoeting met de APH tijdens de plenaire vergadering van september om het onderwerp samen te bespreken.

Evaluatie 2020-2022:

<u>Bereikte doelstellingen:</u> (Cijfers?)

- Bezoek van de cel Horeca op het terrein
- Regelmatige controle door de cel Horeca + administratieve sancties (cijfers??)

Markering van horecaterrassen om verplichte metingen voor toegankelijkheid in de openbare ruimte mogelijk te maken

[84] https://mobilite-mobiliteit.brussels/sites/default/files/adviesoverdenoodmatregeleninhetkadervandecovid19crisis.pdf

Tegen eind 2025 verwachte resultaten (Politie):

De politie wil dit soort acties graag voortzetten.

ACTIE 5.1-4 - Departement Grondregie en Economische Zaken: *Een **informatiecampagne** opzetten over de **verplichting om assistentiehonden toe te laten** in horecazaken en handelszaken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal handelszaken en horecazaken die door de actie bereikt werden
- ✓ In verband met de informatieactie gecreëerde dragers

Voortgang

In 2004 ontwikkelde de Stad Brussel een bewustmakingscampagne 'Assistentiehonden welkom' die Brusselse restaurants aanmoedigt om slechtzienden en blinden beter te ontvangen. De restauranthouders werd gevraagd om een sticker 'Assistentiehonden welkom' op hun voordeur te plakken en de Stad Brussel heeft zich ertoe verbonden om hun menu's gratis in brailleschrift te vertalen. Deze campagne werd ook in 2005 voortgezet. Sindsdien zijn er geen soortgelijke initiatieven meer genomen. Vanaf 2021 en wanneer de gezondheidssituatie het toelaat, stelt de Stad Brussel voor om de acties op het terrein en de informatieacties over de verplichting om assistentiehonden toe te laten, te hervatten.

Evaluatie 2020-2022:

<u>Bereikte doelstellingen:</u> +- 1.500 handelszaken bereikt

- Verspreiding van folders van AMT Concept voor sensibilisering omtrent het toelaten van geleidehonden in horecagelegenheden
- Informatieve nieuwsbrieven over het toelaten van geleidehonden in horeca en de detailhandel

ACTIE 5.1-5 - Departement Grondregie en Economische Zaken: *In de **wedstrijden voor handelszaken en horecazaken** die door de Stad worden georganiseerd, een **selectiecriterium** opnemen dat gericht is op **toegankelijkheid** en inclusie van personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal wedstrijden waarbij in de selectiecriteria ten minste één criterium is opgenomen dat betrekking heeft op de toegankelijkheid en/of de inclusie van personen met een handicap.

Voortgang

Er bestaat een zekere gevoeligheid voor de toegankelijkheid van de voorgestelde projecten (voorbeeld: de selectie van het nieuwe frietkot in 2017, rekening houdend met de toegankelijkheid van het project), maar toegankelijkheid is voorlopig geen systematisch selectiecriterium in de projectoproepen.

Evaluatie 2020-2022:

Bereikte doelstellingen:

- Nieuwe categorie 'PBM-toegankelijkheid' in de 'Handelslabel'-categorieën

2022: eerste plechtigheid waarbij handelszaken werden beloond die zorgen dat ze toegankelijk zijn voor iedereen

ACTIE 5.1-6 - Departement Grondregie en Economische Zaken: *Nadenken over de relevantie en de mogelijkheid om een **premie** in te voeren voor de **aanpassing van infrastructuur** die door de Stad wordt toegekend aan **handelszaken en horecazaken** die herinrichtingswerken willen uitvoeren om hun infrastructuur beter toegankelijk te maken.*

Indicatoren

- ✓ Resultaten van de denkoefening

Voortgang

Door de coronacrisis en de twee sluitingsperiodes van handelszaken en horecazaken als gevolg daarvan, is het niet mogelijk geweest om deze actie in 2020 naar behoren te realiseren.

Evaluatie 2020-2022:

Bereikte doelstellingen: 15 handelszaken

Subsidies toegekend aan handelaars via de vzw Kinumai als steun voor de plaatsing van mobiele oprijplaten voor personen met beperkte mobiliteit

ACTIE 5.1-7 - Departement Grondregie en Economische Zaken: *Invoering door de Stad van een **toegankelijkheidslabel** om alle **handelszaken en horecazaken** die toegankelijk zijn voor personen met een handicap, te herkennen.*

Indicatoren

- ✓ Communicatieacties over het bestaan van het label
- ✓ Aantal aanvragen van het label
- ✓ Aantal toegekende labels

Voortgang

Zie doelstelling 5.1-4 voor het label 'onthaal van assistentiehonden'.

Zie doelstellingen 5.1-1 en 5.1-2 wat betreft de lopende besprekingen met de betrokken sectoren.

Woordenlijst van acroniemen

AMT Concept	**Accès et Mobilité pour Tous**
A.PACT	Association pour la Promotion de l'Accessibilité et de la Conception pour Tous
AC	Administratief centrum
APH	Adviesraad voor personen met een handicap
ASPH	Association Socialiste de la Personne Handicapée
AviQ	Agence pour une vie de qualité
BH	Buurthuizen
BIMA	Bibliothèque des métiers d'art et des techniques
BME	Brussels Major Events
BPB	Brussel Plaatselijke Besturen
BSF	Brussels Summer Festival
BXL	Brussel
CAWaB	Collectif Accessibilité Wallonie-Bruxelles
COCOF	Franse Gemeenschapscommissie
EDC	European Disability Card
ENIL	European Network on Independent Living
FALC	Facile à Lire et à Comprendre
FNPH	Fédération Nationale pour la Promotion des Handicapés
FWB	Federatie Wallonië-Brussel
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GIAL	Gestion Informatique des Administrations Locales
GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
GSV	Gewestelijke stedenbouwkundige verordening

Horeca	Hotels, restaurants en cafés
MAAC/HHKK	Huis voor Hedendaagse Kunst van de Kartuizers
N-O-H	Neder-Over-Heembeek
OCAPI	Organisation et Coordination de l'Aide Précoce pour l'Inclusion
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OO	Openbaar Onderwijs
PAVE	Toegankelijkheidsplan voor de weg en de openbare ruimte
PBM	Personen met beperkte mobiliteit
PMS-centra	Psycho-Medisch-Sociale centra
vzw	Vereniging zonder winstoogmerk